

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ VE
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Saadet ÖZTAŞ

**Enstitü Anabilim Dalı: İşletme
Enstitü Bilim Dalı: Muhasebe ve Finansman**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU

HAZİRAN - 2010

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ VE
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Saadet ÖZTAŞ

**Enstitü Anabilim Dalı: İşletme
Enstitü Bilim Dalı: Muhasebe ve Finansman**

Bu tez 09/06/2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. Nevran KARACA

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Prof. Dr. Cihangir AKIN

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Saadet ÖZTAŞ

17.05.2010

ÖNSÖZ

ABD’de 1930’lu yıllarda uygulanmaya başlanan finansal kiralama, 1960’lı yıllarda Avrupa ve Japonya’da, 1970’li yıllarda ise birçok ülkede uygulanmaya başlanmıştır. Ülkemizde ise 1985 yılında 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile uygulanmaya başlanan finansal kiralama, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için önemli bir finansman kaynağı olmuştur.

Ekonomik koşullardaki yetersizlikler, yatırımcıların bankalardan istedikleri krediyi bulamamaları ve teknolojik gelişmeyi yakından takip etmek istemeleri finansal kiralamayı küçük ve orta ölçekli işletmeler için daha bir hale getirmiştir.

Finansal kiralama işlemlerinin işletmeler açısından artan önemi bu işlemlerin muhasebeleştirilmesinin de önemini artırmıştır.

Bu bağlamda bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU’na sonsuz şükranlarımı sunarım.

Tez çalışmam boyunca desteklerini gördüğüm Yatırım Finansal Kiralama A.Ş. Pazarlama ve Krediler Bölümü Genel Müdür Yardımcısı ve Yönetim Kurulu Üyesi Sn Gülay GÜNER’e, Muhasebe-Finans-Operasyon Bölümleri Genel Müdür Yardımcısı ve Yönetim Kurulu Üyesi Ercan ASLANTÜRK’e, Muhasebe Müdürü Sn Ceyda SONDER’e, Krediler Bölümü Yetkilisi Sn Ayça ERGİN’e ve Sn Av. Ufuk GÜNEŞ’e teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Ayrıca bu günlere ulaşmamda haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim, beni hayata hazırlayan aileme de sonsuz şükranlarımı sunarım.

Saadet ÖZTAŞ

17 Mayıs 2010

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: FİNANSAL KİRALAMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER	3
1.1. Finansal Kiralamanın Tanımı.....	3
1.2. Finansal Kiralama Konusu Mallar	5
1.3. Finansal Kiralamanın Tarafları	6
1.3.1. Finansal Kiralama Şirketi.....	7
1.3.2. Satıcı.....	7
1.3.3. Kiracı.....	7
1.4. Finansal Kiralamanın Dünyadaki ve Türkiye’deki gelişimi	7
1.4.1. Dünyadaki Gelişimi	7
1.4.2. Türkiye’deki Gelişimi	8
1.5. Finansal Kiralama Türleri	17
1.5.1. Faaliyet Kiralaması	17
1.5.2. Finansal Kiralama	18
1.5.3. Satış ve Geri Finansal Kiralama.....	19
1.5.4. Yurtiçinden- Yurtdışından Finansal Kiralama	20
1.5.5. Menkul-Gayrimenkul Finansal Kiralama	20
1.5.6. Kapalı-Açık Uçlu Finansal Kiralama.....	21
1.5.7. Kaldıraçlı Finansal Kiralama	21
1.5.8. Kısa Süreli-Uzun Süreli Finansal Kiralama.....	21
1.5.9. Döner-Devresel Finansal Kiralama.....	22
1.5.10. Trampa Leasing (Swap Leasing)	22
1.5.11. Gerçek Finansal Kiralama.....	22
1.5.12. Alt Finansal Kiralama	22
1.5.13. Özel Finansal Kiralama.....	23
1.5.14. Tam Ödemeli-Kısmi Ödemeli Finansal Kiralama	23

1.5.15. Birinci-İkinci El Finansal Kiralama	24
1.5.16. Brüt-Net Finansal Kiralama	24
1.5.17. Doğrudan-Dolaylı Finansal Kiralama	24
1.5.18. Yatırım Malları-Tüketim Mallarında Finansal Kiralama.....	25
1.6. Finansal Kiralamanın Avantaj ve Dezavantajları	25
1.6.1. Finansal Kiralamanın Avantajları	25
1.6.2. Finansal Kiralamanın Dezavantajları.....	28
1.7. Finansal Kiralamanın Satın Alma Alternatifiyle Karşılaştırılması	30

BÖLÜM: 2 FİNANSAL KİRALAMA KANUNU'NA GÖRE FİNANSAL

KİRALAMA İŞLEMLERİ	32
2.1. Finansal Kiralama Kanununun Amacı, Kapsamı ve Tanımlar	32
2.2. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Şekli ve Hukuki Mahiyeti.....	34
2.3. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Konusu.....	35
2.4. Finansal Kiralama Bedeli ve Ödeme Dönemleri	36
2.5. Finansal Kiralama Süresi	37
2.6. Finansal Kiralama Şirketinin Hukuki Yapısı	37
2.7. En Az Sermaye.....	38
2.8. Kiralama İşlemlerinde Sınır	38
2.9. Finansal Kiralamadan Doğan Hak ve Borçlar	38
2.9.1. Kiracının Hak Ve Borçları	38
2.9.1.1. Kiracının Hakları.....	38
2.9.1.2. Kiracının Borçları	38
2.9.2. Kiralayanın Hak ve Borçları	39
2.9.2.1. Kiralayanın Hakları.....	39
2.9.2.2. Kiralayanın Borçları.....	40
2.10. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Sona Ermesi.....	40
2.10.1. Sözleşmenin Süresinin Dolması Sebebiyle Sona Ermesi	40
2.10.2. Sözleşmenin Diğer Sebeplerle Sona Ermesi	41
2.10.3. Sözleşmenin İhlali.....	41
2.10.4. Sözleşmenin Sona Ermesinin Sonuçları	41
2.10.5. Sözleşmenin Feshinin Sonuçları	41
2.11. Kiracının veya Kiralayanın İflası veya İcra Takibine Uğraması	43

2.11.1. Kiracının İflası veya İcra Takibine Uğraması.....	43
2.11.2. Kiralayanın İflası veya İcra Takibine Uğraması	44
2.12. Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlemesi ve Amortisman Uygulaması.....	44
2.12.1. Kiralayana İlişkin Hükümler.....	45
2.12.2. Kiracıya İlişkin Hükümler	45
2.13. Teşviklerden Yararlanma	46
2.14. Çıkması Beklenen Finansal Kiralama Kanunu'nun Getireceği Yenilikler	47
2.15. Türkiye Muhasebe Standardı 17	49
2.15.1. Standardın Amacı, Kapsamı ve Konuya Yönelik Tanımlar	49
2.15.2. Kiralama işlemlerinin sınıflandırılması	54
2.16. Kiralama Sözleşmesinin Kiracının Finansal Tablolarında Gösterilmesi	57
2.16.1 Finansal Kiralamalar	58
2.16.1.1 İlk Muhasebeleştirme	58
2.16.1.2. Sonraki Ölçümler	59
2.16.2. Faaliyet kiralaması	61
2.17. Kiralama sözleşmesinin kiraya verenin finansal tablolarında gösterilmesi	62
2.17.1. Finansal kiralamalar	62
2.17.1.1. İlk muhasebeleştirme	63
2.17.1.2. Sonraki ölçümler	63
2.17.2. Faaliyet kiralaması	66
2.18. Satış ve geri kiralama işlemleri	67
2.19. Geçiş uygulamaları.....	68

BÖLÜM 3: VERGİ KANUNLARINA GÖRE FİNANSAL KİRALAMA

İŞLEMLERİ	70
3.1. Vergi Usul Kanunu'na Göre Finansal Kiralama.....	70
3.1.1. Kur Farkı Ve Faiz Giderleri	73
3.2. Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre Finansal Kiralama İşlemleri	76
3.2.1. Gelir Vergisi Mükelleflerince Yapılacak Kiralamalarda Gelir Vergisi ve Vergi Tevkifatı	76
3.3. Katma Değer Vergisi Kanunu'na Göre Finansal Kiralama İşlemleri	80
3.3.1. Mal ve Hizmetlere Uygulanacak KDV Oranları.....	81
3.3.2. Yatırım Teşvik Belgeli İşlemlerde KDV Uygulaması.....	98

3.3.3. KDV Oranlarında Yapılan Değişikliklerin Değişiklik Tarihinde İmzalanmış Olan Sözleşmelerin Mal Alımlarına Ve Kira Faturalarına Uygulanmamasına İlişkin Düzenleme İhtiyacı	98
3.4. Damga Vergisi Kanununa Göre Finansal Kiralama İşlemleri	99
3.5. Gümrük Vergisine Göre Finansal Kiralama İşlemleri	100
3.6. Harçlar Yönünden Finansal Kiralama İşlemleri	101
3.7. Taşıt Alım Vergine Göre Finansal Kiralama İşlemleri	102
3.8. Diğer Kanunlara Göre Finansal Kiralama İşlemleri	103
3.8.1. Bankalar Kanunu'na Göre Finansal Kiralama İşlemleri	103
3.8.2. Sermaye Piyasası Kanunu'na Göre Finansal Kiralama İşlemleri	103
3.8.3. Borçlar Kanunu, Medeni Kanun Ve Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanuna Göre Finansal Kiralama İşlemleri	103
3.8.4. İcra ve İflas Kanunları Açısından Finansal Kiralama İşlemleri	105

BÖLÜM:4 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN

MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE ÖRNEK UYGULAMA	109
4.1. Şirket Hakkında Genel Bilgi	109
4.2. Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebe Uygulaması	110
4.3. Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesinde Kullanılan Hesaplar ve İşleyişleri	112
4.3.1. Kiralayan Şirketin Kullandığı Hesaplar ve Hesapların İşleyişleri	112
4.3.2. Kiracı Şirketin Kullandığı Hesaplar ve Hesapların İşleyişleri	114
4.4. Türk Lirası Üzerinden Yapılan Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Örnek Uygulama	115
4.5. Aylık Taksit Tutarının Faiz ve Anapara Olarak Ayrıştırılması ve Finansal Kiralama Ödeme Planının Oluşturulması	116
4.6. Finansal Kiralama Sözleşmesine İlişkin Muhasebe İşlemleri	117
SONUÇ VE ÖNERİLER	128
KAYNAKLAR	131
EKLER	134
ÖZGEÇMİŞ	167

KISALTMALAR

BDDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
FKK	: Finansal Kiralama Kanunu
KDV	: Katma Değer Vergisi
KDVK	: Katma Değer Vergisi Kanunu
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
VUK	: Vergi Usul Kanunu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Dağılımı.....	10
Tablo 2: Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Dağılımı.....	12
Tablo 3: Finansal Kiralama İşlemlerinin Sektörlere Göre Dağılımı	13
Tablo 4: Finansal Kiralama İşlemlerinin Sektörlere Göre Dağılımı	14
Tablo 5: İşlem Tutarları Dönemsel Karşılaştırması	16
Tablo 6: Mal Grupları Dağılım Yüzdesi	16
Tablo 7: Seneler İtibariyle Mal Gruplarının Dağılım Yüzdesi	17

Tezin Başlığı: Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi	
Tezin Yazarı: Saadet Öztaş	Danışman: Prof. Dr. Hilmi Kırhoğlu
Kabul Tarihi: 09.06.2010	Sayfa Sayısı: VIII (ön kısım) + 133 (tez) + 33 (ekler)
Anabilimdalı: İşletme	Bilimdalı: Muhasebe ve Finansman
Leasing dünyada yaygın olarak kullanılan bir mali araçtır; özellikle 1950'den sonra önemli gelişme göstermiştir. Finansal kiralama; belirli bir süreç için kiralayan ve kiracı arasında düzenlenen, üreticiden kiracı tarafından seçilerek, kiralayan tarafından satın alınan malın mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir anlaşmadır. Finansal kiralama, yüksek maliyetli krediler nedeniyle finansman sıkıntısı çeken işletmelerin ihtiyaç duyduğu fon sıkıntılarının giderilmesinde ve yatırımların canlanmasında itici bir güç oluşturmaktadır. İşletmeler öz kaynakları ile işletmenin finansmanını sağlamak yerine dış kaynaklardan işletmenin sabit varlık yatırımını gerçekleştirmeyi tercih etmektedir. Bu da işletmelerin sabit varlık edinimlerinde alternatif finansman kaynağı olan finansal kiralama (leasing) konusunu oluşturmuştur. Leasing yoluyla sabit varlık kiralayan işletme, daha az kaynak ayırmak, borçlarını uzun vadeye yaymak ve bazı vergi avantajları gibi üstünlükler elde etmektedir. Ülkemizde finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik ilkelerin temel kaynağını 10.06.1985 tarihli 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile 17 nolu Türkiye Muhasebe Standardı oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı; finansal kiralamanın alternatif finans tekniklerine göre üstünlüklerini ortaya koymak ve finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak kiracı ve kiralayan şirketin uygulaması gereken muhasebe politikalarını açıklamaktır. Çalışmanın ilk üç bölümünde literatür taramasının yanı sıra Yatırım Finansal Kiralama A.Ş. çalışanlarıyla kişisel görüşme yapılarak pratik bilgiler de edinilmiştir. Dördüncü bölümde ise finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik bir uygulama çalışmasına yer verilmiştir.	
Anahtar Kelimeler: Finansal Kiralama, Finansal Kiralama Kanunu, Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi,	

Title of the Thesis: Leasing Operations and Accounting	
Author: Saadet ÖZTAŞ	Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU
Date: 09 June 2010	Nu. of pages: VIII (pre text) + 133 (main body) + 33 (appendices)
Department: Business	Subfield: Accounting and Finance
Leasing is a widely used financial instrument in the world; it has shown significant development especially since 1950. Leasing is an agreement that is established between a lessor and a lessee for a specific period of time in which the leased goods is chosen by the lessee, bought from the manufacturer by the lessor and the lessor has the ownership of these goods while the lessee uses them. Financial leasing plays a crucial role in increasing investment and eliminating difficulties of getting funds needed by firms that have financial difficulties because of high cost of loans. Enterprises choose other sources for real assets investments instead of their equity capital. Thus constitute the subject of leasing for the way of enterprises to acquire real assets investment. By using leasing enterprises use less real assets, pay the debts in long time and some tax advantages. Accounting for leasing transactions in our country the main source of policy No. 3226 dated 10/06/1985 Leasing Act No. 17 of Turkey constitutes Accounting Standards. The purpose of this study, an alternative to lease financing techniques reveals the advantages of leasing transactions and related accounting as should practice tenants and the rental company's accounting policy is to explain. In the first three chapters of the study of literature as well as the staffs of Yatırım Leasing using personal interviews were also obtain practical information. In the fourth part of a lease transaction for the application of the accounting work is described.	
Keywords: Leasing, Financial Leasing Law, Accounting of Leasing Operations,	

GİRİŞ

Orta vadeli bir finansman yöntemi olan leasinge ilk kez 1930'lu yıllarda ABD'de ekonomik kriz sonrası yaşanan finansman güçlüklerini bertaraf etmek amacıyla başvurulmuştur. Finansal kiralama, 1960'lı yıllarda Avrupa ülkelerinde, 1970'li yıllarda ise gelişmekte olan ülkelerde uygulanmaya başlanmıştır. Ülkemizde ise finansal kiralamaya benzer uygulamayı ilk olarak gerçekleştiren İslam Kalkınma Bankasıdır. İslam Kalkınma Bankası, bazı KİT'lerin ihtiyacı olan malları, üretici veya satıcıdan satın alıp KİT'lere kiralarak bu uygulamayı gerçekleştirmiştir. Leasing, Türkiye'de 10.06.1985 tarihli 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile uygulama alanı bulmuştur.

Çalışmanın Önemi

1985 yılından beri ülkemizde uygulanmakta olan ve hızla gelişen finansal kiralama, küçük ve orta ölçekli işletmeler için önemli bir finansman kaynağı olmuştur. Finansal kiralama, yatırımcıların yapmak istedikleri yatırımları öz kaynaklarından karşılamak veya banka kredisi ile gerçekleştirmek yerine kullanabilecekleri alternatif finans tekniklerinden birisidir.

İşletmeler, faaliyetlerini devam ettirebilmek ve büyümek için yeni yatırımlara ihtiyaç duymaktadırlar. Fakat bu yatırımların finansmanını her zaman özsermaye ile karşılayamadıkları için finansal kiralamayı tercih etmektedirler. Çünkü finansal kiralama ile işletmeler, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmak yerine belirli bir süre için belirli periyotlarda taksitler ödeyerek iktisadi kıymetin tüm kullanım hakkını elde edebilecektir.

Finansal kiralama, orta ve uzun vadeli bir finansman tekniği olduğu için ve kısa vadeli bir finansmanın risklerine katlanmaksızın yeni teknolojiden yararlanma imkanı sağladığı için de tercih edilmektedir. Büyük yatırımlar, büyük parasal kaynakları gerektirdiği için yatırımcılar kaynak bulma sorunu yaşamaktadırlar. Bu sorunun çözümünde leasing, kaynak bulma yöntemi olarak devreye girmektedir. İşte leasingin dünyada yaygınlaşmasının en önemli nedenlerinden biri de budur.

Finansal kiralama ile yatırımcılar, gereksinim duyduğu makine, ekipman veya diğer malları kendi olanakları ile satın almak yerine finansal kiralama şirketine aldırarak bu

malların kullanım hakkını elde etmiş olurlar. Böylece yatırımcılar satın almanın getirmiş olduğu risklere katlanmaksızın finansal kiralama konusu malın kullanım hakkını elde ederler.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, finansal kiralamanın alternatif finans tekniklerine göre üstünlüklerini, vergi karşısındaki durumunu ortaya koymak, finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak kiracı ve kiraya veren şirketlerin uygulaması gereken muhasebe politikalarını açıklamaktır.

Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışma uygulama ile birlikte 4 bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, finansal kiralamanın tanımı, dünyadaki ve Türkiye'deki gelişimi, finansal kiralama konusu mallar, finansal kiralamanın çeşitleri, avantajları ve dezavantajları ile ilgili genel bilgilere yer verilmiştir.

ikinci bölümünde, Finansal Kiralama Kanunu ve Türkiye Muhasebe Standardı 17 ile ilgili genel bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, finansal kiralama şirketi ve kiracı şirketin vergi düzenlemelerinden kaynaklanan yükümlülükleri çeşitli açılardan ele alınmıştır.

Son bölümde ise, Yatırım Finansal Kiralama A.Ş.'de yapılan bir uygulama çalışmasına yer verilmiştir. Bu bölümde, kiralayan ve kiracı şirketin, finansal kiralama işlemleri neticesinde yapacağı muhasebe kayıtları gösterilmiştir.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın ilk üç bölümünde eleştirel bir kaynak incelemesi yapılarak finansal kiralama ile ilgili teorik bilgilere yer verilmiştir. Bu bağlamda konu ile ilgili olarak; kitap, makale, tez, dergi, internet gibi kaynaklardan yararlanılmıştır. Son bölümde ise Yatırım Finansal Kiralama A.Ş.'de yapılan bir uygulama çalışmasına yer verilmiştir.

Aynı zamanda Yatırım Finansal Kiralama A.Ş.'de çalışanlarla kişisel görüşme yapılarak finansal kiralama işlemleri ve finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik pratik bilgiler de edinilmiştir.

BÖLÜM 1: FİNANSAL KİRALAMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

İşletmeler büyüme dönemlerine geçtiklerinde, özellikle ihtiyaç duyulan orta vadeli finansman tekniklerinden birini de leasing oluşturmaktadır. Leasingin temel felsefesi, mülkiyet hakkının içerdiği kullanma, yararlanma ve yok etme yetkilerinden yalnızca yararlanma yetkisinin ekonomik olduğu varsayımına dayanmaktadır.

1.1. Finansal Kiralamanın Tanımı

Leasing, İngilizce “lease” kelimesinden gelmekte olup, sözlük anlamı taşınmaz bir malın uzun vadeli olarak ve belli bir kira bedeli karşılığında bir başkasına kullanılmak üzere devredilmesidir (Uydacı, 2006:1).

Finansal Kiralama “herhangi bir varlığın mülkiyetini almadan, sadece kullanım hakkının belirli bir süre devralınmasına imkân veren bir finansman tekniğidir.” Finansal Kiralamanın esaslarını ortaya koyan bir başka tanımı, “Finansal Kiralama (leasing) yatırımcıların gereksinim duydukları yatırım mallarını kendi olanaklarıyla veya kredi yoluyla temin edilen fonları kullanarak satın almak yerine, ihtiyaç duyulan bu varlıkları finansal kiralama şirketlerine aldırarak, finansal kiralama şirketinin aldığı bu malları özel bir sözleşmeyle ihtiyaç sahiplerine devrettiği bir yöntemdir (Tuğlu ve Atila, 2007).

3226 sayılı finansal kiralama kanununa göre finansal kiralama, Finansal Kiralama Kanunu’nun 4. maddesine göre finansal kiralama sözleşmesi, kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmek şartı ile kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakması öngören bir sözleşmedir (Koç, 2004:7).

Başka bir tanıma göre finansal kiralama, kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan riskler ile yararların tamamının veya tamamına yakınının belli bir dönemde bedel karşılığı kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır. Aynı iktisadi kıymete ilişkin birden fazla sözleşme, ilave, tadil ve diğer sözleşmelerin yapılması halinde tüm anlaşmalar bir arada değerlendirilmelidir (Vergi Rehberi, 2010:90).

ABD’de Federal Accounting Standart Board tarafından yayımlanan Federal Accounting Standart No. 13’e göre, aşağıdaki şartlardan en az birini içermeyen kira sözleşmeleri finansal kiralama olarak sayılmayacaktır.

1. Kira sözleşmesinin, kiralanan malın mülkiyetinin sözleşmenin bitiş tarihinde kendiliğinden kiracıya geçeceğini öngörmesi,
2. Kiralama sözleşmesinin, kiracıya kiralanan malı sembolik bir bedelle satın alma hakkını vermesi,
3. Kira süresinin kiralanan malın ekonomik ömrünün en az %75’ine eşit olması,
4. Kiralama sözleşmesinin konusu olan gayrimenkulün malın kiracının belirlediği özel gerek için satın alınmış veya inşa edilmiş olması,
5. Kiralama süresi boyunca kiracının ödeyeceği kiranın iskonto edilmiş bugünkü değeri toplamı, kiralanan malın piyasa değerinin en az %90’ına eşit olması.

Bir kiralama işleminin finansal kiralama olarak değerlendirilebilmesi için işlemin sonucunda mülkiyet ile ilgili bütün risk ve yararların büyük ölçüde kiracıya aktarılmış olması gerekmektedir.

Finansal Kiralama şirketi, kiralamaya konu malları satın alıp finansal kiralama işlemine konu edebileceği gibi bu malları herhangi bir şekilde de temin etmiş olabilir. Finansal Kiralama yapan kuruluşlar, finansal kiralama için aktiflerinden sürekli mal bulundurmazlar, finansal kiralamaya konu olan malı kiracının talebi üzerine satın alıp finansal kiralamada kullanırlar.

Finansal Kiralama yoluyla varlık edinen kişilerin tüzel kişi olması şartı aranılmaz. Genel olarak hukuki işlem yapmaya yetkili her türlü kişi ve kuruluş kiracı olabilir. Buna göre, her türlü şahıs firmaları, ortaklıklar, serbest meslek mensupları kiracı olabilirler (Tuğlu ve Atila, 2007).

Leasingte dönemsel kira ödemeleri, kiralama dönemi boyunca sabit kalabileceği gibi, ekonomik koşullar dikkate alınarak gittikçe artan veya azalan ödemeler şeklinde de düzenlenebilir. Ancak birçok durumda toplam kira bedelinin varlığın maliyetini ve bunun üzerinden bir getiriye kavrayacak şekilde belirlendiğini belirtmek gerekir (Kara, 2001:58).

1.2. Finansal Kiralama Konusu Mallar

Her türlü taşınır veya taşınmaz mallar finansal kiralama konusu olabilmektedir. Taşınır mallar Medeni Kanun'un 686. maddesinde "bir yerden diğer bir yere nakledilebilen eşya ile gayrimenkul mülkiyetinde dâhil olmayan ve temellüğe salih bulunan tabii kuvvetler" olarak tanımlanmıştır. Taşınmaz mallar ise Medeni Kanun'un 632. Maddesinde belirlenmiştir. Buna göre, arazi ve madenler ile tapu sicilinde müstakil ve daimi olmak üzere ayrıca kaydedilen haklar ve Kat Mülkiyeti Kanunu'na göre kat mülkiyetine konu olan bağımsız bölümler gayrimenkul kabul edilmektedir. Finansal kiralama konusu olabilecek taşınır ve taşınmaz malların genel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Bir yıldan fazla kullanılabilmeleri,
- Kiralama süresinin sonunda temel özelliklerinin bozulmaması,
- Bağımsız olarak kullanım olanaklarının bulunması,
- Tüketim malzemesi niteliğinde bulunmaması,
- Bir malın mütemmim cüz'ü ve teferruatı olmaması.

Uygulama verilerine göre dünyada finansal kiralamaya en fazla konu olan mallar şunlardır:

- Taşıtlar,
- Büro makineleri,
- Santraller dâhil her türlü haberleşme araçları,
- Otellerde kullanılan her türlü demirbaş ekipman,
- Tarım alet ve makineleri,
- Takım tezgâhları, tekstil makineleri,
- Yol-iş-inşaat makineleri,
- Petrol sondaj ve çıkarma ekipmanları,

- Matbaa makineleri,
- Tıbbi cihazlar.

Türkiye’de, finansal kiralama şirketlerinin verilerine göre, finansal kiralamaya konu olan mallar şunlardır:

- Tekstil makineleri,
- Bilgisayarlar ve yüksek kapasiteli bilgi işlem üniteleri,
- Uçaklar, helikopterler,
- Matbaa makineleri,
- Kuru yük gemileri, tanker, ro-ro ve diğer deniz taşıtları,
- Sanayi kalıpları,
- Tıbbi cihazlar,
- Santraller ve haberleşme araçları,
- Elektronik şans makineleri,
- Otobüsler,
- Tezgâhlar, makineler,
- Komple fabrikalar,
- Şirketler için otomobiller,
- İnşaat makineleri, vinçler,
- Komple hastane, otel ve büro donanımları.

Her türlü fikri ve sınai haklar, patent hakları, bilgisayar yazılımları, hammadde ve yarı mamul niteliğinde bulunan mallar finansal kiralama konusu yapılamamaktadır (Bengü, 2007:7).

1.3. Finansal Kiralamanın Tarafları

Finansal kiralamanın taraflarını; finansal kiralama şirketi, satıcı ve kiracı oluşturmaktadır.

1.3.1. Finansal Kiralama Şirketi

Finansal Kiralama şirketi, Kiracı tarafından seçilen malları üretici firmadan satın alarak leasing sözleşmesi çerçevesinde kiracıya kiralayan şirkettir. FKK'ya göre finansal kiralama işlemlerini; finansal kiralama şirketleri, özel finans kurumları, yatırım ve kalkınma bankaları yapabilmektedirler. Ancak 4842 sayılı kanunla VUK'un mükerrer 290. maddesine göre yapılan finansal kiralama işlemlerinde, kiralayanın bu sayılan kurumlardan biri olması şartı aranmamıştır. Bu nedenle VUK hükümlerine göre yapılan finansal kiralamalarda kiralayan herhangi biri olabilecektir.

1.3.2. Satıcı

Leasing sözleşmesi çerçevesinde leasing şirketi tarafından leaseinge konu olan malın satın alındığı kişi veya kuruluştur. Satıcılar yurtiçinde veya yurt dışında olabilirler.

1.3.3. Kiracı

Leasing sözleşmesi çerçevesinde leasing şirketlerinden malı kiralayan kişi veya kuruluşlardır. Hukuki işlem yapabilme yeteneğine sahip bütün gerçek veya tüzel kişiler kiracı olabilirler.

1.4. Finansal Kiralamanın Dünyadaki ve Türkiye'deki Gelişimi

Dünyada leasingin tarihi çok eskilere uzanmaktadır. Günümüzde kullanılan leasing metotları eskiden kullanılan basit formlarından çok farklı da olsa en büyük benzerlik leaseinge konu mal veya ekipmanın sahipliğinin kiralayanda, kullanım hakkının ise kiracıda olmasıdır.

1.4.1. Dünyadaki Gelişimi

Tarihte, kiralama uygulamalarını, Fenikelilere kadar uzatmak mümkündür. Tarihte ilk kiralama uygulamaları, toprak ve gemi kiralamaları olarak görülmüştür. Bu şekilde, üretici ve kiracı arasındaki direkt kiralama işlemleri, ABD'de ve Avrupa'da oldukça eskidir (Ceylan, 2002:91).

Finansal Kiralamanın izlerine çok eski çağlarda rastlanmaktadır. M.Ö. 350 yılında Aristoteles, zenginliğin mülkiyet hakkından ziyade, bu hakkın kullanılmasından kaynaklandığına işaret etmiştir. Bazı yazarlar finansal kiralamanın tarihçesinin M.Ö. 2000 yıllarına dayandığını ileri sürerek, Sümerlerin tarım aletlerini kiralama yoluna gittiklerini kanıtlamaya çalışmışlardır. 10. yüzyılda Finikelilerin gemileri ve çiftlik topraklarını finansal kiralamaya konu ettikleri ve bu yüzden yüzyıllar sonra ise Venediklilerin 1. yüzyılda temini çok pahalı olan gemi demirlerini ticari gemi sahiplerine kiraladıkları görülmektedir (Tuğlu ve Atila, 2007).

1840'larda İngiltere'de demiryolu vagonlarının kiraya verilmesi ilk kiralama şirketinin kurulmasına olanak tanımıştır. 1855 yılında kurulan Birmingham Wagon Company madencilere beş ile sekiz yıl sabit dönemli vagon kiralaması yapmıştır. 1877'de ABD'de Bell Telefon Şirketi'nin telefon cihazlarını müşterilerine satmayıp kiralaması da kiralamanın geçmişine ilişkin verilen tarihler arasındadır.

Bugünkü anlamda alternatif finansman yöntemi olarak kullanılan leasing 1930'lu yıllarda ekonomik bunalım nedeniyle yoğun şekilde kullanılmaya başlanmıştır. 1930'ların bunalım sonucu önemli şekilde alternatif finansman yöntemi olarak kabul gören leasing, özellikle gelişmiş ülkelerde faaliyette bulunan şirketlerin pekiştirilmiş finansal raporlarında uzun yıllardan beri sıkça rastlanılmış olan yatırım projelerinin alternatif bir finansman yöntemidir (Uydacı, 2006:6).

1952 yılında ABD'de kurulan "United State Leasing International Ine" ilk finansal kiralama şirkettir. Daha sonra 1960'lı yıllarda Avrupa'da, 1970'li yıllarda ise gelişmekte olan ülkelerde finansal kiralama işlemleri yaygınlaşmaya başlamış, yine aynı tarihlerde finansal kiralama çok uluslu şirketler vasıtası ile tüm dünyaya yayılmıştır. Finansal Kiralama 1980'li yıllarda ise uluslar arası bir niteliğe kavuşmuştur (Tuğlu ve Atila, 2007).

1.4.2. Türkiye'deki Gelişimi

Ülkemizde 1980'li yıllardan itibaren ülke ekonomisini düştüğü enflasyonist çizgiden kurtarabilmek ve sermaye piyasalarının gelişimini ve derinliğini artırabilmek için finansal piyasaları geliştirici ve çeşitlendirici bir gayret içine girilmiştir (Toraman, 2000:30).

Türkiye’de leasing’in hukuki altyapısı 28 Haziran 1985 tarih ve 18795 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile oluşturmuş ve ilk leasing şirketi olan İktisat Finansal Kiralama A.Ş. 1986 yılında kurulmuştur.

Daha sonra Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik 21212 sayılı Resmi Gazete 28.4.1992’de yayınlanmıştır. Finansal Kiralama İşlemlerinde Süre ve Sınırın Tespiti ise 21278 sayılı R. Gazete:8.7.1992’li yönetmelikle düzenlenirken; 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu Hükümlerine Göre Kiralama Konusu Edilen Malların Gümrük Vergi ve Resimlerinin Teminata Bağlama Usul Ve Esasları Gösterir Yönetmelik 1882 sayılı Resmi Gazete’de 28.09.1985’de yayınlanmıştır. Böylece leasingin yasal çerçevesi tamamlanmıştır (Uydacı, 2006:8).

Faaliyet gösteren şirket sayısı 1988 yılında 8’e, 1989 yılında 11’e, 1990 yılında 22’ye yükselmiştir. Özellikle 1994 krizinden sonra bankaların orta vadeli kredileri kesmesi sonucu leasing sektöründe önemli bir patlama yaşanmıştır. Faaliyet gösteren şirket sayısı 1995 yılında 37’ye, 1996 yılında da 60’a yükselmiştir (Bengü, 2007:30).

Ancak 30.12.2007 tarihinde Maliye Bakanlığı’nın %1 olan KDV oranını %18’e çıkarması leasing sektöründe işlem hacminin daralmasının yanı sıra sektördeki şirket sayısını da azaltmıştır.

1990’lı yıllarda 100’ün üzerinde şirketin bulunduğu leasing sektöründe 2006 yılı sonunda 81 olan leasing şirketi sayısı 2007’nin sonunda 68’e, 2008 yılının eylül ayı sonu itibariyle de 52’ye geriledi.

2000’li yıllarda ise ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik gerileme ile birlikte finansal kiralama sektörüne büyük bir darbe vurulmuştur. Bu yıllarda yatırımlarda görülen daralma, finansal kiralama sektörünün bundan olumsuz etkilenmesine neden olmuştur. Finansal kiralama ülkemizde yatırım yapmaya gücü yetmeyen küçük ve orta ölçekli

şirketlerin ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile ortaya çıkmış ve diğer kredilendirme yöntemlerine alternatif oluşturmuştur. Ülkemizde bilgisayar, bilgisayar sistemleri ve büro malzemeleri, telekomünikasyon cihazları, kara ulaşım araçları, deniz ulaşım araçları, tekstil ve bakım makineleri, tıbbi cihazlar ve diğer imalat makineleri finansal kiralamaya konu edilmektedir.

Finansal kiralama özellikle İslam ülkelerindeki fonların ülkemize akışında büyük rol oynamaktadır. İslam ülkelerinden ülkemize yapılabilecek olan fon transferi veya finansal kiralama ile bir duran varlığın girişine olanak sağlanabilecektir. İslam Kalkınma Bankası (fonunu ülkemizde Kamu İktisadi Teşekkülleri'nin finansmanına yönlendirmiş olan kuruluş), fonlarını finansal kiralama yolu ile diğer kuruluşların da hizmetine sunabilmektedir. Ayrıca, İslam ülkelerinin fonlarına vergi muafiyeti verilecek olursa, bu yeni kaynağın cazibesi artacaktır (Bengü, 2007:30).

2009 yılı sonu itibariyle ülkemizdeki finansal kiralama işlemlerinin mal grupları ve sektörlere göre dağılımına ilişkin istatistikler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1. Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Dağılımı

1 Ocak - 31 Aralık 2009 Dönemi (İşlem Adedi: 6.197) (Bin YTL)

MAL GRUPLARI	Yatırım Tutarı	Oran %	Kira Alacağı	Oran %
Kara Ulaşım Araçları	202.473	%5,98	246.545	%5,85
Otomobil	51.459	%1,52	60.800	%1,44
Otobüs	13.235	%0,39	16.980	%0,40
Minibüs	382	%0,01	456	%0,01
Kamyon - Kamyonet	47.005	%1,39	57.715	%1,37
Rent-A-Car	0	%0,00	0	%0,00
Çekici	24.789	%0,73	29.582	%0,70
Diğer Araçlar	65.603	%1,94	81.012	%1,92
Hava Ulaşım Araçları	254.450	%7,52	309.679	%7,35
Uçak	149.415	%4,41	181.537	%4,31
Helikopter	105.035	%3,10	128.142	%3,04
Diğer	0	%0,00	0	%0,00
Deniz Ulaşım Araçları	109.040	%3,22	129.158	%3,07
Kuru Yük	77.629	%2,29	92.010	%2,18
Tanker	6.154	%0,18	7.360	%0,17
Yolcu	0	%0,00	0	%0,00
Yat	23.437	%0,69	27.526	%0,65
Diğer	1.820	%0,05	2.262	%0,05
İş ve İnşaat Makineleri	592.575	%17,50	708.303	%16,81
Dozer	12.288	%0,36	15.064	%0,36
Loder	55.219	%1,63	63.146	%1,50
Ekskavatör	112.701	%3,33	131.069	%3,11
Taşıyıcı	12.234	%0,36	14.686	%0,35
Forklift	32.293	%0,95	38.567	%0,92

MAL GRUPLARI	Yatırım Tutarı	Oran %	Kira Alacağı	Oran %
Diğer	367.840	%10,86	445.771	%10,58
Makine ve Ekipmanlar	983.540	%29,05	1.239.124	%29,41
Üretim Makineleri	252.138	%7,45	321.687	%7,64
Paketleme Makineleri	49.246	%1,45	62.043	%1,47
Gıda Sektöründe Kul.Makineler	81.649	%2,41	96.471	%2,29
Ses ve Görüntü Ekipmanları	21.233	%0,63	26.973	%0,64
Metal İşleme Makineleri	178.731	%5,28	228.310	%5,42
Diğer	400.543	%11,83	503.640	%11,95
Tıbbi Cihazlar	201.687	%5,96	250.036	%5,93
Tanı Cihazları	115.903	%3,42	142.901	%3,39
Cerrahi Cihazlar	6.886	%0,20	9.328	%0,22
Dişçi Üniteleri	3.637	%0,11	4.438	%0,11
Laboratuar Donanımları	22.947	%0,68	27.379	%0,65
Diğer	52.314	%1,55	65.990	%1,57
Tekstil Makineleri	105.921	%3,13	125.372	%2,98
Dokuma Tezgahları	56.945	%1,68	67.168	%1,59
İplik İmalat Makineleri	11.234	%0,33	13.554	%0,32
Boya Makineleri	10.827	%0,32	12.959	%0,31
Konfeksiyon Dikiş Makineleri	9.350	%0,28	10.952	%0,26
Diğer	17.565	%0,52	20.739	%0,49
Turizm Ekipmanları	104.264	%3,08	142.149	%3,37
Isıtma ve Soğutma Cihazları	24.444	%0,72	32.875	%0,78
Mutfak ve Çamaşırhane Donanımları	21.341	%0,63	28.405	%0,67
Diğer	58.479	%1,73	80.869	%1,92
Elektronik ve Optik Cihazlar	158.431	%4,68	202.232	%4,80
Güvenlik Sistemleri	4.944	%0,15	6.610	%0,16
Santral Sistemleri	10.443	%0,31	13.104	%0,31
Elektrik Motorları, Jeneratörler	77.145	%2,28	99.257	%2,36
Kesintisiz Güç Kaynakları	3.699	%0,11	4.843	%0,11
Diğer	62.200	%1,84	78.418	%1,86
Basın Yayın İle İlgili Donanımlar	75.160	%2,22	90.781	%2,15
Matbaa makineleri	59.601	%1,76	72.057	%1,71
Dizgi Sistemleri	0	%0,00	0	%0,00
Masa Üstü Yayıncılık Sistemleri	1.119	%0,03	1.425	%0,03
Diğer	14.440	%0,43	17.299	%0,41
Büro Ekipmanları	125.746	%3,71	149.363	%3,55
Bilgisayar	47.025	%1,39	55.595	%1,32
Fotokopi Makineleri	13.039	%0,39	15.757	%0,37
Faks Makineleri	155	%0,00	191	%0,00
Telefon Cihazları	194	%0,01	281	%0,01
Büro Malzemesi	43.380	%1,28	52.569	%1,25
Diğer	21.953	%0,65	24.970	%0,59
Gayrimenkuller	402.444	%11,89	531.748	%12,62
Bina	357.208	%10,55	473.371	%11,24
Arazi	45.236	%1,34	58.377	%1,39
Diğer	70.103	%2,07	88.755	%2,11
Diğer	70.103	%2,07	88.755	%2,11
GENEL TOPLAM	3.385.834	%100,00	4.213.245	%100,00

Tablo 2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Dağılımı

1 Ocak - 31 Aralık 2009 Dönemi (İşlem Adedi: 6.197) (Bin USD)

MAL GRUPLARI	Yatırım Tutarı	Oran %	Kira Alacağı	Oran %
Kara Ulaşım Araçları	132.593	%6,03	161.412	%5,90
Otomobil	33.705	%1,53	39.798	%1,46
Otobüs	8.604	%0,39	11.040	%0,40
Minibüs	240	%0,01	285	%0,01
Kamyon - Kamyonet	30.900	%1,41	37.921	%1,39
Rent-A-Car	0	%0,00	0	%0,00
Çekici	16.189	%0,74	19.320	%0,71
Diğer Araçlar	42.954	%1,95	53.047	%1,94
Hava Ulaşım Araçları	165.707	%7,54	201.651	%7,38
Uçak	96.614	%4,40	117.427	%4,30
Helikopter	69.092	%3,14	84.223	%3,08
Diğer	0	%0,00	0	%0,00
Deniz Ulaşım Araçları	72.573	%3,30	85.953	%3,14
Kuru Yük	51.798	%2,36	61.397	%2,25
Tanker	3.856	%0,18	4.610	%0,17
Yolcu	0	%0,00	0	%0,00
Yat	15.735	%0,72	18.475	%0,68
Diğer	1.182	%0,05	1.470	%0,05
İş ve İnşaat Makineleri	385.452	%17,54	460.652	%16,85
Dozer	7.701	%0,35	9.415	%0,34
Loder	36.146	%1,64	41.342	%1,51
Ekskavatör	74.059	%3,37	86.154	%3,15
Taşıyıcı	8.052	%0,37	9.671	%0,35
Forklift	20.938	%0,95	24.981	%0,91
Diğer	238.553	%10,86	289.087	%10,58
Makina ve Ekipmanlar	632.471	%28,78	796.640	%29,14
Üretim makineleri	162.561	%7,40	207.065	%7,57
Paketleme makineleri	31.326	%1,43	39.434	%1,44
Gıda Sektöründe Kull. Makineler	51.369	%2,34	60.805	%2,22
Ses ve Görüntü Ekipmanları	13.789	%0,63	17.485	%0,64
Metal İşleme Makineleri	114.645	%5,22	146.387	%5,36
Diğer	258.779	%11,78	325.461	%11,91
Tıbbi Cihazlar	131.366	%5,98	162.636	%5,95
Tanı Cihazları	75.757	%3,45	93.299	%3,41
Cerrahi Cihazlar	4.440	%0,20	5.987	%0,22
Dişçi Üniteleri	2.371	%0,11	2.895	%0,11
Laboratuar Donanımları	14.924	%0,68	17.782	%0,65
Diğer	33.872	%1,54	42.671	%1,56
Tekstil Makineleri	69.141	%3,15	81.792	%2,99
Dokuma Tezgâhları	36.992	%1,68	43.605	%1,60
İplik İmalat Makineleri	7.354	%0,33	8.880	%0,32
Boya Makineleri	6.953	%0,32	8.316	%0,30
Konfeksiyon Dikiş Makineleri	6.190	%0,28	7.248	%0,27
Diğer	11.650	%0,53	13.740	%0,50
Turizm Ekipmanları	67.417	%3,07	92.032	%3,37
Isıtma ve Soğutma Cihazları	15.609	%0,71	21.003	%0,77
Mutfak ve Çamaşırhane Donanımları	13.820	%0,63	18.390	%0,67
Diğer	37.987	%1,73	52.638	%1,93

MAL GRUPLARI	Yatırım Tutarı	Oran %	Kira Alacağı	Oran %
Elektronik ve Optik Cihazlar	101.472	%4,62	129.370	%4,73
Güvenlik Sistemleri	3.186	%0,14	4.250	%0,16
Santral Sistemleri	6.948	%0,32	8.719	%0,32
Elektrik Motorları, Jeneratörler	49.522	%2,25	63.592	%2,33
Kesintisiz Güç Kaynakları	2.321	%0,11	3.033	%0,11
Diğer	39.494	%1,80	49.774	%1,82
Basın Yayın İle İlgili Donanımlar	49.241	%2,24	59.473	%2,18
Matbaa makineleri	39.047	%1,78	47.206	%1,73
Dizgi Sistemleri	0	%0,00	0	%0,00
Masa Üstü Yayıncılık Sistemleri	740	%0,03	942	%0,03
Diğer	9.453	%0,43	11.323	%0,41
Büro Ekipmanları	81.293	%3,70	96.551	%3,53
Bilgisayar	30.553	%1,39	36.090	%1,32
Fotokopi makineleri	8.427	%0,38	10.172	%0,37
Faks makineleri	99	%0,00	122	%0,00
Telefon Cihazları	124	%0,01	179	%0,01
Büro Malzemesi	27.802	%1,27	33.742	%1,23
Diğer	14.285	%0,65	16.243	%0,59
Gayrimenkuller	264.493	%12,04	349.383	%12,78
Bina	234.352	%10,66	310.506	%11,36
Arazi	30.140	%1,37	38.876	%1,42
Diğer	44.299	%2,02	56.021	%2,05
Diğer	44.299	%2,02	56.021	%2,05
GENEL TOPLAM	2.197.523	%100,00	2.733.572	%100,00

Tablo 3. Finansal Kiralama İşlemlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

1 Ocak - 31 Aralık 2009 Dönemi (Bin YTL)

SEKTÖRLER	Fatura Değeri	Oran %	Kira Alacağı	Oran %
Tarım	120.321	3,55%	155.723	3,70%
Tarım, Hayvancılık, Ormancılık	117.786	3,48%	152.655	3,62%
Balıkçılık	2.535	0,07%	3.068	0,07%
İmalat Sanayi	1.547.135	45,69%	1.934.544	45,92%
Enerji Üreten Madenlerin Çıkarılması	41.523	1,23%	49.575	1,18%
Enerji Üretmeyen Madenlerin Çıkarılması	72.721	2,15%	102.061	2,42%
Gıda, Meşrubat Ve Tütün Sanayi	120.781	3,57%	144.404	3,43%
Tekstil Ve Tekstil Ürünleri Sanayi	159.601	4,71%	195.389	4,64%
Deri Ve Deri Ürünleri Sanayi	3.406	0,10%	4.396	0,10%
Ağaç Ve Ağaç Ürünleri Sanayi	20.027	0,59%	24.418	0,58%
Kağıt Ve Kağıt Ürünleri Basım San.	83.336	2,46%	103.822	2,46%
Nükleer Yakıt, Petrol, Kömür Ür.San.	41.395	1,22%	53.349	1,27%

SEKTÖRLER	Fatura Değeri	Oran %	Kira Alacağı	Oran %
Kimya Ve Kimya Ürünleri İle Sentetik Lif San.	37.016	1,09%	45.362	1,08%
Kauçuk Ve Plastik Ürünleri Sanayi	75.224	2,22%	93.060	2,21%
Diğer Metal Dışı Madenler Sanayi	55.149	1,63%	68.105	1,62%
Metal Ana Sanayii Ve İşlenmiş Madde Üretimi	408.178	12,06%	518.826	12,31%
Makina Ve Techizat Sanayi	100.470	2,97%	121.180	2,88%
Elektrik Ve Optik Aletler San.	81.337	2,40%	99.408	2,36%
Ulaşım Araçları Sanayi	84.617	2,50%	104.633	2,48%
SEKTÖRLER	Fatura Değeri	Oran %	Kira Alacağı	Oran %
Başka Yerlerde Sınıflandırılmamış İmalat San.	120.427	3,56%	152.909	3,63%
Elektrik Gaz Ve Su Kaynakları	41.927	1,24%	53.647	1,27%
Hizmet	1.572.672	46,45%	1.945.627	46,18%
İnşaat	513.095	15,15%	619.291	14,70%
Toptan Ve Per. Tic. Mot. Ar. Serv. Hzm.	124.671	3,68%	155.271	3,69%
Otel Ve Restoranlar(Turizm)	134.334	3,97%	187.799	4,46%
Taşımacılık Depolama Ve Haberleşme	327.738	9,68%	396.328	9,41%
Finansal Aracılık	70.914	2,09%	82.660	1,96%
Emlak Kom.Kiralama Ve İşl.Faalityeri	65.517	1,94%	79.228	1,88%
Savunma Ve Kamu Yönetimi Zorunlu Sos.Güv.	3.290	0,10%	5.063	0,12%
Eğitim	21.918	0,65%	29.850	0,71%
Sağlık Ve Sosyal Hizmetler	240.135	7,09%	295.119	7,00%
İşçi Çalıştıran Özel Kişiler	433	0,01%	497	0,01%
Uluslar Arası Örgüt Ve Kuruluşlar	10.745	0,32%	14.843	0,35%
Diğer Toplumsal Sos. Ve Kişisel Hizmetler	59.882	1,77%	79.678	1,89%
Diğer	145.684	4,30%	177.342	4,21%
Diğer	145.684	0,00%	177.342	0,00%
GENEL TOPLAM	3.385.812	100%	4.213.236	100%

Tablo 4. Finansal Kiralama İşlemlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

1 Ocak - 31 Aralık 2009 Dönemi (USD)

SEKTÖRLER	Fatura Değeri	Oran %	Kira Alacağı	Oran %
Tarım	76.981	3,50%	99.409	3,64%
Tarım, Hayvancılık, Ormancılık	75.462	3,43%	97.571	3,57%
Balıkçılık	1.519	0,07%	1.838	0,07%

SEKTÖRLER	Fatura Değeri	Oran %	Kira Alacağı	Oran %
İmalat Sanayi	1.002.119	45,60%	1.252.793	45,83%
Enerji Üreten Madenlerin Çıkarılması	26.930	1,23%	32.144	1,18%
Enerji Üretmeyen Madenlerin Çıkarılması	48.267	2,20%	67.771	2,48%
Gıda,Meşrubat Ve Tütün Sanayi	77.040	3,51%	92.272	3,38%
Tekstil Ve Tekstil Ürünleri Sanayi	104.015	4,73%	127.332	4,66%
Deri Ve Deri Ürünleri Sanayi	2.240	0,10%	2.882	0,11%
Ağaç Ve Ağaç Ürünleri Sanayi	13.202	0,60%	16.096	0,59%
Kağıt Ve Kağıt Ürünleri Basım San.	54.684	2,49%	68.114	2,49%
Nükleer Yakıt, Petrol, Kömür Ür.San.	26.461	1,20%	34.150	1,25%
Kimya Ve Kimya Ürünleri İle Sentetik Lif San.	23.806	1,08%	29.195	1,07%
Kauçuk Ve Plastik Ürünleri Sanayi	48.757	2,22%	60.280	2,21%
Diğer Metal Dışı Madenler Sanayi	34.938	1,59%	43.029	1,57%
Metal Ana Sanayii Ve İşlenmiş Madde Üretimi	262.768	11,96%	333.623	12,20%
Makina Ve Techizat Sanayi	65.069	2,96%	78.406	2,87%
Elektrik Ve Optik Aletler San.	51.982	2,37%	63.506	2,32%
Ulaşım Araçları Sanayi	56.134	2,55%	69.416	2,54%
Başka Yerlerde Sınıflandırılmamış İmalat San.	78.895	3,59%	100.159	3,66%
Elektrik Gaz Ve Su Kaynakları	26.929	1,23%	34.417	1,26%
Hizmet	1.023.141	46,56%	1.265.564	46,30%
İnşaat	334.494	15,22%	403.782	14,77%
Toptan Ve Per. Tic. Mot. Ar. Serv. Hzm.	81.304	3,70%	101.262	3,70%
Otel Ve Restoranlar(Turizm)	86.869	3,95%	121.416	4,44%
Taşımacılık Depolama Ve Haberleşme	212.582	9,67%	257.086	9,40%
Finansal Aracılık	45.029	2,05%	52.493	1,92%
Emlak Kom.Kiralama Ve İşl.Faalıtyeri	43.296	1,97%	52.334	1,91%
Savunma Ve Kamu Yönetimi Zorunlu Sos.Güv.	2.175	0,10%	3.346	0,12%
Eğitim	14.469	0,66%	19.716	0,72%
Sağlık Ve Sosyal Hizmetler	156.362	7,12%	191.931	7,02%
İşçi Çalıştıran Özel Kişiler	288	0,01%	330	0,01%
Uluslar Arası Örgüt Ve Kuruluşlar	7.028	0,32%	9.707	0,36%
Diğer Toplumsal Sos. Ve Kişisel Hizmetler	39.245	1,79%	52.162	1,91%

SEKTÖRLER	Fatura Değeri	Oran %	Kira Alacağı	Oran %
Diğer	95.269	4,34%	115.800	4,24%
Diğer	95.269	0,00%	115.800	0,00%
GENEL TOPLAM	2.197.510	100%	2.733.566	100%

Tablo 5. İşlem Tutarları Dönemsel Karşılaştırması

2009 Yılı IV. Dönem ile 2008 Yılı IV. Dönem ve 12 Aylık Karşılaştırması

İşlem Hacmi	2008 IV. Dönem	2008 12 Aylık	2009 IV. Dönem	2009 12 Aylık
Bin TL	1.230.209	6.811.738	985.525	3.385.834
Bin USD	813.469	5.302.580	654.529	2.197.524
Bin EURO	574.649	3.498.602	456.198	1.560.256
Sözleşme Adedi	2.219	19.878	1.834	6.197

Tablo 6. Mal Grupları Dağılım Yüzdesi

Mal gruplarının 2008 yılı IV. Dönem, 2008 yılı 12 aylık ile 2009 Yılı IV. dönem, 2009 yılı 12 aylık dağılım yüzdeleri aşağıda gösterilmektedir.

Makine ve Teçhizatı Teşkil Eden Gruplar: Makine ve ekipmanlar, tıbbi cihazlar, tekstil makineleri, turizm ekipmanları, elektronik ve optik cihazlar, basın ve yayın ile ilgili donanımlar ile diğer finansal kiralama konusu mallar girmektedir.

MAL GRUPLARI	2008 Yılı IV. Dönem Dağılım %	2008 Yılı 12 Aylık Dağılım %	2009 Yılı IV. Dönem Dağılım %	2009 Yılı 12 Aylık Dağılım %
Mak. ve Teç.	79	70	69	67
Kara, Deniz Hava Ul. Ar.	10	13	17	17
Büro Ekipman.	7	6	4	4
Gayrimenkul	4	11	10	12

Tablo 7. Seneler İtibariyle Mal Gruplarının Dağılım Yüzdesi

MAL GRUPLARINA GÖRE DAĞILIM	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Mak. ve Teç.	68%	71%	73%	74%	70%	70%	67%
Kara, Deniz, Hava Ul. Ar.	16%	15%	13%	13%	13%	13%	17%
Büro Ekipman.	9%	7%	6%	6%	6%	6%	4%
Gayrimenkul	7%	7%	8%	7%	11%	11%	12%

Kaynak: Fider (2010)

1.5. Finansal Kiralama Türleri

Kiracının ve kiraya verenin ihtiyaçlarına ve kiralanan varlığın özelliklerine göre, farklı koşullar içeren kiralama sözleşmeleri düzenlenebilir. Bu nedenle, kiralama ile ilgili terim birliği sağlanamamıştır. Finansal kiralama işlemlerini, aşağıdaki şekilde çeşitli kategorilere ayırmak faydalı olacaktır.

1.5.1. Faaliyet Kiralaması

Faaliyet kiralaması, işletmenin faaliyetleri ile ilgili ihtiyaç duyduğu varlıklar için bir finanslama imkânı sağladığı gibi, kiralanan varlıkla ilgili bir takım servis ve kolaylıklardan yararlanmayı da birlikte sağlayan bir kiralama türüdür (Egemen, 2007:12).

Bu tür kiralamada, kira konusu olan mal bir leasing anlaşması ile söz konusu varlığın ekonomik ömrünü kapsamayan daha kısa bir süre için kiralanmaktadır. Bu nedenle kira ödemeleri kiralamaya konu olan malın bedelini karşılamaz. Malın sözleşme sonunda bir hurda değeri vardır. Burada sözleşme belirli bir süreyi kapsadığı halde, önceden belirtilen süreler içinde ihbar yapılarak feshedilebilmektedir. Dolayısıyla kiracıya

teknolojik bakımdan modası geçmiş malları geri verme hakkı sağlamış olmaktadır (Tuğlu ve Atila, 2007).

Faaliyet kiralamasında kiralanan varlığın kısa süresi içindeki her türlü bakım, onarım ve sigorta giderleri, hasar ve ziyanından kiralayan sorumludur. Yine eskime ve aşınma nedeniyle iade tarihinde ortaya çıkabilecek muhtemel fiyat değışikliklerinin riski kiraya verenin üstünde kalmaktadır. Kiracının sorumluluğu sadece sözleşme süresince taahhüt ettiği kirayı ödemekle sınırlı olmakta ve sözleşme, mülkiyet hakkının kiracıya devrini içermemektedir. Faaliyet kiralamasında kiralama süresi kısa olduğundan kiralanan malın, kira sözleşmesinin devam ettiği süre içinde itfa edilmesi mümkün olmamaktadır (Koç, 2004:8).

Bu tür kiralamada malın bakım yükümlülüğu finansal kiralama şirketinde olduğundan, bakım onarım masrafları ya kira bedeline ilave edilir ya da ayrı bir sözleşme konusu olur. Bu tip kiralamaya “işletme hakkı kiralaması” veya “kısa süreli finansal kiralama” da denilmektedir (Tuğlu ve Atila, 2007).

Sözleşmenin belli bir süre feshedilemeyeceğini öngören 4. maddesi ile sözleşmelerin en az 2 yıl süreyle feshedilemeyeceğini öngören hükümlerinden, Finansal Kiralama Kanununun faaliyet kiralamasını kabul etmediği anlaşılmaktadır. (Koç, 2004:9)

1.5.2. Finansal Kiralama

Finansal kiralama, yasal olarak makine-tesisın mülkiyetinin kiraya verende kalmasına rağmen, ekonomik açıdan varlık üzerindeki kontrolü kiracıya devreden ve kiracıyı varlığın fiili sahibi haline getiren uzun süreli leasing türüdür (Toroslu, 2000:11).

ABD ‘de gelişmiş bir yöntemdir. Bir kiralamanın bu tür bir kiralama olabilmesi için aşağıdaki dört şarttan en az birini taşıması gerekir.

1. Kira sözleşmesinde, kira süresi sonunda malın mülkiyetinin kiracıya devrinin öngörülmesi,
2. Kiracının kira dönemi sonunda varlığı ucuza satın alma hakkı bulunması,
3. Kira dönemi, varlığın ekonomik ömrünün %75’ini ya da daha fazlasını kapsamaması,

4. Kiracının minimum kira ödemelerinin şimdiki değeri, varlığın piyasa değerinin %90'ı veya daha fazlasına karşılık gelmesi.

Bu yöntemde kiracı, kiralanan malın ekonomik ömrünün tamamını kullanma yetkisine sahip olmakta, dolayısıyla kiracı, malın mülkiyeti dışındaki bütün riskleri ve faydaları da üstlenmektedir (Tuğlu ve Atila, 2007).

Finansal kiralamada; finansal kiralama şirketleri yalnız aracı, yani finansör olma görevi üstlenir. Kiracı temin etmek istediği malı ve satıcı firmayı belirledikten, malın satış fiyatı, teslim şartları ve teknik özellikleri tespit edildikten sonra, finansal kiralama şirketlerine satış fiyatının karşılanması için başvurur. Genellikle bu aşamada devreye giren finansal kiralama şirketleri gerekli finansmanı sağlayarak malın mülkiyetini almakta, malın kullanımının yanı sıra montaj, bakım ve onarım, sigorta gibi bütün kullanım sorumluluk ve giderlerini ise kiracıya bırakmaktadır. Kira süresi ve kira risk miktarları, kiracının nakit akışına uygun olarak ve finansal kiralama şirketlerinin bu işlemle ilgili risk toplam masrafını ve kar beklentisini karşılayacak şekilde düzenlenmektedir. Kira akdi sonunda, kiralanan mal sembolik bir bedelle kiracıya devredilmektedir. Bu nedenle kira süresi malın ekonomik ömrü de dikkate alınarak tespit edilir. Kiracı işletme, kiralama bitene kadar sözleşme koşullarına uymak zorundadır. Bu tür finansal kiralama anlaşmaları belirlenen bir ilk dönem sona ermeden feshedilemezler veya feshedilmeleri için finansal kiralama şirketinin tazminat talebinin ödenmesi gerekir. Özet bir ifade ile finansal kiralama şirketi kiracıya orta vadeli yatırım hizmeti sunmaktadır (Yetgin, 2001:223).

1.5.3. Satış ve Geri Finansal Kiralama

İşletmeler, “Sat ve geriye kirala” şeklindeki finansal kiralama işlemlerine, genellikle nakit sıkışıklığının olduğu dönemlerde başvururlar. Bu tür leasing işlemlerinde, kiralama konusu mal, malın sahibi işletme tarafından bir finansal kiralama şirketine satıldıktan sonra yapılan bir leasing sözleşmesi ile geriye kiralanmaktadır. İşlem sonucundaki tek değişiklik, işletmenin bilançosundaki varlık kompozisyonunda olmakta, duran varlıklardaki azalışa karşın, dönen varlıklarda bir artış söz konusu olmaktadır.

F.K.K.'nın kiralama konusu malın kiralayan tarafından üçüncü kişiden temin edilmesini öngören 4. maddesi hükmü karşısında bu tür sözleşmelerin (Hazine Müsteşarlığınca izin verilmedikçe) FKK kapsamında değerlendirilemeyeceği söylenebilir (Koç, 2004:12).

1.5.4. Yurtiçinden- Yurtdışından Finansal Kiralama

Yurtiçi Finansal Kiralama, yatırımcılar tarafından ihtiyaç duyulan malların finansal kiralama şirketince, Türkiye'den veya yurtdışından satın alınarak ihtiyaç sahibine kiralanmasıdır. Bu finansal kiralama işleminde finansal kiralamaya konu mallar yurt içinden veya yurt dışından olabilir. Ancak, finansal kiralama sözleşmesini yapan ve kiracı veya kiralayan (finansal kiralama şirketi) Türkiye'dedir.

Yurt dışından yurt içine finansal kiralama, bu finansal kiralama işleminde ise finansal kiralama işlemine konu olan mal yurt dışında bulunan finansal kiralama şirketinden temin edilmektedir. (Tuğlu ve Atila, 2007)

Bu uygulamada; mal Türkiye'ye geçici ithal rejimi çerçevesinde ithal edilir. Malın girişinde tahakkuk eden vergiler teminat mektubuna bağlanır ve leasing dönemi sonunda malın Türkiye'de kalması halinde teminat mektubunda belirtilen vergiler ödenir. Sözleşme, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından uygun görüldüğü takdirde onaylanır (Uydacı, 2006:21).

Yurt içi kiralamada, kiracı ile kiralayan aynı ülkede bulunurken yurt dışı kiralamada, kiracı ile kiralayan farklı ülkelerde bulunmaktadır. Dolayısıyla kiracıya veya kiralayana kendi ülkeleri dışındaki bir ülkenin mevzuatı da uygulanabilmektedir. Örneğin Türkiye'de ikamet eden bir işletmenin, Almanya'da ikamet eden bir leasing şirketi ile sözleşme yaparak bir varlığı kiralaması, yurt dışı kiralama olup bu işlemde üçüncü bir ülkenin hukuku uygulanabilmektedir. Bu kiralama türünde, farklı ülkelerin sağladığı bazı olanaklardan yararlanılarak daha uygun şartlarda finansal kiralama yapılabilmektedir (Koç, 2004:10).

1.5.5. Menkul-Gayrimenkul Finansal Kiralama

Finansal Kiralama sözleşmelerine taşınır ve taşınmaz mallar konu olabilir. Taşınır malların konu olduğu finansal kiralama sözleşmelerine, kara nakil araçları, deniz nakil araçları, bilgisayarlar, makineler gibi mahiyeti itibariyle kolaylıkla taşınabilen veya taşınması aşamasında bütünlüğü bozulmayan mallar konu olur (Tuğlu ve Atila, 2007).

Taşınmaz finansal kiralaması, bir taşınmazın alımı veya kiralanması yanında arsa, arazi gibi taşınmazlar üzerine bina inşa edilmesi ve binanın mülkiyetinin finansal kiralama şirketinde kalmak üzere kiralanmasıdır (Bengü, 2007:14).

Finansal Kiralama Kanununun 5. maddesinde, patent ve fikri ve sınai hakların dışında taşınır ve taşınmaz malların finansal kiralamaya konu olabileceği belirtilmiştir (Koç, 2004:13).

1.5.6. Kapalı-Açık Uçlu Finansal Kiralama

Kapalı Uçlu Finansal Kiralama, sözleşme süresi sonunda finansal kiralamaya konu olan malın mülkiyetinin kiraya verene ait olduğu finansal kiralama türüdür. Bu tür finansal kiralamada kiracının yatırıma sahip olma olanağı yoktur. Açık Uçlu Finansal Kiralamada ise önceden belirlenen koşullar çerçevesinde finansal kiralamaya konu malın mülkiyeti sözleşme süresi sonunda kiracıya geçmektedir (Tuğlu ve Atila, 2007).

1.5.7. Kaldıraçlı Finansal Kiralama

Büyük sermayenin gerekli olduğu yatırımlarda leasinge konu olan malın satın alınması için gerekli olan nakdin bankalardan veya finansal kuruluşlardan kredi kullanılması yolu ile uygulanan leasing çeşididir. Kaldıraçlı kiralama yakın zamanlarda popüler olmuştur. Kaldıraçlı kiralamaların kullanılmasının amacı, en az miktarda öz kaynak kullanarak büyük maliyetli projelerin finansmanını sağlamaktır. Bu tür leasing sözleşmesiyle, finansal kiralama şirketi öz kaynağı ile yatırım maliyetinin bir kısmını karşılayabilmekte, geri kalan finansman ihtiyacını ise diğer mali kurumlardan karşılayarak varlığın kendisini, borcun karşısında teminat olarak göstermektedir. Kredi sağlayan kuruluşlar kira taksitlerini almakta, kiraya veren kurum ise varlığın vergi, teşvik ve amortisman avantajlarından yararlanarak maliyetini en aza indirmektedir (Uydacı, 2006:28).

1.5.8. Kısa Süreli-Uzun Süreli Finansal Kiralama

Finansal kiralama süresinin üç yıla kadar olduğu durumda kısa süreli finansal kiralama, finansal kiralama süresinin üç yıldan uzun süreli olması halinde ise uzun süreli finansal kiralama söz konusudur (Tuğlu ve Atila, 2007).

1.5.9. Döner-Devresel Finansal Kiralama

Devreden finansal kiralamada finansal kiralama konusu malın teknolojik ömrünün sözleşme süresinden daha kısa olması nedeniyle malın belirli bir süre sonra değiştirilmesi öngörülmektedir.

Dönemsel finansal kiralamada ise böyle bir şey söz konusu değildir. Aynı mal sözleşme süresi boyunca kiracı tarafından kullanılmaktadır (Toroslu, 2000:14).

1.5.10. Trampa Leasing (Swap Leasing)

Bu tür kiralamada kiracının, finansal kiralamaya konu makine ve teçhizatın bakım ve onarım masraflarından korunabilmesi ve bakım onarım ile ilgili zaman kaybına uğramaması için söz konusu malları değiştirebilmesine olanak verilmektedir (Tuğlu ve Atila, 2007).

Finansal Kiralama Kanununda bu tür kiralama sözleşmelerinin yapılmasını engelleyen bir hüküm bulunmamaktadır (Koç, 2004:12).

1.5.11. Gerçek Finansal Kiralama

Kiracıya, kiralanan varlığı kira süresi sonunda normal piyasa değerinden satın alma hakkı veren, kiralayanın malik sıfatıyla vergi avantajlarından yararlanarak bu avantajları kiracıya yansıttığı ve kiracının kira ödemelerini gider yazdığı bir kiralama türüdür (Koç, 2004:10).

1.5.12. Alt Finansal Kiralama

Bu tür kiralamada kiralayan, kiralanan varlığın kullanım hakkını kiracıya devreder ve kiracı da aynı varlığı üçüncü bir kişiye aynı şartlarda devredebilir.

3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun 15. maddesi, kiracının kiraladığı malın zilyetliğini devredemeyeceğini hükme bağladığından, bu tür kiralamalar ülkemiz mevzuatına uygun değildir (Uydacı, 2006:28).

1.5.13. Özel Finansal Kiralama

Sipariş üzerine özel olarak üretilen ve finansal kiralama şirketi açısından hiçbir değeri olmayan sadece özel amaçla kullanılan ve sözleşme süresinin sonunda mülkiyeti kiracıya geçen malların kiralama amacıyla yapılan sözleşmelerdir.

Kiralama konusu malların finansal kiralama şirketlerinin bizzat kendileri tarafından imal edilmemiş olması kaydıyla, Finansal Kiralama Kanununda bu tür sözleşmeleri engelleyen herhangi bir hüküm bulunmamaktadır (Koç, 2004:10).

1.5.14. Tam Ödemeli-Kısmi Ödemeli Finansal Kiralama

Tam ödemeli finansal kiralama, finansal kiralama şirketinin, kiracı ile yaptığı sözleşme çerçevesinde, yapılacak kira ödemelerinin sadece kiralamaya konu malın alınması için yapılmış olan yatırım harcamalarını değil, bu fonun alternatif getirilerini de (fırsat maliyetini de) ifade etmektedir (Egemen, 2007:14).

Tam ödemeli kiralama, finansal kiralama sözleşmesine göre tahsil edilen kira bedelleri toplamının, kiralanan varlığın edinme bedeli ile yönetim ve diğer giderlerini karşıladığı ve kiralayana uygun bir tutarda kâr sağladığı bir kiralama türüdür.

Kiralanan varlığın tam ödemeli kiralama sayılabilmesi için hesaba katılan kira bedellerinin iptal edilmeyen süredeki kiralar olması gerekmektedir. Bu tür kiralamaların kiracı açısından cazip gelebilmesinde kiraya verenin vergi avantajlarını, kiracıya kiralamanın satın almadan daha ucuza gelmesi şeklinde yansıtılmış olması, kiracının sermayesini bir başka yerde çok daha yüksek getiri sağlayacak şekilde kullanma olanağının bulunması ve varlığı satın alabilmek için bankalardan borç alabilme imkânının az olması gerekmektedir. Tam ödemeli leasingde (Full Pay Out Lease), kiralamaya konu alan malın alınması için yapılan masraflar dışında sözleşme gereğince zaman içerisinde yapılan giderlerin de tümü karşılanır. Böylelikle leasing şirketi malın sağlanmasında ilişkin masrafların tümünü karşılar (Uydacı, 2006:25).

Finansal Kiralama Sözleşmesine göre, sözleşmenin iptalinin mümkün olmadığı süre içinde tahsil edilen kira bedelleri toplamının, kiralanan varlığın, kiralayana olan maliyetini karşılamadığı kiralama türüne ise, tam ödemesiz kiralama denilmektedir.

Finansal Kiralama Kanununun 9. maddesinde, “Finansal kiralama konusu malın mülkiyeti kiralayan şirketlere aittir. Ancak taraflar sözleşmede, sözleşme süresinin sonunda kiracının malın mülkiyetini satın alma hakkını haiz olacağını kararlaştırabilirler” hükmü yer almaktadır. Ülkemizde yapılan finansal kiralama sözleşmelerinde genellikle sözleşme süresinin sonunda malın mülkiyetinin belli bir bedel karşılığında kiracıya intikal edeceği öngörülmektedir. Dolayısıyla bu tür sözleşmeler “tam ödemeli leasing” çerçevesinde değerlendirilebilir

1.5.15. Birinci-İkinci El Finansal Kiralama

Kiralama konusu mal daha önce hiç kullanılmamış ise birinci el, daha önce kullanılmış ise ikinci el kiralama söz konusudur. Ülkemizde, Finansal Kiralama Kanunu’na göre, finansal kiralama konusu malın mutlaka yeni olma zorunluluğu yoktur. Ancak Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelikte bir takım kısıtlamalar ve izin mecburiyeti getirilmiştir. Hangi malların eski olsalar dahi finansal kiralama sözleşmesine konu olabilecekleri Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenmektedir (Koç, 2004:11).

1.5.16. Brüt-Net Finansal Kiralama

Kiralama giderlerinin karşılanması bakımından yapılan bir ayırmadır. Brüt finansal kiralamada kiraya veren kuruluş, kiralama konusu malın tamir, bakım, sigorta vb. giderlerinin karşılanması ile vergi, resim, harç vb. mali mükellefiyetlerin yerine getirilmesinden sorumludur. Net leasingde ise, bu giderlerin karşılanması ve mali mükellefiyetler kiracının sorumluluğundadır.

Finansal Kiralama Kanununun 14. maddesinde “Sözleşmede aksine hüküm yok ise kiracı, malın her türlü bakımından ve korunmasından sorumlu olup, bakım ve onarım masrafları kiracıya aittir” denilmekte, 17. maddesinde de, sigorta primlerinin kiracı tarafından ödeneceği belirtilmektedir. Bu hükümlerden, Finansal Kiralama Kanunu’nun prensip olarak “net leasing”i benimsendiği anlaşılmaktadır. Ancak sözleşmeye hüküm konularak “brüt leasing” sözleşmesi yapılması da mümkündür. (Koç, 2004:11)

1.5.17. Doğrudan-Dolaylı Finansal Kiralama

Doğrudan ve dolaylı leasingde ayırım, kiralayan ve kiracı arasında oluşturulan leasing sözleşmesinde tarafların sözleşmeye katılma biçiminden kaynaklanmaktadır. Doğrudan

leasingde kiralamaya konu olan mal kiracıya doğrudan doğruya satıcı tarafından devredilmekte olup, leasing şirketi satıcının sözleşmesini devir almak suretiyle, alıcının yerine geçmektedir. Yapılan teslim giderleri ve bakım giderleri satıcıya aittir.

Dolaylı leasingde ise satıcı ile kiracı arasına leasing şirketi girmektedir. Kiralamaya konu olan mal kiracı tarafından seçilmekte olup leasing şirketi ile satıcı firma arasında bu mal için alım satım sözleşmesi yapılırken kiracı ile de leasing sözleşmesi yapılır. Kiracı teslim ile birlikte hasar ve bakım giderlerini de üstlenmiştir.

Ülkemizde 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu madde 4 'e göre kiralayanın malı kiracının talebi üzerine satıcıdan alması gerektiğinden doğrudan leasing finansal kiralama kanunu kapsamı dışında kalmıştır (Uydacı, 2006:17).

1.5.18. Yatırım Malları-Tüketim Mallarında Finansal Kiralama

Yatırım malları finansal kiralaması makine, tesisat, alet gibi üretime yönelik yatırım mallarını kapsayan finansal kiralama değildir. Yatırım malları finansal kiralaması kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır:

- a. Equipment Lease; çeşitli yatırım mallarının tek olarak kiralandığı finansal kiralama biçimidir.
- b. Plant Lease; Bir işletme tesisatının, taşınır ve taşınmaz tüm donanım araçlarını kapsayacak şekilde, bir bütün olarak kiralanması söz konusudur.

Tüketim malları finansal kiralamasında ise, tüketim mallarının dayanıklı tüketim mallarından olması ve belli bir asgari değeri bulunması gerekmektedir. Tüketim malları finansal kiralama sözleşmeleri, daha çok faaliyet kiralaması şeklinde yapılmaktadır (Bengü, 2007:14).

1.6. Finansal Kiralamanın Avantaj ve Dezavantajları

Finansal kiralamanın satın alma alternatifine göre birtakım avantaj ve dezavantajları vardır.

1.6.1. Finansal Kiralamanın Avantajları

Finansal kiralamanın avantajları aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

- Finansal Kiralama konusu mal kiralama sözleşmesi sona erinceye kadar finansal kiralama şirketinin mülkiyetinde bulunmaktadır. Böyle bir garantiye sahip olan finansal kiralama şirketleri, kiracıya maliyet yönünden diğer kredi kuruluşlarından daha fazla avantaj sağlamaktadır. Böylece kiralama maliyeti düşürülmüş olmaktadır.
- Özellikle son yıllarda teknolojinin hızla geliştiği göz önüne alındığında, yatırım için kullanılan makine, teçhizat vb malların satın alınmak yerine kiralanması daha az risk taşımaktadır. Kiralamaya tabi mallar, teknik ömürlerini doldurmadan demode olduğu takdirde, risk unsuru makine ve teçhizatın sahibine ait olmaktadır.
- Yatırım mallarının kiralanması söz konusu olduğunda kira süresi genellikle kullanma süresine eşit olarak hesaplanmakta ve eskiyen, teknik ömrü tükenen teçhizatı yenilemek daha kolay olmaktadır.
- Kiralamanın esneklik yönünden üstünlüğü, kira süresinin nispeten kısa ve finansal kiralama kurumunun kira süresi içinde yatırımın geri ödenmesini amaçlaması halinde geçerli olmasıdır.
- Yatırıma yönelen firmaların yatırımlarının %100'e yakınının dahi başlangıçta bu yöntemle sağlanabilmesidir (Koç, 2004:15).
- Finansal Kiralamaya konu mal, kira süresi sonunda sembolik bir bedelle satın alınabilir.
- Finansal Kiralama yoluyla yapılan yatırımlarda, sözleşmeden öngörülen kira ödemelerinin değişmemesi, enflasyonun işletme giderleri üzerindeki etkisini gidermektedir.
- Geri ödeme planı kiracının nakit akımına uygun olarak düzenlenebilir (Tuğlu ve Atila, 2007).
- Finansman ihtiyacı olan firmalara kredi veren finansal kurumlar kredi başvurusu sırasında birçok şartlar öne sürmekle beraber kredi verdikleri firmaların yönetimine de rahatlıkla müdahale edebilmektedir. Leasing'in finansman yöntemi olarak seçilmesi durumunda ise, kiracı firmalar yönetim konusunda

herhangi bir kısıtlama ile karşı karşıya kalmamaktadır. Bunun yanında leasing sözleşmesi ile kiralamaya konu olan malların kullanılması ile ilgili birtakım kısıtlamalar da getirilebilmektedir.

- Leasing işlemleri kiracı firmalar için bir borç yükü getirmediği için bilânçonun pasif kalemini etkilememektedir. Buna bağlı olarak da kiracı firmaların Borç/Öz kaynak oranı sabit kalmakta ve bu durum da kiracıların kredi imkânlarını kısıtlamakta ve borç kapasitelerinin sabit kalmasını sağlamaktadır.
- Leasing Yöntemiyle elde edilen makine ve teçhizatın kira ödemeleri gider olarak gösterilip, vergiden düşülürken, eğer söz konusu varlık satın alınmış olması durumunda, yıllık amortisman tutarı kadar bir gider, vergi matrahından düşülebilecektir. Öte yandan, işletmenin arsa satın alması durumunda amortisman düşülemeyeceğinden, herhangi bir vergi tasarrufu da sağlanamayacaktır. Oysa arsanın kiralınması durumunda, kira giderleri vergi matrahından düşülebilmektedir (Uydacı, 2006:12).
- Bir ülkeye finansal kiralama yoluyla yabancı sermaye girişi, diğer yollara göre daha kolay sağlanabilir. Yabancı sermaye, bir ülkeye gelirken, doğrudan yatırım yapmak yerine, işletmecilik yapmayı tercih edebilir. Örneğin, finansal kiralama yoluyla yurt dışından her türlü makine ve teçhizatın getirilmesi, risk nedeniyle arzu edilen seviyede yatırım yapmaktan çekinen yabancı sermayenin gelişini hızlandırabilir. Buradan anlaşılacağı gibi finansal kiralama, bir ülkenin dış borçlanmaya gerek kalmadan, finansman sağlamasına yardımcı olur (Bengü, 2007:28).
- İflas durumunda Leasing'e konu ekipman iflas masası dışında kalır. Kiracı şirketin iflası halinde leasing yoluyla finanse edilmiş mallara el konulmaz. Bu durumda yatırımcı üretime devam edebilirken, borçlarını ödeyebilmesi de kolaylaşır (Tuğlu ve Atila, 2007).
- Leasing işlemlerini banka kredileri ile karşılaştırdığımızda, leasing işlemlerinin daha kısa sürede ve daha kolay çözümlendiği görülmektedir. Leasing için başvurulduğunda 10–15 gün içinde olumlu veya olumsuz cevap

alınabilmektedir. İşlemlerin bu denli kısa sürede sonuca bağlanması kiracıyı enflasyon, kur farkı vb. olumsuz etkenlerden korumaktadır (Koç, 2004:17).

- Sat geri kirala sözleşmelerinde işletmeler amortisman süresi dolmuş sabit varlıklarını satarak likiditelerini yükseltebilir ve bu sattıkları varlıkları daha sonra birkaç yıllığına geri kiralayabilirler (Uydacı, 2006:14).
- Sözleşme yapılırken kira tutarı bilinmekte ve bu tutar genellikle bir yıl boyunca sabit kalmaktadır. Böylece Kiracı, faiz hadlerindeki değişiklikten ve enflasyondan korunmuş olmaktadır.
- Finansal Kiralama bazı malların temin edilmesinde tek yol olmaktadır. Ülkelerin ithalat ve ihracat için koydukları sınırlamalar, bazı patent hakları olan malların satın alınmasına ve onların bir ülkeden diğer bir ülkeye gitmesine engel olmaktadır. Böyle durumlarda bazı şartlarla bu malların kiralanmasına müsaade edilmektedir (Koç, 2004:18).

1.6.2. Finansal Kiralamanın Dezavantajları

Finansal kiralamanın dezavantajları aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

- Finansal Kiralama ile finansal kiralamaya konu malın mülkiyeti kiracıya devretmediğinden, kiracı kiralamaya konu olan malı kendi malı gibi kullanmayacak, mal üzerinde yapmak istediği değişiklikleri yapamayacaktır. Yapmak istediği her değişiklik için finansal kiralama şirketinden izin alması gerekecektir. Yine, finansal kiralama yoluyla edinmiş olduğu malı, kendi malları gibi ipotek ettirme imkânına da sahip değildir.
- Finansal kiralama taksitlerinin yabancı para cinsinden belirlenmiş olması durumunda kiracı kurlarda aşırı yükselme riskiyle her zaman karşı karşıyadır.
- Kiracı finansal kiralamaya konu mala kiralama süresi sonunda sahip olamayacağı için malın hurda değerinden yararlanmayacaktır.
- Leasing olanağı bazı bütçelerin getirmiş olduğu sınırlardan kaçma olanağı yarattığı için kaynakların savurganlığına yol açabilmektedir.

- Yatırımcının, kiralamaya konu olan mal ve teçhizatı kiralayabilmesi için varlıklarını teminat olarak göstermesi, o firmanın kredi değerliliğini düşürmektedir.
- Sahip olmanın verdiği itibar ve prestiji, finansal kiralama vermeyecektir. Bu durum, özellikle Küçük ve orta çaplı işletmelerde daha yaygın bir düşüncedir.
- Finansal kiralama sözleşmeleri içerisinde yüksek oranlı faizler yer alabilmekte, bu yüksek faiz tutarı ise kirayı oluşturan tutarın içerisinde gizli olmaktadır (Tuğlu ve Atila, 2007).
- Temel kira süresi boyunca kiracı sözleşmeye bağlı kalmaktadır. İşletme açısından satışların gerilemesi ya da fiyatların düşmesi söz konusu olduğunda, finansal kiralamanın yol açtığı yüksek sabit giderler tehlikeli sonuçlara yol açabilmektedir.
- Yatırım indirimlerinden yararlanma durumlarında satın alma, kiralamaya göre daha çekici bir durum oluşturmaktadır. Firma yatırım indiriminden yararlandığında önemli sayılabilecek vergi avantajı sağlar (satın aldığı). Kiralama yoluna gidildiğinde ise firma bu avantajdan yararlanamamaktadır (Bengü, 2007:29).
- Finansal Kiralama Kanununun 7. maddesinde sözleşmelerin belli bir süre fesih edilemeyeceği belirtilmiştir. Aynı kanunun 25. maddesinde de sözleşmenin Finansal Kiralama şirketi tarafından, kiracıdan kaynaklanan nedenlerle feshi halinde kiracının hem malı iade etmekle hem de vadesi gelmemiş finansal kiralama bedellerini ödemekle yükümlü olduğu ayrıca finansal kiralama şirketinin bunu aşan zararından da sorumlu bulunduğu hükme bağlanmıştır. Buna göre kiracı, finansal kiralama şirketinden kaynaklanan bir neden olmadıkça sözleşmeyi feshedememekte, feshederse ağır yaptırımlarla karşılaşmaktadır. Bu da kiracıyı kiraladığı bir malı belli bir süre kullanmak zorunda bırakmaktadır ki, bunun kiracının hareket alanını daralttığı açıktır. Örneğin kiracı ihtiyaç duyduğu bir malı finansal kiralama yoluyla edindiğinde, en az 2 yıl bu malı kullanmak durumunda olduğundan, kiralama konusu malın yerine başka bir mal edinmesi bir hayli zor olmaktadır. Hâlbuki kiracı ihtiyaç

duyduğu malı finansal kiralama yoluyla edinmek yerine satın alma yoluyla edinse, satın aldığı malı böyle bir süre ile kayıtlı kalmaksızın satabilecek ve yerine başka bir mal edinme imkânına sahip olabilecektir (Koç, 2004:21).

1.7. Finansal Kiralamanın Satın Alma Alternatifiyle Karşılaştırılması

Satın alma durumunda satın alınan ve satıcı arasındaki ilişki satış işlemi bittikten sonra devam etmez. Leasing'te ise kiralayan ve kiracı arasındaki ilişki leasing dönemi boyunca sürer.

Leasing dönemi boyunca malın kullanım hakkının kiracıya verilmesi sözleşme sonunda nominal bir bedelle satışı bir çok ülke tarafından taksitli satış olarak kabul görmektedir. Fakat kira dönemi boyunca yararlanılan vergi tasarruflarından taksitli satın alma durumunda yarar sağlayamamaktadır.

Firma leasing ve satın alma arasında karar verirken şu hususları dikkate alacaktır.

- Duran varlığın satın alma değeri,
- Satın alınacak varlığın bedelinin finansı için olanak,
- Duran varlığın, satın alınması halinde uygulanabilecek amortisman oranı,
- Duran varlıkla ilgili bakım giderleri ve leasing halinde bunların karşılanıp karşılanmayacağı,
- Ülkede uygulanan söz konusu vergi oranı,
- Vergilemede yatırım indirimi,
- Muafiyet,
- Vergi indirimi gibi durumların mevcut olup olmadığı,
- Duran varlığın hurda değeri,
- Duran varlığın teknolojiye, rekabete uyumlu olması,
- Kira bedeli.

- Özsermayenin veya karlılığın yetersiz olması nedeniyle yatırımcının yararlanmayacağı, teşvikler leasing sözleşmesiyle leasing şirketine transfer edilerek leasing maliyetinin borçlanma halinde alınacak kredinin maliyetinden daha düşük olması sağlanabilir.
- Yatırımın tamamlandığı hesap döneminin sonuna kadar tahakkuk eden yatırım kredisi faizlerinin aktifleştirilmesi gerekirken, leasing anlaşmasına göre ödenen leasing bedelleri gider olarak yazılmaktadır.
- Kaynak Destekleme Fonu'na (teşvik bedeli yatırımlarında uygulanmaz) %6 ve Banka Sigorta Muameleleri Vergisine %5 oranında tabidir. Leasingte ise kira ödemeleri Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu'na Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi değildir. (Yatırım Bankaları KDV yerine kira bedeli üzerinden %5 Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi almak zorundadır).
- Leasing faaliyetiyle uğraşan diğer firmalar finansmanı borçlanarak sağlıyorsa, Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisini kendileri ödemek zorunda olduklarından bunu kiraya ekleyerek kiracıya yansıtmaları doğaldır).
- Teşvik bedelinin olmaması halinde leasing ile yurt dışından getirilecek sabit kıymetler için, ithalden doğan katma değer vergisi ve harçlar, teminat mukabili sözleşme sonundaki kesin alma tarihine kadar ertelenmektedir.
- Kredi anlaşmaları için yeterli ölçüde, teminat gösterme imkânına sahip olmayan yatırımcı firmalar, leasing ile bu külfetten kurtulmaktadırlar.
- Leasing bedelinin her dönemin başı yerine sonunda ödenmesi leasing yoluyla ödemeyi cazip hale getirmektedir (Gezginadam, 2008:36).

BÖLÜM: 2 FİNANSAL KİRALAMA KANUNU'NA GÖRE FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ

Türkiye’de leasing ile ilgili çalışmalar, bilimsel incelemeler ve araştırmalar biçiminde 1983 yılında başlamıştır. Bunu, finansal kiralama konusunu yasal bir çerçeveye bağlamak için tasarı hazırlık çalışmaları izlemiştir. Maliye Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Yabancı Sermaye Başkanlığı’nın ortak çalışmaları sonucu hazırlanan tasarı TBMM’ne sunulmuştur. TBMM’nin ilgili komisyonlarından geçen yasa tasarısı, Meclis Genel Kurulu’nda 10.06.1985 günü kabul edilmiş ve 28.06.1985 günlü ve 18795 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Finansal kiralamanın Türkiye’de yaygın bir uygulamaya kavuşması, finansal kiralama sözleşmesinin hukuki yapısını, tarafların hak ve yükümlülüklerini ve buna uygulanacak teşvik önlemlerini düzenlemek amacıyla hazırlanan 10.06.1985 tarih ve 3226 sayılı “Finansal Kiralama Kanunu”nun yürürlüğe girmesi ile mümkün olabilmıştır (Başkan, 2006:25).

3226 sayılı finansal kiralama kanunu 10.06.1985 tarihinde kabul edilmiş ve 28.06.1985 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak aynı gün yürürlüğe konmuştur. Finansal Kiralama Kanunu 5 ana bölümden ve 34 maddeden oluşmaktadır (Bengü, 2007:70).

2.1. Finansal Kiralama Kanununun Amacı, Kapsamı ve Tanımlar

Finansal Kiralama Kanununun amacı, finansman sağlamaya yönelik finansal kiralamayı düzenlemektir. FKK ile ulaşılmak istenen amaç; işletme veya girişimcinin kendi özvarlığını kullanmadan ya da mevcut kredi imkânını tüketmeden işletmenin ihtiyacı olan bir yatırımın bir bütün olarak tek bir kalem halinde gerçekleştirilebilmesi olup böylece yatırım ve yenileme ihtiyacı olan, ancak bunun için yeterli mali imkâna sahip olmayan işletmeler için önemli bir finansman imkânı yaratılması ve işletmelerin ağır finansman yükünden kurtarılmasıdır (Tuğlu ve Atila, 2007).

Bu kanununun 2. maddesi; sözleşmenin hukuki yapısını, tarafların karşılıklı hak ve yükümlülüklerin düzenleyen hükümleri kapsar.

Kanunun üçüncü maddesinde ise kanunda kullanılan temel kavramlar tanımlanmıştır. Buna göre sözleşme; finansal kiralama sözleşmesini, kiralayan; finansal kiralama

şirketini, kiracı; finansal kiralamayı kabul edeni, mal; finansal kiralamaya konu malı, kira bedeli; finansal kiralama bedelini ifade eder (Fider, 2009).

Kira Ödemelerinin Bugünkü Değeri: Kira ödemelerinin sözleşme tarihinde, kiralamada kullanılan faiz oranı dikkate alınarak hesaplanan bugünkü değerlerinin toplamıdır. Kiralamada kullanılan faiz oranı tespit edilemiyorsa, kiracının kiralamaya konu iktisadi kıymeti satın almak için aynı vade ile alması gereken borç için katlanacağı faiz oranı kullanılır.

İktisadi Kıymetin Rayiç Bedeli: Bir iktisadi kıymetin değerlendirme günündeki normal alım satım değeridir. Diğer bir ifadeyle, fiyatlar konusunda bilgili, birbirinden bağımsız, gerçek alıcı ve satıcının karşılıklı pazarlık ortamında oluşturdukları bedeldir. Rayiç bedel, sözleşmenin başlangıcında tespit edilmelidir, iktisadi kıymetin maliyet bedeli ile sözleşme başlangıcındaki rayiç bedeli arasında bir fark bulunmamalıdır.

Kalan Değer: Kiralanan iktisadi kıymetin kiralama süresi sonunda sahip olacağı tahmin edilen rayiç bedelidir. Kalan değer, iktisadi kıymetin maliyet bedeli ile kira süresi sonunda alabileceği rayiç değeri arasında bağlantı kurularak tahmin edilir. Kalan değer tahmininde benzer mala ilişkin tecrübeler veya aynı nitelikteki kullanılmış kıymetlerin fiyatları da kullanılabilir (Vergi rehberi, 2010:91).

Brüt Kira Yatırım Tutarı: Kiraya veren açısından finansal kiralamaya konu olan varlığın net bugünkü değeri (net kira yatırımı) ile kazanılmamış finansman gelirlerinin toplamı; kiracı açısından ise asgari kira ödemeleri ile kiraya verene ait olacak olan garanti edilmemiş hurda değer toplamıdır.

Kazanılmamış Finansman Geliri: Brüt kira yatırımı ile kiralamadaki zımni faiz oranı üzerinden brüt yatırımın bugünkü değeri arasındaki farktır.

Net Kira Yatırımı: Brüt yatırımdan kazanılmamış finansman gelirlerinin indirilmesi suretiyle elde edilen tutardır.

Zımni Faiz Oranı: Kiralamanın başlangıcı itibarıyla asgari kira ödemeleri ile garanti edilmemiş hurda değer bugünkü değerleri toplamını, kiralanan varlığın makul değeri ile başlangıç maliyetlerinin toplamına eşitleyen iskonto oranıdır (Sayılğan, 2004:75).

2.2. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Şekli ve Hukuki Mahiyeti

Finansal kiralama sözleşmesi, kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartıyla kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören bir sözleşmedir.

Bir sözleşmenin finansal kiralama sözleşmesi sayılabilmesi için ilk şart, sözleşmenin yurt içinde veya yurt dışında kurulmuş finansal kiralama şirketleri ile yabancı finansal kiralama şirketlerinin Türkiye’de açtıkları şubeleri ile yapılmış olması gerekir.

Kiralama işini yapacak şirketler, Kanunun 10. maddesi hükmüne göre yalnızca anonim ortaklık şeklinde kurulacaktır. Kiralayan şirketin kuruluşu, Bankacılık ve Düzenleme Kurulunun ön iznine bağlı olmaktadır. Söz konusu bakanlıktan gerekli kuruluş izni alındıktan sonra kuruluş, Türk Ticaret Kanunu’nun anonim şirketlerin kurulmasına ilişkin hükümleri gereğince yapılır. Finansal kiralama şirketlerinin kuruluşuna ve şube açmalarına izin verilmesi için, aşağıdaki koşullara uygun bulunması gerekir.

- Ödenmiş sermayelerinin Finansal Kiralama Kanununun 11. maddesinde belirtilen tutardan az olmaması,
- Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı ve nakit karşılığı çıkarılması,
- Ticaret unvanında “**Finansal Kiralama Şirketi**” ibaresinin bulunması,
- Ana sözleşmelerinin ilgili mevzuat hükümlerine uygun olması,
- Kurucularının bu yönetmeliğin 5. maddesinde sayılan şartları taşıması,
- Kurucularının tüzel işi olması halinde Kurumun etkin denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısının olması gerekmektedir.

FKK’nın 8. maddesine göre; sözleşme düzenleme noterlikçe yapılır. Taşınır mala dair sözleşme, kiracının ikametgâhı noterliğinde özel sicile tescil edilir. Taşınmaz mala dair sözleşme ise taşınmazın bulunduğu tapu kütüğünün beyanlar hanesine, gemilere dair sözleşme ise, gemi siciline şerh edilir. Tescil veya şerhten sonra, üçüncü kişilerin kiralama konusu mal üzerindeki aynı hak iktisapları kiralayana karşı ileri sürülemez.

Yurtdışında yerleşik kiralayan şirketin Türkiye’de şubesi yoksa sözleşmeler Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından tescil edilir.

Finansal Kiralama Sözleşmeleri süresi, prensip olarak kiralanan malın ekonomik ömrüne eşit olan ve bu sürede feshedilemeyen bir sözleşmedir. Finansal Kiralama Sözleşmesi, FKK’nın hükümlerine tabidir. Ancak bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde, Borçlar Kanununun genel hükümleri ve sözleşmenin niteliğine uygun düştüğü oranda özel hükümleri uygulanır (Tuğlu ve Atila, 2007).

2.3. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Konusu

FKK’nın beşinci maddesi hükmüne göre, finansal kiralama sözleşmesine taşınır ve taşınmaz mallar konu olabilir. Patent gibi fikri ve sınaî haklar konu olamazlar (Fider, 2009).

Taşınır mallar, hava taşıtları, deniz taşıtları, kara taşıtları gibi mallardır. Taşınmaz mallar ise, gayrimenkul niteliğine haiz, bina, arsa, arazi gibi taşınması mümkün olmayan veya taşınmaya konu olması durumunda bütünlüğünü ve fonksiyonunu kaybeden mallardır.

Bu açıklamalara göre finansal kiralama sözleşmesine konu olabilecek taşınır ve taşınmaz malların şu özelliklere sahip olması gerekir:

- Kira sözleşmesi süresi sonunda asli niteliği bozulmadan iadesi mümkün olabilecek mallar,
- Kendi başına kullanım olanağı olan mallar (finansal kiralamaya konu olan bir iktisadi kıymetin bağımsız olması ve üzerinden amortisman ayrılabilir bir durumda olması gerekir. Bu nedenle ara mallar gibi kullanıldığında tüm özelliklerini yitiren mallar finansal kiralamaya konu olamaz),
- Başka bir malın herhangi bir şekilde mütemmim cüz’ü veya teferruatı olmayan ve sarf malzemesi niteliğinde olmayan mallar,
- Tüketim (sarf malzemesi) niteliğinde bulunmayan mallar (Tuğlu ve Atila, 2007).

2.4. Finansal Kiralama Bedeli ve Ödeme Dönemleri

FKK'nın altıncı maddesine göre; Finansal kiralama bedeli ve ödeme dönemleri taraflarca belirlenir. Bu bedeller sabit veya değişken olabilir. Türk Lirası veya Merkez Bankası'nca alım satımı yapılan döviz cinsinden belirlenebilir. Yurt dışından yapılacak finansal kiralamalarda kiralama bedeli yıllık 25.000 Amerikan Doları karşılığı Türk Lirasından az olamaz (Bengü, 2007:72).

Bu miktarı artırmaya ve eski değerine indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir (Vergiturk, 29.10.2009).

Türkiye'de kurulmuş bir finansal kiralama şirketinden yapılan kiralamada finansal kiralama bedelinin tutarına ilişkin olarak Kanunda özel bir hükme yer verilmemiştir. Türkiye'de kurulmuş bir finansal kiralama şirketinden yapılan kiralamada, kira bedeli bir yabancı para üzerinden tespit edilmişse, kira bedelinin zamanı geldiğinde döviz olarak mı, yoksa döviz karşılığı Türk parasıyla mı ödeneceği Borçlar Kanunu'nun 83. maddesi çerçevesinde, Türk parasını korumaya ilişkin olarak yürürlükte bulunan hükümler dikkate alınarak tayin edilir (Tuğlu ve Atila, 2007).

Hatta bedelin Türk Lirası olarak tayini zorunlu olmayıp Merkez Bankasınca alım satımı yapılan döviz cinsinden tespit edilmesi de mümkündür. Ancak yurt dışından yapılacak finansal kiralama işlemlerinde kiralama bedelinin yıllık 25.000 Amerikan Doları karşılığı Türk Lirasından az olması mümkün değildir (Koç, 2007:67).

Sözleşme hükümlerine göre kiracının kiralama süresi başlangıcında kiralayana ödediği ve kendisine geri dönüşü olmayacak depozito veya peşin ödenmiş kira bedelleri de kira ödemeleri içinde sayılmaktadır.

Aşağıda sayılan değerler de kira süresi boyunca yapılan kira ödemeleri kapsamında değerlendirilecektir.

Kira süresi sonunda kiralama konusu iktisadi kıymetin kalan değerine ilişkin bir taahhüt olması halinde bu değer, kira süresi sonunda kiracıya düşük bir bedelle iktisadi kıymeti satın alma hakkı tanındığı ve sözleşme başlangıç tarihinde bu hakkın kullanılma olasılığının yüksek olduğu durumda bu satın alma hakkının kullanılması durumunda ödenmesi gereken bedel (Vergi Rehberi, 2010:90).

2.5. Finansal Kiralama Süresi

Finansal kiralama sözleşmesine konu gayrimenkullerin, kiralaayanın tüm riskinin tasfiye edildiğine ilişkin tarafların anlaşması ve bu konuda Kuruma bilgi verilmesi şartıyla, iki yıldan kısa olmamak üzere dört yıllık asgari sürenin dolması beklenmeksizin kiracıya devri mümkündür (Fider, 2009).

2.6. Finansal Kiralama Şirketinin Hukuki Yapısı

Finansal kiralama şirketlerinin kuruluşu ve şube açmaları ile yabancı şirketlerin Türkiye’de şube açması, Hazine Müsteşarlığı’nın bağlı bulunduğu bakanlığın ön iznine bağlıdır. Finansal kiralama şirketlerinin kuruluşuna ve şube açmalarına izin verilmesi için, aşağıdaki koşullara uygun bulunması gerekir:

- Anonim ortaklık biçiminde kurulması,
- Sermayelerinin yasada belirtilen tutardan az olmaması,
- Ana sözleşmelerinin mevzuat hükümlerine uygun olması ve ana sözleşmede mevcut pay grupları, pay sayısı ve tutar ile payların ne kadarının nama ne kadarının hamiline yazılı olduğunun yer alması (Bengü, 2007:73).

Kiralayan şirketler ile yabancı kiralaayan şirketlerin Türkiye'deki şubeleri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun denetimine tabidir.

Ön iznin verilme şekil ve şartları ile kiralaayan şirketlerin denetimine dair hükümler çıkarılacak yönetmelikte gösterilir.

Bu Kanun hükümlerine göre izin almadan kiralama faaliyetinde bulunanlar altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş yüz günden beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun yararına olarak işlendiği tüzel kişi hakkında tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

Bu Kanunda yazılı sair yükümlülük ve zorunluluklara uymayan kiralama şirketleri ve ilgililerine Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından on bin Türk Lirasından elli bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir (Fider, 2009).

2.7. En Az Sermaye

Kiralayan şirketlerin ödenmiş sermayeleri bir milyar Türk Lirasından az olamaz. Yabancı kiralayan şirketlerin Türkiye'de şube açmalarında ise ödenmiş sermayeleri asgari iki milyon Amerika Birleşik Devletleri Doları karşılığı Türk Lirasıdır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu bu miktarları beş katına kadar arttırmaya yetkilidir.

2.8. Kiralama İşlemlerinde Sınır

Kiralayan şirketin finansal kiralama işlemlerinin tutarının sınırı ile ortaklarına veya şirketler grubu ile yapacağı kiralama işlemleri esas ve usulleri ile tutarlarını belirlemeye Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu yetkilidir (Finans Leasing, 2009).

2.9. Finansal Kiralamadan Doğan Hak ve Borçlar

Finansal Kiralama Kanununa göre, kiracı ve kiralayan açısından birtakım hak ve borçlar söz konusu olmaktadır. Bunlar aşağıda açıklanmıştır.

2.9.1. Kiracının Hak Ve Borçları

Kiracının finansal kiralama sözleşmesinden doğan hak ve borçları aşağıda açıklanmıştır.

2.9.1.1. Kiracının Hakları

FKK'nın 4. maddesine göre; kiracı finansal kiralama sözleşmesine konu olan malın zilyetliğinin kendisine devredilmesini kiralayandan isteme hakkına sahiptir. Kiracı, kiralama sözleşmesi çerçevesinde, kira konusu malı, her türlü faydayı sağlayacak şekilde kullanabilir.

2.9.1.2. Kiracının Borçları

Finansal kiralama işlemlerinde kiracının borçlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. Kiracı, kira konusu malı, sözleşmede öngörülen şart ve hükümlere göre özenle kullanmak zorundadır. Bu nedenle kiracının, kendi malının korunması ve ömrünün uzaması için göstereceği çabayı kiraladığı mal için de göstermesi gerekecektir. Malın normal kullanımı dışında, gereken itina gösterilmeden kullanımından kaynaklanan zararı kiracı ödeyecektir.

Ayrıca sözleşmede aksine hüküm yoksa kiracı malın her türlü bakımından ve korunmasından sorumlu olacak ve bakım onarım giderleri kiracıya ait olacaktır.

2. Kiracı, malın sözleşme süresi içinde hasara uğramasından veya ziyandan doğan zarardan da sorumludur. Kiracının malın hasar ve ziyandan sorumluluğu, zararın sigortaca karşılanmayan kısmı ile sınırlıdır. Bu farkı, kiracı finansal kiralama bedelleri ile ödemek zorundadır.

3. Kiracı, finansal kiralama konusu maldaki zilyetliğini başkasına devredemez. Böylece kiracı, zilyetliğinde bulunan kira konusu malı başkasına satamayacağı, rehnedemeyeceği gibi, üçüncü şahıslarla yapacağı bu tür sözleşmeler, kiralayana karşı ileri sürülemez (Tuğlu ve Atila, 2007).

Kiracının kullanma ve yararlanma hakkının bir başkasına devredilmesi kanunen temlik yasaklanan alacak haklarındandır. İşte bu nedendir ki, FKK'nın 15. maddesi hükmü ile uygulanması zorunlu bir kural getirilmiştir. Buna göre tarafların sözleşmede anlaşarak zilyetliğin bir başkasına devredilmesini kabul etmeleri olanaksızdır. Zaten bu durum FKK'nın 1. maddesinde belirtilen finansal kiralama sözleşmesinin "finansman sağlamaya yönelik bir sözleşme olması" amacına da ters düşmektedir (Tuğlu ve Saraçoğlu, 2001).

4. Kiracı, kira konusu malın sigorta primlerini ödemekle yükümlüdür (Tuğlu ve Atila, 2007).

2.9.2. Kiralayanın Hak ve Borçları

Kiralayan şirket, finansal kiralama sözleşmesinden doğan birtakım hak ve borçlara sahiptir. Bunlar aşağıda ayrıntılı biçimde açıklanmıştır.

2.9.2.1. Kiralayanın Hakları

Kiralayanın finansal kiralama sözleşmesinden doğan haklarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Finansal kiralama konusu mal kiralayan şirketin mülkiyetindedir.
2. Finansal kiralama sözleşmesinde devir yetkisi kiralayan şirkete tanınabilir.

Bu durumda devir ancak başka bir kiralayana yapılabilir. Devralan sözleşme koşullarına uymak zorundadır.

3. Kiralayanın haklarından biri de kira bedellerinin kendisine ödenmesidir. Kira bedellerinin zamanında ödenmemesi durumunda kiralyan şirket sözleşmeyi feshetme hakkına sahiptir.

2.9.2.2. Kiralyanın Borçları

Kiralayanın finansal kiralama sözleşmesinden doğan borçları aşağıda açıklanmıştır:

1. Kiralyan, kiracının finansal kiralama konusu maldan yararlanmasına engel olacak davranışlarda bulunamaz.

2. FKK'nın 18. maddesi uyarınca, sözleşmede aksi öngörülmemişse kiralyan şirket sözleşme süresince finansal kiralama konusu malın mülkiyetini bir üçüncü kişiye devredemez. Sözleşmede bu yetkinin tanınması halinde ise, devir ancak başka bir finansal kiralama şirketine yapılabilir; devrin kiracıya karşı geçerli olabilmesi onun haberdar edilmesine bağlıdır.

3. FKK'nın 17. maddesi uyarınca, Kiralyan şirket, mülkiyeti kendisine ait olan finansal kiralama konusu malı sözleşme süresince sigorta ettirmek zorunda olup, sigorta primlerinin ödenmesi kiracıya aittir.

4. Kiralyan, finansal kiralama sözleşmesinin geçerli olarak kurulması ile birlikte FKK madde 4 uyarınca finansal kiralama konusu malın vasıtasız zilyetliğini kiracıya sağlama borcu altına girmektedir. Bu kiralyanın temel borçlarından biridir ve bu borç ifa edilmeden ne finansal kiralama sözleşmesinin süresi işlemeye başlar, ne de kiracının ücret ödeme borcu ve diğer borçları muaccel olur (Bengü, 2007:75).

2.10. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Sona Ermesi

Finansal kiralama sözleşmesi çeşitli şekillerde sona erebilmektedir. Bunlar aşağıda açıklanmıştır:

2.10.1. Sözleşmenin Süresinin Dolması Sebebiyle Sona Ermesi

Sözleşme kararlaştırılan sürenin dolmasıyla son bulur. Ancak, taraflardan her biri sürenin bitiminden en az üç ay önce bildirilmek kaydıyla, mevcut veya yeni şartlarla sözleşmenin uzatılmasını talep edebilir. Sözleşmenin uzatılması tarafların anlaşmasına bağlıdır.

2.10.2. Sözleşmenin Diğer Sebeplerle Sona Ermesi

Sözleşme; şirketin sona ermesi, tüzel kişiliğinin hitamı, kiracının iflası veya aleyhine yapılan bir icra takibinin semeresiz kalması, kiracının ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesi veya işletmesini tasfiye etmesi hallerinde, sözleşmede aksine bir hüküm yoksa sona erer.

2.10.3. Sözleşmenin İhlali

Kiralayan, finansal kiralama bedelini ödemede temerrüde düşen kiracıya verdiği otuz günlük süre içinde de ödenmemesi halinde, sözleşmeyi feshedebilir. Ancak sözleşmede, süre sonunda mülkiyetin kiracıya geçeceği kararlaştırılmış ise, bu süre altmış günden az olamaz. Taraflardan birinin sözleşmeyi devam ettirmesinin beklenemeyeceği durumlarda, sözleşme feshedilebilir (Kocahanoğlu, 2000:199).

Kiracının, ödemesi gereken bedelleri ödemeyerek temerrüde düşmesi durumunda kiracıya ihtarname gönderilir. Kiracı kira bedelini, ihtarnamenin tebliğini müteakip 60 gün içinde ödemezse sözleşme feshedilir ve Finansal Kiralama Kanunu'nun 25. maddesi gereğince kiralanan malın iadesi için Ticaret Mahkemesinde "Akdin feshinin tespiti ve Malın İadesi Davası" açılır diğer yandan temerrüde düşülen meblağ ile birlikte vadesi gelmemiş kira bedellerinin tahsili için icra takibi başlatılır (Kişisel Görüşme, 2010).

2.10.4. Sözleşmenin Sona Ermesinin Sonuçları

Sözleşme sona erdiğinde, sözleşmeden doğan satın alma hakkını kullanmayan veya bu hakkı bulunmayan kiracı, finansal kiralama konusu malı derhal geri vermekle mükelleftir.

2.10.5. Sözleşmenin Feshinin Sonuçları

Sözleşmenin kiralayan tarafından feshi halinde kiracı malı iade ile birlikte vadesi gelmemiş finansal kiralama bedellerini ödemek yükümlülüğü altında olduğu gibi kiralayanın bunu aşan zararından da sorumludur. Sözleşme kiracı tarafından feshedilirse kiracı malı geri vermekle beraber uğradığı zararın tazminini kiralayandan talep edebilir (Kocahanoğlu, 2000:199).

Sözleşmenin kiracı tarafından feshi halinde ise Finansal kiralama konusu malın, kiralayanın malın imalatçısı veya satıcısı ile zamanında sözleşme yapmaması veya gerekli ödemeyi zamanında yerine getirmemesi veya diğer sebepler ile kiracıya teslim edilmemesi halinde Borçlar Kanununun 106. maddesi hükmü uygulanır.

Temerrüt ortaya çıktığında, kiracı teslim için vereceği mehil sonunda sözleşmeyi feshedebileceği gibi, kiralayanın kusuru halinde, uğradığı menfi zarar ve ziyanı da isteyebilecektir.

Ayrıca kiralayan; imalatçı veya satıcı ile sözleşme yapmış da gerekli ödemeyi zamanında yerine getirmemişse; karşı akide karşı da sorumlu olacak; zarara kendisi katlanacaktır.

FKK md.16'da "malın diğer sebeplerle" de kiracıya teslim edilmemesi halinde BK 106. maddenin uygulanacağı kabul edilmektedir. Teslimi engelleyen diğer sebepler kiralayanın kusuru dışında olabilir. Örneğin satıcı veya imalatçının kusuru nedeniyle teslim gecikebilir veya verilen süre içinde mal teslim edilmeyebilir yahut teslim edilmek istenen mal kabul edilemez şekilde ayıplı, sözleşmeye aykırı olabilir. Bu ve diğer teslimi engelleyen hallerde de kiracı BK 106. maddesinde kendisine tanınan hakları kullanabilir. Ancak kiracı finansal kiralama sözleşmesini feshetmesi dolayısıyla kiralayandan zarar ziyarı isteyemeyeceği gibi, bu fesihden ötürü kiralayana karşı sorumluluğu dahi söz konusu olabilir.

Gerçekten de satıcıyı veya imalatçıyı ve malı kendisi seçtiği, kiralayan sadece kiracıya bir fon sağladığı için, kiralayan kendi kusuru dışında malın kiracıya teslim edilememesinden sorumlu olmayacak, buna karşılık satış veya istisna aksi nedeniyle uğradığı zararları kiracı veya imalatçı firmaya ödemek zorunda kalabileceği tazminatları kiracıdan talep hakkı bulunacaktır.

Finansal kiralama sözleşmesinde malın teslim borçlusu kiralayandır. 3226 Sayılı Yasada açıkça düzenlenmemiş olmasına rağmen, BK 117. maddedeki borçluya isnadı mümkün olmayan nedenlerle malın kiracıya teslimi mümkün olmasa -örneğin imalatçı iflas ederse- borç sakat olur. Bu durumda finansal kiralama sözleşmesi de kendiliğinden son bulur. Buna karşılık, malın tesliminden sonra malın telef olması halinde BK 117.

maddenin uygulanması söz konusu olmayacak; malda meydana gelen zarardan kiracı sorumlu olacaktır.

Kiracı, kiralayanın sözleşmeye aykırı harekette bulunması ve aykırılık nedeniyle kiracının sözleşmeye devam etmesinin kendisinden beklenemeyeceği durumlarda da, keza sözleşmeyi feshedebilecektir.

Kiracı sözleşmeyi feshederse; sözleşme süresinin bitiminde malı satın alma hakkı bulursa dahi (FKK md.9), bu hakkı kullanamayacak, malı kiralayana iade edecek, buna karşılık uğradığı zararın tazminini kiralayandan isteyecektir (Reisoğlu, 2004).

2.11. Kiracının veya Kiralayanın İflası veya İcra Takibine Uğraması

Finansal Kiralama Kanunu'nda bu Kanuna göre yapılmış olan finansal kiralama sözleşmelerinde kiracının veya kiralayanın iflası veya icra takibine uğraması durumuna ilişkin özel hükümler bulunmaktadır.

2.11.1. Kiracının İflası veya İcra Takibine Uğraması

Kiracının iflas etmesi durumunda, iflas memuru İcra İflas Kanunu'nun 221. maddesine göre büro teşkilinden önce finansal kiralama sözleşmesi kapsamındaki malların tefrikine karar verir. İflas memurunun bu kararına karşı yedi gün içinde itiraz edilebilir.

Kiracı aleyhine icra yoluyla takip yapılması halinde, icra memuru, finansal kiralama konusu malların takibin dışında tutulmasına karar verebilir. İcra memurunun kararına karşı 7 gün içinde itiraz edilebilir. Bu itiraz, tetkik merciince en geç 1 ay içinde karara bağlanır.

Kiracının iflası veya icra takibine uğraması halinde, haciz müdürlüğüne ve iflas dairesine malın finansal kiralamaya konu maldan olduğunu, finansal kiralamaya konu malın özel sicildeki tescilini tapu kaydındaki ve kendi sicilindeki şerhin varlığını belirtmelidir. Ayrıca kiracı, olayı finansal kiralama şirketine de haber vermelidir.

Kiracının icra takibine uğraması halinde,

- Finansal kiralama sözleşmesinde, finansal kiralamaya konu malların bir bedel ödenmeksizin sözleşme süresi sonunda kiracıya geçeceği şeklinde bir hüküm bulunması,

- Bir bedel karşılığında sözleşme sonucunda malın kiracıya geçeceği şeklinde finansal kiralama sözleşmesinde hüküm bulunması, durumlarında finansal kiralama sözleşmelerine konu mallar haczedebilecektir.

Bu ikinci durumda kiracı sözleşme sonucunda bir bedel ödeme hakkını kullanmak istemez ise kiracının kişisel alacakları veya iflas dairesi kararlaştırılmış bedeli peşin ödemek üzere malın mülkiyetinin kiracıya geçmesini sağlayıp malın üzerine haciz tatbik edebilir.

Yasa koyucunun Finansal Kiralama Yasasına getirdiği bu hükümlerle İcra İflas Yasasındaki Prosedürden önemli ölçüde ayrılmıştır. İflas halinde İcra İflas Kanunu uygulanırsa idi, istihkak davasını incelemek ve bu konuda bir karar verme yetkisi İflas Dairesine ait olacaktı. Red halinde ise Tetkik merciine bir istihkak davası açılması gerekecektir. Finansal Kiralama Yasası ile bu süre kısaltılmış ve kiralayana avantajlar sağlanmıştır.

2.11.2. Kiralayanın İflası veya İcra Takibine Uğraması

FKK'nın 20. maddesi hükmüne göre, kiralayanın iflası hâlinde sözleşme, kararlaştırılan sürenin sonuna kadar iflas masasına karşı geçerliliğini sürdürür. Kiralayan aleyhine icra yoluyla takip yapılması halinde finansal kiralama sözleşmesine konu mallar sözleşme süresi boyunca haczedilemez.

Bu hüküm ile finansal kiralama yoluyla mal edinen kişilere, kiralayan iflas etse ya da icra takibine uğrasa da kiralanan malların kiracıda kalacağına dair bir güvence verilmiştir. Bu güvence kiralama sözleşmesi sonuna kadar devam edecektir. Dolayısıyla kiralayanın bu durumu kiracının ekonomik kararlarını etkilemeyecektir.

İflas ilanından itibaren kiracı, finansal kiralama bedellerini iflas masasına ödeyecektir. Finansal kiralama sözleşmesiyle kiracıya sözleşmeye konu malı sözleşme süresi sonunda satın alma hakkı tanınmışsa iflas masası kapanmadığı sürece bu malı iflas idaresinden talep edebilir.

2.12. Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlemesi ve Amortisman Uygulaması

Vergi Usul Kanunu'na 4842 sayılı Kanun ile finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme hükümlerini düzenleyen mükerrer 390. madde eklenmiştir. Söz konusu kanun maddesi

gereği 01.07.2003'ten itibaren yapılan finansal kiralama işlemlerinde anılan madde hükümlerine göre değerleme yapılması gerekmektedir.

2.12.1. Kiralayana İlişkin Hükümler

Kiralama süresi boyunca kiracı tarafından yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı alacak olarak aktive kaydedilecektir. Diğer yandan aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değerı arasındaki fark ise gelecek dönemlere ait faiz geliri olarak pasifleştirilmek suretiyle değerlenerek kayıtlara intikal ettirilecektir.

Kiralama konusu iktisadi kıymet ise, bu iktisadi kıymetin net bilânço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan değer ile değerlenecektir. İktisadi kıymetin net bilânço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması halinde, iktisadi kıymet iz bedeliyle değerlenip aradaki fark iktisadi kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tabi tutulacak olup gelir kaydedilmesi gerekmektedir.

Gelecek dönemlere ait faiz gelirleri, kiralanan iktisadi kıymetin finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı yaratacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilecektir.

2.12.2. Kiracıya İlişkin Hükümler

Kiracı tarafından finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, kiralama konusu iktisadi kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlenecektir.

Kiracı tarafından aktifleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı, VUK'deki usul ve esaslar çerçevesinde amortisman tabi tutulacaktır. Yani kiracı, finansal kiralama yoluyla kiraladığı iktisadi kıymeti kullanım hakkı olarak aktifleştirecek ve amortisman ayırabilecektir. Diğer bir ifadeyle, kullanım hakkı, vergi usul kanunu ve ilgili genel tebliğlerde bu iktisadi kıymet için tespit edilmiş amortisman

sürelerinde amorti edilecektir. Sözleşmenin fesholması halinde kalan dönemler için iktisadi kıymetlerle ilgi olarak amortisman ayrılmayacaktır.

Finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri, borç anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılacak ve bu ayrıştırma işlemi her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılacaktır (Vergi rehberi, 2010:92).

2.13. Teşviklerden Yararlanma

FKK'ya göre finansal kiralama şirketleri tarafından yapılan kiralamalarda kiralaayanlar yatırım indirimi ve diğer teşviklerden yararlanmaya devam edeceklerdir.

4842 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesine göre, bu kanunun yayımı tarihinden önce yapılan finansal kiralama sözleşmeleri ile ilgili olarak FKK'nın bu kanunla değiştirilmeden önceki hükümleri uygulanacaktır. 3226 sayılı Kanun'un 4842 sayılı kanun ile değişmeden önceki 28. maddesine göre, teşvik belgesine bağlanmış bulunan yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi hâlinde kiralaayan, kiracının teşvik belgesinde belirtilen ve satın alma halinde onun tarafından kullanılmasına hak kazanılan teşviklerden, Devlet Planlama Teşkilatınca teşvik mevzuatına göre belirlenecek esaslar çerçevesinde yararlanır.

4842 sayılı Kanun ile 3226 sayılı Kanunu'nun 28. maddesinde yapılan değişiklikle, finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilen yatırımlarda kiralaayanın, finansal kiralama konusu iktisadi kıymetlerle ilgili olarak bunların satın alınması halinde uygulanan teşviklerden finansal kiralama şirketinin yararlanacağı hüküm altına alınmıştır. Yapılan bu değişiklikle yatırımların teşvik belgesine bağlı olma şartı kaldırılmıştır. Ama teşviklerden eskiden olduğu gibi şimdi de finansal kiralama şirketi yararlanmaya devam edecektir.

Bu hüküm sistemin işleyişini teşvik bakımından yerindedir. Ayrıca tekerrür bulunmadığından devletin aleyhine değildir. Kiracı kiralaayana sağlanan avantaj karşılığında kirada indirim sağlayabilir. Ancak, aynı teşvikten yalnız taraflardan biri yararlanabilir. Kira süresi bittikten sonra devam eden teşviklerden yararlanma hakkının kiracıya ait olması doğaldır.

Finansal Kiralama Kanunu kapsamında olmayan ancak; Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 290. maddesine göre finansal kiralama sayılan işlemlerde de kiralayan, şartları taşımak kaydıyla yatırım indirimi istisnasından yararlanabilir (Tuğlu ve Atila, 2007).

2.14. Çıkması Beklenen Finansal Kiralama Kanunu'nun Getireceği Yenilikler

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK), Türkiye'de kurulu finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerini tek bir kanun altında toplamak ve kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışması için "Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Taslağı" hazırladı. Taslağa göre, sektöre yeni ürünler getirilmesine izin verilecek ve bugüne kadar yapılamayan operasyonel leasing uygulamasına geçilebilecektir.

Mevzuata aykırı işlem ve uygulamaların engellenmesi için idari ve adli cezalar öngören taslak, finansal kiralama işleminin tanımını uluslararası standartlara uyumlu hale getirecek. Faaliyet kiralaması (operational leasing), alt kiralama (sublease), satıp geri kiralama (sale&lease-back) ve yazılım kiralaması (software leasing) gibi leasing türlerinin kanun kapsamına alınmasının sektörün sunduğu hizmetleri çeşitlendirmesi, işlem hacmini olumlu yönde etkilemesi ve finansal kiralama sözleşmelerine ilişkin uygulamada karşılaşılan sorunları gidermesi bekleniyor.

Bununla beraber finansal kiralama şirketleri şimdiye kadar yapamadıkları bazı malları ve hakları da finansal kiralama konusu yapabileceklerdir. Bunlara verilebilecek en önemli örnek, bilgisayar programlarının (fikri hakkı kavramı dışında kalacak şekilde) finansal kiralamaya konu edilebilmesidir.

Türkiye'de yatırımların orta ve uzun vadeli finansmanı için uygun bir finansman seçeneği haline gelen leasing işlem hacmi ve sermaye yatırımları içinde aldığı pay her geçen gün artsa da henüz gelişmiş ülkelerdeki seviyesine ulaşamadı. Leasing işlem hacminin düşük kalmasının temel nedenlerinden birinin Türkiye'de leasing işlemlerinin tamamının finansal kiralama (financial leasing) işlemlerinden ibaret olduğu ifade ediliyor.

Dünyada leasing uygulamalarının "finansal kiralama (financial leasing)" ve "operasyonel kiralama (operational leasing)" olmak üzere 2 ana türü mevcut olduğu; finansman işlevi ağır basan finansal kiralamanın yanı sıra leasing konusu malın bakım-

onarım hizmetlerinin de verildiği kiralama işlevinin ağır bastığı operasyonel kiralamanın yaygın olarak kullanıldığı biliniyor.

Gelişmiş ülkelerde leasing işlemlerinde operasyonel kiralama, toplam işlemler içerisinde yüzde 30-35'lik oranıyla önemli bir paya ulaşmasına karşın Türkiye de leasing işlemleri 1985 yılında yürürlüğe giren kanun çerçevesinde sadece finansal kiralama ile sınırlıdır.

Yeni düzenleme kapsamında uygulamaya geçirilmesi ve sektördeki işlem hacmini olumlu etkilemesi beklenen operasyonel kiralama, sözleşme süresinin çok kısa olması nedeniyle kiralama konusu mal ve teçhizatın tüm ömrünü kapsamayan bir leasing türü. Ayrıca işletmeler söz konusu malı iade etmek amacıyla sözleşmeyi rahatlıkla feshedebiliyor. Bu açıdan işletme kiralaması, yatırımcılara üretimde kullandıkları malların teknolojik gelişmelere uyumunda kolaylık sağlıyor ve acil işletme ihtiyaçlarının giderilmesinde önemli rol oynuyor. BDDK'nın bildirdiğine göre; Türkiye'de uygulanmaya başlanması ile birlikte özellikle sermaye birikiminin az olduğu sektörlerde yaygınlaşması ve KOBİ'ler tarafından etkin bir şekilde kullanılması beklenen operasyonel kiralama; yatırımların canlanmasını, yan hizmet ağlarının gelişmesini, yeni teknoloji girişinin hızlanmasını ve kaynak kullanımında esneklik ve verimliliğin artmasını sağlayacak.

Yeniden pazarlanması ürünün satılması şeklinde olabileceği gibi yeniden kiralanması şeklinde de olabilecek. Gelişmiş veya sağlıklı işleyen bir ikincil piyasanın bulunmadığı ülkelerde operasyonel kiralamaya geçilmesi halinde ise kiralaayan şirketlerin ürünü yeniden pazarlamaları veya optimum fiyattan pazarlamaları zorlaşacak, istenilen kazancın elde edilmesi mümkün olmayacak. Bu nedenle operasyonel kiralamanın sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi için gelişmiş bir ikincil piyasanın varlığı gerekecek, operasyonel kiralama işlemlerinin yaygınlaşması ise ikincil piyasanın gelişmesine katkıda bulunacak, ortaya çıkan etkileşimden her iki sektör olumlu etkilenecek.

Ayrıca operasyonel kiralama faaliyetinde bulunan leasing şirketleri finansal kiralama işleminden farklı olarak kredi riski yanında kiralamaya konu ürünün artık değer riskini de üstlenecek. Söz konusu riski iyi yönetemeyen şirketlerin ise sektörde yer edinmeleri mümkün olmayacak. Bu nedenle operasyonel kiralama faaliyetinde bulunacak şirketler, kiralamaya konu malın riskini yönetecek organizasyon yapısını oluşturmak ve yeniden

pazarlayabilme sistemi kurmak zorunda kalacak. Sigorta, yedek parça, bakım, onarım, donanım değiştirme, operatörlük ve donanımın türüne bağlı olarak daha pek çok hizmet türünün operasyonel kiralama ile birlikte daha da gelişmesi söz konusu olacak.

Kanun tasarısının getireceği yenilikler özetle aşağıda belirtilmektedir:

- Finansal kiralama şirketleri operasyonel kiralama yapabilecekler,
- Sat geri kirala işlemleri yapılabilir,
- Leasing'e konu olabilecek mal tanımı genişletiliyor. Kiracıya ait malların eklentileri ve ayrılmaz parçaları leasing'e konu olabilecek,
- Sözleşmelerin noterlerde yapılma zorunluluğu kaldırılıyor,
- Sözleşmelerin sona erdirilmesine ilişkin süre sınırlaması kaldırılıyor. Taraflar sözleşme sürelerini serbest olarak belirleyebilecekler,
- Tüm finansal kiralama şirketlerinin üye olmalarının zorunlu olacağı, kamu kurumu niteliğinde bir "Finansal Kiralama Şirketleri Birliği" kuruluyor.
- Tüm finansal kiralama sözleşmeleri Birlik nezdinde tutulacak sicile kaydedilecek (Gülelçe, 24.04.2010).

2.15. Türkiye Muhasebe Standardı 17

TÜMUDESK tarafından hazırlanan 17 nolu "Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi" standardı 01.01.2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

2.15.1. Standardın Amacı, Kapsamı ve Konuya Yönelik Tanımlar

Bu Standardın amacı; gerçekleştirilen kiralama işlemlerine ilişkin olarak kiracı ve kiraya veren tarafından uygulanması gereken muhasebe politikalarını ve yapılacak açıklamaları belirlemektir.

Bu Standart, aşağıda yer alanlar hariç olmak üzere her çeşit kiralama işleminin muhasebeleştirilmesinde kullanılır:

- Maden, petrol, doğalgaz ve benzeri yeniden teşekkülü mümkün olmayan kaynakların araştırılması ve kullanılmasına ilişkin kiralama işlemleri ve

- Sinema filmleri, videokasetler, oyunlar, el yazıları, patentler ve telif hakları gibi hak ve ürünlerin lisans anlaşmaları.

Ancak, bu Standart aşağıda yer alan varlıkların ölçülmesinde kullanılmaz:

- Kiracıları tarafından yatırım amaçlı olarak elde tutulan gayrimenkuller;
- Kiraya verenlerin faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verdikleri yatırım amaçlı gayrimenkuller;
- Kiracıları tarafından finansal kiralama çerçevesinde elde tutulan canlı varlıklar; veya
- Kiraya verenleri tarafından faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verilen canlı varlıklar.

Bu standart, kiralama sözleşmesine konu varlıkların kullanımı ve bakımıyla ilgili önemli hizmetlerin kiraya verenden talep edilebildiği sözleşmeler de dahil olmak üzere, bu varlıkların kullanım hakkının kiracıya aktarıldığı sözleşmelere uygulanır. Bu Standart, sözleşme taraflarından birinin diğerine sözleşme konusu varlığın kullanım hakkını aktarmadığı hizmet sözleşmelerine uygulanmaz.

Bu Standartta geçen terimlerin anlamları aşağıdaki gibidir:

Kiralama: Kiraya verenin bir varlığın kullanım hakkını, bir ödeme veya ödeme planı karşılığında, taraflarca kararlaştırılmış bir zaman süresince kiracıya devrettiği sözleşmedir.

Finansal Kiralama: Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların devredildiği sözleşmedir. Sözleşme süresi sonunda, mülkiyet devredilebilir veya devredilmeyebilir.

Faaliyet Kiralaması: Finansal kiralama dışındaki kiralamadır.

İptal Edilemeyen Kiralama: Yalnızca aşağıdaki koşullardan herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda iptal edilebilen kiralamalar, iptal edilemeyen kiralamadır:

- Meydana gelme olasılığı oldukça düşük bir koşulun gerçekleşmiş olması;

- Kiraya verenin rızasının bulunması;
- Kiracının kiralama konusu varlıkla aynı veya eşit türden bir varlığı aynı kiraya verenden kiralaması; veya
- Sözleşmenin başlangıcı itibariyle; sözleşmenin iptali için ilgili sözleşmenin iptalini caydıracak miktarda ek bir ödemenin yapılmasının gerekmesi.
- **Kiralama Sözleşmesinin Başlangıcı:** Sözleşme tarihinden veya tarafların kiralamanın temel koşullarına ilişkin taahhütte buldukları tarihten erken olanıdır. Bu tarih itibariyle:
- Kiralama işlemleri faaliyet kiralaması veya finansal kiralama olarak sınıflandırılır; ve
- İşlemin finansal kiralama olarak sınıflandırılması durumunda, kiralama süresinin başlangıcında muhasebeleştirilmesi gereken tutarlar belirlenir.

Kiralama Süresinin Başlangıcı: Kiracının kiraladığı varlığı kullanma hakkını kazandığı tarihtir. Söz konusu tarih, kiralama sözleşmesinin ilk kez muhasebeleştirildiği tarihi ifade eder (örneğin, kiralama işleminden kaynaklanan varlık, borç, gelir ve giderlerin muhasebeleştirilmesi).

Kiralama Süresi: Sözleşmede belirtilen iptal edilemeyen kiralama süresidir. Ancak, kiralama sözleşmesinin başlangıcında kiracıya sözleşmede belirtilen sürenin bitiminde bedelli veya bedelsiz olarak süre uzatımı hakkı tanınmış ve kiralama sözleşmesinin başlangıcında kiracının bu hakkı kullanacağı neredeyse kesin ise, bu ilave süre de kiralama süresi içinde değerlendirilir.

Asgari Kira Ödemeleri: Kiracının kiralama süresince aşağıdakilerle birlikte; koşullu kira, hizmet maliyetleri ile vergiler gibi kiraya veren tarafından ödenen ve kiraya verene tazmin edilenler hariç, ödemek zorunda olduğu veya ödemesi gerekebilecek tutarları ifade eder:

- (a) Kiracı açısından, kiracının kendisi veya kiracı ile ilişkili diğer bir tarafça garanti edilen tutarlar; veya

- (b) Kiraya veren açısından, kendisine aşağıda yer alanlar tarafından garanti edilmiş kalıntı değer:
- (i) Kiracı;
 - (ii) Kiracıyla ilişkili diğer bir taraf veya
 - (iii) Garanti altındaki yükümlülükleri karşılamaya yetecek finansal güce sahip olan ve kiraya verenle herhangi bir ilişkisi bulunmayan üçüncü bir taraf.

Ancak, kiracının ilgili varlığı opsiyonun kullanılabilir olduğu tarihteki gerçeğe uygun değerinden önemli ölçüde düşük olması beklenen bir fiyattan satın alma opsiyonu bulunması durumunda; ilgili opsiyon kiracı tarafından kullanılacağından, kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle asgari kira ödemeleri, söz konusu satın alma opsiyonunun beklenen kullanılma tarihine kadar kiralama süresi boyunca yapılacak asgari ödemeleri ve ilgili opsiyonun kullanımına ilişkin diğer ödemeleri içerir.

Gerçeğe Uygun Değer: Karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır.

Yararlı Ekonomik Ömür:

- (a) Bir varlığın bir veya daha fazla kullanıcı tarafından ekonomik olarak kullanılacağı tahmin edilen süreyi; veya
- (b) Bir veya daha fazla kullanıcı tarafından ilgili varlıktan elde edilmesi beklenen üretim sayısı veya benzeri üretim birimini ifade eder.

Yararlı Ömür: Kiralama süresinin başlangıcından itibaren ve kiralama süresiyle sınırlı olmaksızın, bir varlığın işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen tahmini süredir.

Kiralama Konusu Varlığın Garanti Edilmiş Kalıntı Değeri:

- (a) Kiracı açısından, kalıntı değerinin kiracı veya kiracıyla ilişkili taraflarca garanti edilmiş kısmını (garanti edilmiş tutarın herhangi bir durumda ödenebilecek azami tutarını); ve

- (b) Kiraya veren açısından, kalıntı değer, kiracı tarafından ya da kiraya verenle ilişkili olmayan ve garanti kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirebilecek finansal güce sahip üçüncü bir şahıs tarafından garanti edilmiş kısmını ifade eder.
- (c) **Garanti edilmemiş kalıntı değer:** Kiralanan varlığın kalıntı değerinin kiraya verene ödenmesi garanti edilmemiş veya yalnızca kiraya verenle ilişkili taraflarca garanti edilmiş kısmıdır.

Başlangıç doğrudan (direkt) maliyetleri: Kiraya verenin üretici veya satıcı olduğu kiralamalarda bunlar tarafından yüklenilenler hariç olmak üzere, kiralama sözleşmesinin müzakere ve tanzim edilmesiyle doğrudan ilişkilendirilebilen ek maliyetlerdir.

Brüt kiralama yatırımı:

- (a) Kiraya veren tarafından finansal kiralama çerçevesinde elde edilmesi mümkün asgari kira ödemeleri ve
- (b) Kiraya verene ait olacak garanti edilmemiş kalıntı değer toplamıdır.

Net kiralama yatırımı: Brüt kiralama yatırımının, kiralama işleminde zımnen yer alan faiz oranında iskonto edilen kısmıdır.

Kazanılmamış finansman geliri:

- (a) Brüt kiralama yatırımı ile
- (b) Net kiralama yatırımı arasındaki farktır.

Kiralama sözleşmesi zımni faiz oranı: Kiralama sözleşmesi başlangıcında, (a) asgari kira ödemeleri ve (b) garanti edilmemiş kalıntı değer bugünkü değeri toplamını, (i) kiralama konusu varlığın gerçeğe uygun değeri ile (ii) kiraya verene ait her çeşit başlangıç doğrudan maliyetinin toplamına eşitleyen iskonto oranıdır.

Kiracının alternatif borçlanma faiz oranı: Benzer bir kiralama işleminde kiracının ödemek zorunda olduğu faiz oranını; böyle bir oran belirlenmemesi durumunda, kiralama sözleşmesinin başlangıcında kiralama konusu varlığın satın alınması için borçlanılması gereken tutara ilişkin olarak benzer vade ve teminatlar çerçevesinde kiracı tarafından katlanması gereken faiz oranını ifade eder.

Koşullu kira: Kira ödemelerinin tutar olarak sabitlenmemiş ve kiralanan varlığı elde bulundurma süresi dışındaki nedenlerle değişen kısımdır (örneğin; gelecekteki satışların yüzdesi, varlığın gelecekteki kullanım miktarı, gelecekteki fiyat endeksleri, gelecekteki piyasa faiz hadleri gibi).

Bir kiralama sözleşmesi veya taahhüt, kiralama sözleşmesinin başlangıcı ile kiralama süresinin başlangıcı arasındaki dönemde, kiralanan varlığın inşa veya satın alma maliyetlerinde ya da genel fiyat düzeyi gibi diğer her türlü maliyet veya değer ölçülerinde veya kiraya verenin finansman maliyetindeki değişikliklere göre ilgili kira ödemelerinin düzeltilmesi koşulunu içerebilir. Söz konusu durumda, bu Standardın uygulanması açısından, ilgili değişikliklerin kiralama sözleşmesinin başlangıcında olduğu kabul edilir.

Kiralama tanımı, kararlaştırılan koşulların gerçekleştirilmesi durumunda kiracıya, kiraladığı varlığın mülkiyetini elde etme opsiyonu veren kira sözleşmelerini de içerir. Söz konusu sözleşmeler bazen, mülkiyeti iktisap sonucunu doğuran kiralama sözleşmeleri olarak da bilinir.

2.15.2. Kiralama işlemlerinin sınıflandırılması

Bu Standartta yer alan kiralama işlemleri, kiralanan varlığın mülkiyetine ilişkin risk ve yararların kiraya verende ya da kiracıda bulunma derecesine göre sınıflandırılır. Sözü edilen riskler, atıl kapasiteden veya teknolojik eskimelerden kaynaklanan zarar olasılıklarını ve değişen ekonomik koşullar nedeniyle getirilerde oluşabilecek değişiklikleri kapsar. Yararlar ise, varlığın yararlı ekonomik ömrü içerisinde kârlı bir şekilde işletilmesi ve değerinde artış meydana gelmesi sonucunda gelir elde edilmesinin beklenmesi ya da kalıntı değerinin nakde çevrilmesinin beklenmesi şeklinde olabilir.

Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan risk ve yararların tamamının devredildiği kiralamalar, finansal kiralama olarak sınıflandırılır. Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan risk ve yararların tamamının devredilmediği kiralamalar ise faaliyet kiralaması olarak sınıflandırılır.

Kiraya veren ve kiracı arasındaki işlem taraflar arasında düzenlenmiş bir kiralama sözleşmesine dayandığından, tutarlı tanımlar kullanılması gerekir. Söz konusu tanımların kiraya veren ve kiracının birbirinden farklı koşullarına uygulanması, aynı

kiralama sözleşmesinin taraflarca farklı biçimde sınıflandırılmasıyla sonuçlanabilir. Örneğin; kiraya verenin kiracıyla ilişkili olmayan bir tarafın garanti etmiş olduğu kalıntı değerden kazanç sağlamasında bu türden bir durum söz konusu olabilir.

Bir kiralamanın finansal kiralama mı yoksa faaliyet kiralaması mı olduğunun tespitinde, sözleşmenin şeklinden ziyade işlemin özü esas alınır. Aşağıda yer alan kriterlerin birlikte ya da tek başlarına var oldukları kiralama işlemleri finansal kiralama olarak kabul edilir:

- (a) Kiralama sözleşmesinde, kiralanan varlığın mülkiyetinin kiralama süresi sonunda veya daha önce kiracıya geçeceğinin öngörülmesi;
- (b) Kiracıya, kiralanan varlığı buna ilişkin opsiyonun kullanım tarihinde oluşması beklenen gerçeğe uygun değerinden çok daha düşük bir bedelle satın alma opsiyonu verilmesi nedeniyle, kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle kiracı tarafından bu opsiyonun kullanılacağı beklenmesi;
- (c) Mülkiyet kiracıya geçmeyecek dahi olsa, kira süresinin kiralanan varlığın ekonomik ömrünün büyük bir bölümünü kapsamaması;
- (d) Kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle, asgari kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin, en az, kiralanan varlığın gerçeğe uygun değerine eşit olması ve
- (e) Kiralanan varlığın, üzerinde büyük değişiklikler yapılmadığı sürece, sadece kiracı tarafından kullanılacak özel bir yapıda olması.

Aşağıda yer alan kriterlerin birlikte veya tek başlarına var oldukları durumlar, yine ilgili kiralama işleminin finansal kiralama olarak nitelendirilmesi sonucunu doğurur:

- (a) Kiracının kiralama işlemini feshedebilmesi durumunda, kiraya verenin fesih işleminden kaynaklanan zararlarının kiracı tarafından karşılanması;
- (b) Kalıntı değer gerçeğe uygun değerindeki değişimlerden kaynaklanan kazanç ya da kayıpların kiracıya ait olması (örneğin kiralama süresi sonundaki satış gelirlerinin tamamına eşit bir kira indirimi şeklinde);
- (c) Kiracının, piyasa fiyatının çok daha altında bir bedelle bir dönem daha kiralamayı sürdürme hakkının bulunması.

Yukarıda yer alan örnek ve göstergeler her zaman ikna edici sonuçlar vermez. Kiralanan varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm risk ve yararların kiralama sözleşmesi aracılığıyla kiracıya devrinin mümkün olmadığı diğer bazı unsurlardan kesin olarak anlaşılıyorsa, söz konusu kiralama faaliyet kiralaması olarak sınıflanır. Örneğin, bu tür bir durum, kiralama süresi sonunda varlığın gerçeğe uygun değerine eşit değişken bir ödeme içeren ya da koşullu kira ödemeleri bulunan ve sonucunda kiracının varlıkla ilgili bütün risk ve getirilere sahip olmadığı kiralamalarda söz konusu olabilir.

Kiralama sözleşmesinin başlangıcında kiralama işleminin sınıflandırması yapılır. Kiraya veren ve kiracının, kiralama işlemini yenilemek yerine, ilgili kiralamayı kiralama sözleşmesinin başlangıcında farklı bir kiralama sınıfına sokacak bir biçimde, kiralama süresinin herhangi bir aşamasında kiralama koşullarının değiştirilmesine karar vermeleri durumunda, yenilenen sözleşme geriye kalan dönem için yeni bir sözleşme olarak kabul edilir. Ancak, tahminlerdeki değişiklikler (örneğin, kiralanan varlığın yararlı ekonomik ömrü veya kalıntı değerine ilişkin tahminlerdeki değişiklikler gibi) veya koşullardaki değişiklikler (örneğin, kiracının temerrüde düşmesi gibi), muhasebe tekniği açısından, mevcut bir kiralamanın farklı bir sınıfa dahil edilmesini gerektirmez.

Arazi ve bina unsurunu birlikte içeren kiralama işlemlerinde, söz konusu unsurların finansal kiralama sınıfına mı yoksa faaliyet kiralaması sınıfına mı dahil olduğu her bir unsur için ayrı ayrı belirlenir. Arazinin sınırsız bir yararlı ekonomik ömre sahip olması, bu unsurun finansal kiralama mı yoksa faaliyet kiralaması mı olduğunun tespiti sırasında göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husustur.

Arazi ve bina kiralama işlemlerinin sınıflandırılması ve muhasebeleştirilmesi amacıyla, gereken durumlarda, asgari kira ödemeleri (peşin ödenenler dahil), bu varlıkların kira hisselerinin kiralama sözleşmesinin başlangıcındaki gerçeğe uygun değerleriyle orantılı olarak arazi ve bina arasında dağıtılır. Kira ödemelerinin sözü edilen iki varlık arasında güvenilir bir biçimde dağıtılamaması durumunda, kiralamanın tamamının faaliyet kiralaması olarak nitelendirildiği, her iki varlığın da faaliyet kiralamasıyla edinildiğinin açık olduğu durumlar hariç, kiralamanın tamamı finansal kiralama kabul edilir.

Arazi ve binanın birlikte kiralamaya konu edildiği ve arazi için ilk başta muhasebeleştirilecek tutarın önemsiz olduğu durumlarda, arazi ve bina, kira sınıflandırması açısından tek bir birim olarak dikkate alınır ve finansal kiralama ya da

faaliyet kiralaması olarak sınıflandırılır. Böyle bir durumda binanın yararlı ekonomik ömrü, kiralama konusu varlığın tamamının yararlı ekonomik ömrü olarak dikkate alınır.

Kiracının hem arazi hem de bina üzerindeki tasarrufunun TMS 40 Standardına göre yatırım amaçlı olarak sınıflandırılması ve gerçeğe uygun değer yönteminin uygulanması durumunda, kiralamanın arazi ve bina kısımlarının ayrı ayrı değerlendirilmesine gerek yoktur. Ancak, aksi halde bina ve araziden birinin ya da her ikisinin sınıfının belirlenememesi durumunda, sözü edilen değerlendirmeye ilişkin ayrıntılı hesaplamaların yapılması gerekir.

Kiracının TMS 40'a uygun olarak, faaliyet kiralamasına konu olan mülke ilişkin hakkını yatırım amaçlı gayrimenkul olarak sınıflandırması mümkündür. Böyle bir durumda, ilgili mülke ilişkin hak, finansal kiralamada olduğu şekilde muhasebeleştirilir ve buna ek olarak, muhasebeleştirilen söz konusu varlık için gerçeğe uygun değer yöntemi kullanılır. Daha sonra gerçekleşecek bir olayın, kiracının mülke ilişkin hakkının niteliğinde bir değişiklik yaratması ve bu nedenle varlığın yatırım amaçlı gayrimenkul olarak sınıflanması imkanı kalmamış olsa dahi kiracı, ilgili kiralamayı finansal kiralama olarak dikkate almayı sürdürür. Sözü edilen husus aşağıda yer alan örnek durumlarda söz konusu olacaktır:

- (a) Kiracının, kiralama konusu varlığı, değişim tarihinde oluşan gerçeğe uygun değerine eşit tahmini bir maliyet karşılığında almak üzere kullanmakta olması.
- (b) Kiracının, varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm risk ve yararları, kendisiyle ilgisi olmayan üçüncü bir kişiye devreden alt bir kiralama işleminde bulunması. Bu türden alt kiralama işlemleri, ilgili üçüncü kişi tarafından faaliyet kiralaması olarak dikkate alınabilecek olmasına rağmen, kiracı tarafından finansal kiralama işlemi çerçevesinde üçüncü kişiye yapılan bir kiralama olarak dikkate alınır.

2.16. Kiralama Sözleşmesinin Kiracının Finansal Tablolarında Gösterilmesi

Bir finansal kiralamanın başlangıç tarihinde işlemi kiracının aktifinde bir varlık pasifinde ise bir borç olarak gözüktür.

2.16.1 Finansal Kiralamalar

Bilânçoda varlık ve borç olarak yer alan kiralama işleminin tutarı, varlığın gerçek değeri ile minimum kira ödemelerinin bugünkü değerinden küçük olanıdır. Kira ödemelerinin bugünkü değerini hesaplamak için kullanılan iskonto oranı, kiralamanın faiz oranıdır. Bunu saptamak olanaklı değilse kiralayanın borçlanma maliyetidir.

2.16.1.1 İlk Muhasebeleştirme

Kiralama süresinin başlangıcında, kiracılar, finansal kiralama işlemini, kiralama sözleşmesinin başı itibariyle tespit edilmiş, gerçeğe uygun değer ya da asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı üzerinden bilânçolarında varlık ve borç olarak muhasebeleştirir. Asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinin hesaplanmasında kullanılacak iskonto oranı; tespit edilebiliyorsa kiralama işleminde zımnen yer alan faiz oranı, bunun tespit edilememesi durumunda ise, kiracının ek borçlanma faiz oranıdır. Kiracının her çeşit başlangıç doğrudan maliyetleri, varlık olarak muhasebeleştirilen tutara eklenir.

Kiralama işlemleri ve diğer olaylar, işlemlerin hukuki şekillerinin yanı sıra, esasları ve ekonomik özlerine de uygun bir biçimde muhasebeleştirilir ve sunulur. Bir kiralama sözleşmesinin hukuki şekline göre kiracı, kiralama konusu varlığın mülkiyetini hukuken iktisap etmeyecek olabilmesine rağmen, finansal kiralama işlemi söz konusu olduğunda, anılan işlemin esası ve ekonomik özü; kiracının, kiralama konusu varlığın kiralama sözleşmesinin başındaki gerçeğe uygun değeri ve buna ilişkin diğer finansal yükümlülüklerle yaklaşan tutarda bir borç yükümlülüğü karşılığında, kiralanan varlığı yararlı ekonomik ömrünün büyük bir bölümünde kullanımından kaynaklanan ekonomik yarar elde etmesidir.

Bu tür kiralama işlemlerinin kiracının finansal durum tablosunda (*bilânçosunda*) gösterilmemesi durumunda, ilgili işletmenin ekonomik kaynak ve yükümlülükleri olduğundan az gösterilmiş, dolayısıyla anılan işletmenin finansal oranlarında bozulma meydana gelmiş olur. Bu nedenle, finansal kiralama işlemlerinin kiracının finansal durum tablosuna (bilânçosuna), hem varlık hem de gelecek kira tutarlarının ödenme yükümlülüğü şeklinde yansıtılması gerekir. Kiralama süresinin başlangıcında, kiralama konusu varlık ve gelecekteki kira bedelleri, kiracının ilgili varlığa ilişkin olarak yaptığı

ve aktifleştirilmesi gereken başlangıç doğrudan maliyetleri hariç olmak üzere, kiracının finansal durum tablosunun (*bilânçosunun*) varlık ve borç kısmına eşit tutarda kaydedilir.

Kiralanan varlıklara ilişkin borçların, kiralanan varlığın bedelinden bir indirim şeklinde gösterilmeleri doğru değildir. Borçların finansal durum tablosunda (*bilânçoda*) gösterilmesi açısından kısa ve uzun vadeli olanlar arasında bir ayırım yapılmış olması durumunda, aynı ayırımın kiralama işlemine ilişkin borçlar için de yapılması gerekir.

Başlangıç doğrudan maliyetleri genellikle kiralama anlaşmalarının görüşülmesi ve güvence altına alınması gibi belirli kiralama faaliyetlerine bağlı olarak oluşur. Kiracının, doğrudan finansal kiralama işlemine atfedilebilen faaliyetlerine ilişkin maliyetler, varlık olarak muhasebeleştirilen tutara eklenir.

2.16.1.2. Sonraki Ölçümler

Asgari kira ödemeleri; finansman giderleri ve mevcut yükümlülüklerdeki azalma (borç anapara ödemesi) olarak ayrıştırılır. Finansman giderleri, kalan borç tutarlarına sabit bir faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde kiralama süresi boyunca her bir döneme dağıtılır. Koşullu kiralar, oluştukları dönemde gider olarak dikkate alınır.

Uygulamada kiracı, finansman giderlerinin kira süresine dağıtılması işleminde hesaplamayı kolaylaştırmak amacıyla bazı tahmin yöntemleri kullanabilir.

Finansal kiralama işlemi, her bir hesap dönemi itibariyle ilgili finansman giderlerinin dikkate alınması yanında, amortisman tabi varlıklara ilişkin amortisman giderlerini de ortaya çıkarır. Kiralama işlemine konu edilen amortisman tabi varlıkların amortismanı, işletme mülkiyetinde yer alan amortisman tabi varlıklarla uyumlu olmalı ve muhasebeleştirilecek amortisman tutarı, “TMS 16 Maddi Duran Varlıklar” ve “TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar” Standartlarına uygun olarak hesaplanmalıdır. Eğer, kiralama süresi sonunda kiracının kiralama konusu varlığın mülkiyetini edineceğine ilişkin tam bir kesinlik bulunmamakta ise, ilgili varlık, kiralama süresi ve yararlı ömründen kısa olanı itibariyle tamamen itfa edilir.

Kiralanan varlığın amortisman tabi tutarı, kiracının mülkiyetinde yer alan amortisman tabi varlıklar için uygulamış olduğu amortisman yöntemiyle uyumlu bir şekilde, ilgili varlığın öngörülen kullanım dönemi boyunca her bir hesap dönemine sistematik olarak

dağıtılır. Söz konusu varlığın kiralama süresi sonunda kiracı tarafından satın alınacağını kesine yakın olduğu durumlarda, varlığın tahmini kullanım süresi ilgili varlığın yararlı ömrü olup, satın alma işleminin kesine yakın olmaması durumunda ilgili varlık kiralama süresi ile yararlı ömründen kısa olanı itibariyle itfa edilir.

Kiralama konusu varlığın amortisman gideri ve herhangi bir dönem finansman giderlerinin toplamı ile yine aynı dönem ilgili varlığa ilişkin olarak yapılması gereken kira ödemeleri genelde birbirlerinden farklı olduğundan, ödenmesi gereken kira bedellerinin gider olarak muhasebeleştirilmesi uygun olmaz. Aynı şekilde, ilgili varlık ve buna ilişkin borcun kiralama süresinin başlangıcından sonra birbirlerine eşit olma ihtimalleri de düşüktür.

Bir işletme, kiralanan varlığın değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığının tespiti için “TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü” Standardını uygular.

Açıklamalar

Kiracılar, “TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar” Standardının gereklerini yerine getirmelerinin yanı sıra, finansal kiralama işlemine ilişkin olarak aşağıda yer alan açıklamaları da yaparlar:

- (a) Kiralama konusu her bir varlık için raporlama dönemi sonundaki net defter değeri.
- (b) Gelecekteki asgari kira ödemelerinin raporlama dönemi sonu itibariyle toplamları ile bugünkü değerlerinin birbirleriyle mutabakatı. Buna ek olarak, gelecekteki asgari kira ödemelerinin raporlama dönemi sonundaki toplamları ile bugünkü değerlerinin aşağıda yer alan her bir dönem itibariyle değeri:
 - (i) Bir yıldan az;
 - (ii) Bir yıldan fazla ve beş yıldan az;
 - (iii) Beş yıldan fazla.
- (a) Dönem içerisinde gider olarak muhasebeleştirilen koşullu kira tutarları.

- (b) Raporlama dönemi sonu itibariyle, iptal edilemeyen kiralama şeklinde yapılan alt kiralama ile ilgili olarak elde edilmesi beklenen asgari kira ödemelerinin toplamı.
- (c) Kiracının, aşağıda bulunanları içeren ancak bunlarla sınırlı olmayan, önemli kiralama işlemlerine ilişkin genel nitelikler:
- (i) Koşullu kira ödemelerinin belirlenme esası,
 - (ii) Yenileme veya satın alma opsiyonları ile fiyat ayarlama (eskalasyon) hükümlerinin mevcudiyeti ve koşulları ile,
 - (iii) Temettü ödemeleri, ek borçlanma ve yeni kiralama gibi konularda kira anlaşmalarında yer alan sınırlamalar.
 - (iv) Ayrıca, TMS 16, TMS 36, TMS 38, TMS 40 ve TMS 41’de açıklamalara ilişkin olarak yer alan esaslar, kiracılar açısından finansal kiralama işlemi çerçevesinde kiralanmış varlıklar için de geçerlidir.

2.16.2. Faaliyet Kiralaması

Faaliyet kiralamasında, başka bir sistematik yaklaşım kiracının beklediği faydanın zamanlamasını daha iyi yansıtmadıkça, yapılan kira ödemeleri doğrusal (eşit) olarak kiralama süresi boyunca gider olarak muhasebeleştirilir.

Faaliyet kiralamasında, yapılan kira ödemeleri, ödemeler bu yönteme dayandırılmasa dahi başka bir sistematik yaklaşım kiracının beklediği faydanın zamanlamasını daha iyi yansıtmadıkça, doğrusal amortisman yöntemi çerçevesinde gider olarak muhasebeleştirilir.

Açıklamalar

Kiracılar, TFRS 7’ye uymalarının yanı sıra, faaliyet kiralaması işlemine ilişkin olarak aşağıdaki açıklamaları da yapar:

- (a) İptal edilemeyen faaliyet kiralaması çerçevesinde aşağıda yer alan her bir dönem itibariyle ödenecek asgari kira ödemelerinin toplamı:

- (i) Bir yıldan az;
 - (ii) Bir yıldan fazla ve beş yıldan az;
 - (iii) Beş yıldan fazla.
- (b) Raporlama dönemi sonu itibariyle, iptal edilemeyen kiralama şeklinde yapılan alt kiralama ile ilgili olarak elde edilmesi beklenen asgari kira tutarlarının toplamı.
- (c) Dönem içerisinde asgari kira ödemeleri, koşullu kiralar ve alt kira ödemeleri şeklinde ayrı ayrı gider olarak muhasebeleştirilen ilk kiralamaya ilişkin ödemeler ve alt kiralamaya ilişkin ödemeleri.
- (d) Kiracının, aşağıda bulunanları içeren ancak bunlarla sınırlı kalmayan, önemli kiralama işlemlerinin genel bir tanımı:
- (i) Koşullu kira ödemelerinin belirlenme esasları,
 - (ii) Yenileme veya satın alma opsiyonları ile fiyat ayarlamaları (eskalasyon) hükümlerinin mevcudiyeti ve koşulları ile,
 - (iii) Temettü ödemeleri, ek borçlanma ve yeni kiralama gibi konularda kira anlaşmalarında yer alan sınırlamalar.

2.17. Kiralama Sözleşmesinin Kiraya Veren Finansal Tablolarında Gösterilmesi

Kiraya verenler, finansal kiralamaya konu edilmiş varlıkları finansal durum tablolarına (bilançolarına) yansıtırlar ve net kiralama yatırımı tutarına eşit tutarda bir alacak olarak gösterirler.

2.17.1. Finansal Kiralamalar

Finansal kiralamada, bir varlığa hukuken sahip olmaktan kaynaklanan tüm risk ve yararları kiraya veren tarafından devredildiğinden, kiraya verenin alacaklı olduğu kira ödemeleri, kendisinin yapmış olduğu yatırım ve diğer hizmetlerini karşılamak ve kendisine bir fayda sağlamak amacıyla, yatırmış olduğu anaparanın geri dönüşü ve finansman geliri şeklinde dikkate alınır.

2.17.1.1. İlk Muhasebeleştirme

Başlangıç doğrudan maliyetleri, genelde kiraya verenler tarafından üstlenilmekte olup, komisyonlar, hukuki masraflar ve dâhili maliyetler gibi kiralama sözleşmesinin müzakeresi ve tanzimine bağlı olarak ortaya çıkan ve bunlara doğrudan atfedilebilen maliyetleri içerir. Satış ve pazarlama işlemlerinden kaynaklananlar gibi genel giderleri içermez. Kiraya verenin üretici ve satıcı olmadığı finansal kiralama işlemlerinde başlangıç doğrudan maliyetleri, finansal kiralama gelirlerinin başlangıç hesaplamalarına dahil edilir ve kiralama süresi boyunca gelir kaydedilecek tutarlardan düşülür. Kiralama işleminde yer alan faiz oranı, başlangıç doğrudan maliyetlerini ayrı ayrı dikkate almaya gerek kalmaksızın, finansal kiralama gelirlerine bunları doğrudan dahil edecek şekilde tespit edilir. Üretici ve satıcı konumdaki kiraya verenler tarafından kiralamanın müzakeresi ve düzenlenmesi ile bağlantılı olarak katlanılan maliyetler, başlangıç doğrudan maliyetlerinin tanımına girmez. Bunun sonucunda, söz konusu maliyetler kiralamaya ilişkin net yatırım tutarının tespitinde dikkate alınmaz ve finansal kiralama işleminde, normal olarak, kiralama süresinin başlangıcında oluşacak satış kazancının muhasebeleştirilmesi sırasında gider olarak dikkate alınırlar.

2.17.1.2. Sonraki Ölçümler

Finansman geliri, kiraya verenin finansal kiralama konusu varlığa ilişkin net yatırımındaki sabit bir dönemsel getiri oranını yansıtan bir esasa göre muhasebeleştirilir.

Kiraya veren, finansman gelirini kiralama süresine sistematik ve rasyonel bir biçimde dağıtmayı hedefler. Söz konusu gelir dağıtım işlemi, kiraya verenin finansal kiralamaya ilişkin net yatırımına ilişkin sabit dönemsel bir getiriyi yansıtacak bir esasa dayanır. Hizmetlere ilişkin maliyetler hariç olmak üzere, herhangi bir döneme ilişkin kira ödemeleri, anaparayı ve kazanılmamış finansman gelirini azaltmak üzere brüt kiralama yatırımının tespitinde dikkate alınır.

Kiraya verenin kiralama işlemindeki brüt yatırımını hesaplamada kullanılan tahmini garanti edilmemiş kalıntı değerler, sürekli olarak gözden geçirilir. Tahmini garanti edilmemiş kalıntı değerinde eksilme olması durumunda, gelirlerin kiralama süresine dağılımı yeniden gözden geçirilir ve tahakkuk ettirilmiş tutarlarda meydana gelen eksilmeler derhal muhasebeleştirir.

Finansal kiralamaya konu olan bir varlığın “TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler” Standardının hükümleri uyarınca satış amaçlı olarak sınıflandırılması (ya da satış amaçlı elde tutulan varlık olarak sınıflandırılan bir gruba dâhil edilmesi) halinde, ilgili varlığın TFRS 5 hükümleri uyarınca değerlendirilmesi gerekir.

Üretici veya satıcı konumdaki kiraya verenler, satış kâr veya zararlarını, ilgili dönemde kesin satışlarında uygulamış oldukları yöntem çerçevesinde muhasebeleştirir. Kasıtlı olarak düşük faiz oranlarının kararlaştırılması durumunda, satış kârları piyasa faiz oranının uygulanması durumunda oluşacak tutarlarla sınırlandırılır. Üretici veya satıcı konumdaki kiraya verenler tarafından kiralamanın müzakere ve düzenlenmesi ile bağlantılı olarak katlanılan maliyetler satış kârının muhasebeleştirilmesi esnasında gider olarak dikkate alınır.

Üreticiler ve satıcılar, genellikle müşterilerine bir varlığı satın alma veya kiralama seçeneğini sunarlar. Herhangi bir varlığın üretici ya da satıcı konumdakiler tarafından finansal kiralama suretiyle kiralanması sonucunda iki farklı gelir oluşur:

- (a) Kiralanan varlığın, normal satış fiyatlarında, uygulanabilir miktar ve ticari indirimler de dikkate alınmak suretiyle kesin olarak satışından elde edilecek kâr veya zarar tutarına eşit tutarda kâr veya zarar; ve
- (b) Kiralama süresinde elde edilecek finansman geliri.

Herhangi bir üretici ya da satıcı konumdaki kiraya veren tarafından, kiralama süresinin başında finansal tablolara yansıtılacak satış gelirleri, ilgili varlığın gerçeğe uygun değeri, ya da, bu değer altında olması koşuluyla piyasa faiz oranının kullanılması durumunda hesaplanan ve kiraya veren tarafından elde edilecek asgari kira ödemelerinin bugünkü değeridir. Kiralama süresinin başlangıcı itibariyle muhasebeleştirilecek satış maliyeti, kiralanan varlığın maliyetinden veya farklı ise defter değerinden, garanti edilmemiş kalıntı değerinin çıkarılması sonucunda bulunacak tutardır. İşletmenin kesin satışları için uygulamış olduğu yönteme göre bulunan ve satış geliri ile satış maliyeti arasındaki farkı oluşturan tutar satış kârıdır.

Üretici ya da satıcı konumdaki kiraya verenler, bazı zamanlar, müşteri çekmek amacıyla gerçekçi olmayacak derecede düşük faiz oranları belirler. Anılan türden bir oranın

kullanılması, satış tarihi itibariyle elde edilecek toplam gelirin normalden fazla bir kısmının gelir olarak muhasebeleştirilmesine neden olacaktır. Bu türden düşük faiz oranlarının belirlendiği durumlarda satış kârı, piyasa faiz oranlarının uygulanması sonucunda bulunacak tutarla sınırlandırılır.

Üretici ya da satıcı konumundaki kiraya verenlerce finansal kiralamanın müzakere edilmesi ve düzenlenmesi ile bağlantılı olarak gerçekleştirilen maliyetler, kiralama süresinin başlangıcında gider olarak muhasebeleştirilir; çünkü söz konusu maliyetler ilgili üretici ve satıcının satış kârıyla ilgilidir.

Açıklamalar

Kiraya verenler, TFRS 7'nin gereklerini yerine getirmelerinin yanı sıra, finansal kiralama işlemlerine ilişkin olarak aşağıda yer alan açıklamaları da yapmak zorundadırlar:

(a) Brüt kiralama yatırımı ile asgari kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin raporlama dönemi sonu itibariyle birbirleriyle mutabakatı. Buna ek olarak, yapılacak asgari kira ödemelerinin bugünkü değerleri ile brüt kiralama yatırımının raporlama dönemi sonu itibariyle değerleri de aşağıda yer alan her bir dönem itibariyle açıklanır:

- (i) Bir yıldan az;
- (ii) Bir yıldan fazla ve beş yıldan az;
- (iii) Beş yıldan fazla.

(b) Kazanılmamış finansman geliri.

(c) Kiraya verene ait garanti edilmemiş kalıntı değer.

(d) Tahsil edilemeyen asgari kira alacaklarına ilişkin ayrılan birikmiş karşılık.

(e) İlgili dönemde gelir olarak muhasebeleştirilen koşullu kira tutarları.

(f) Kiraya verenin yapmış olduğu önemli kira anlaşmalarına ilişkin genel bir açıklama.

Dönem içerisinde yeni girişilen işlerde, iptal edilen kiralara ilgili gereken tutarlar düşüldükten sonra, brüt yatırım ile kazanılmamış gelirler arasındaki farkın da açıklanması, büyümenin bir göstergesi olması açısından çoğu zaman faydalıdır.

2.17.2. Faaliyet Kiralaması

Kiraya verenler, faaliyet kiralamasına konu olan varlıklarını niteliğine göre finansal durum tablolarında (bilânçolarında) gösterir.

Faaliyet kiralamasından kaynaklanan kira geliri, kiraya konu varlıktan elde edilen faydadaki azalmanın zamanlamasını daha iyi yansıtan başka bir sistematik yöntem var olmadıkça, kiralama süresi boyunca doğrusal yöntem uygulanmak suretiyle gelir olarak muhasebeleştirilir.

Kira gelirinin elde edilmesinde katlanılan maliyetler, amortismanlar dahil olmak üzere, gider olarak muhasebeleştirilir. Kiralama konusu varlıktan elde edilen faydadaki azalmanın zamanlamasını daha iyi yansıtan sistematik başka bir yöntem var olmadıkça, kiralama geliri (kiralama konusu varlıkların bakımı ve sigortalanması gibi hizmetler karşılığında elde edilen gelirler hariç olmak üzere), ilgili gelir bu çerçevede elde edilmese dahi, kiralama süresi boyunca doğrusal yöntemle muhasebeleştirilir.

Kiracılar tarafından herhangi bir faaliyet kiralamasının müzakere edilmesi ve düzenlenmesi için katlanılan başlangıç doğrudan maliyetleri, kiralanan varlığın defter değerine eklenir ve kiralama geliriyle aynı şekilde kiralama süresi boyunca gider olarak muhasebeleştirilir.

Amortisman tabii varlıklara ilişkin amortisman politikası, kiraya verenin benzer varlıklar için uygulamakta olduğu normal amortisman politikasıyla uyumlu olarak uygulanır ve söz konusu amortisman TMS 16 ve TMS 38 ile uyumlu bir şekilde hesaplanır.

Bir işletme, kiralanan varlıkta değer düşüklüğü meydana gelip gelmediğinin değerlendirilmesinde TMS 36'yı uygular.

Kiraya verenin, kiralama konusu varlığın üreticisi veya satıcısı konumunda bulunduğu bir kiralamada, kiraya veren, söz konusu işlem satışa eşit olmadığından, faaliyet kiralamasına ilişkin olarak herhangi bir satış kârı muhasebeleştirmez.

Açıklamalar

Kiraya verenler, TFRS 7 hükümlerini yerine getirmenin yanı sıra faaliyet kiralamasına ilişkin olarak aşağıdaki açıklamaları da yapar:

(a) İptal edilemeyen kiralama çerçevesinde ileride elde edilecek asgari kira ödemelerinin toplamı ve aşağıda yer alan her bir dönem itibariyle tutarı:

- (i) Bir yıldan az;
- (ii) Bir yıldan fazla ve beş yıldan az;
- (iii) Beş yıldan fazla.

(b) İlgili dönemde gelir olarak muhasebeleştirilen toplam koşullu kiralalar.

(c) Kiraya verenin yapmış olduğu önemli kira anlaşmalarına ilişkin genel açıklama.

Ayrıca, TMS 16, TMS 36, TMS 38, TMS 40 ve TMS 41'de açıklamalara ilişkin olarak yer alan esaslar, kiraya verenler açısından, faaliyet kiralaması çerçevesinde kiralanmış varlıklar için de geçerlidir.

2.18. Satış ve Geri Kiralama İşlemleri

Bir satış ve geri kiralama işlemi, bir varlığın satışını ve yine aynı varlığın geri kiralanmasını içerir. Kira ödemeleri ve satış fiyatı, bunlar bir bütün olarak müzakere edildiğinden, genellikle birbirlerine bağımlıdır. Bir satış ve geri kiralama işleminin muhasebeleştirme yöntemi, ilgili kiralama işleminin çeşidine bağlıdır.

Bir satış ve geri kiralama işleminin finansal kiralama ile sonuçlanması durumunda, satış gelirlerinin defter değerinin üzerindeki kısmı satıcı-kiraya veren tarafından hemen gelir olarak muhasebeleştirilmez. Bunun yerine, sözü edilen gelir ertelenir ve kiralama süresi boyunca itfa edilir.

Geri kiralama işlemi bir finansal kiralama ise, yapılmış olan işlem, kiralanmış varlık işlemin teminatı olmak üzere, kiraya verenin kiracıya finansman sağladığı bir araçtır. Bu nedenle, ilgili varlığın defter değerini aşan satış gelirlerinin gelir olarak görülmesi doğru değildir. Bu türden fazla tutarlar ertelenir ve kiralama süresi boyunca itfa edilir.

Bir satış ve geri kiralama işleminin faaliyet kiralaması ile sonuçlanması ve ilgili işlemin gerçeğe uygun değer üzerinden gerçekleştiğinin açık olması durumunda, her türlü kâr veya zarar hemen muhasebeleştirilir. Satış fiyatının gerçeğe uygun değerinin altında olması durumunda, piyasa fiyatının altında yapılacak kira ödemeleri dolayısıyla karşılanacak zararlar hariç ki bu durumda bunlar ertelenir ve ilgili varlığın tahmini kullanım süresince kira ödemeleriyle orantılı olarak itfa edilir, diğer her türlü kâr ve zarar hemen muhasebeleştirilir. Satış fiyatının gerçeğe uygun değerinin üzerinde olması durumunda, gerçeğe uygun değeri aşan kısım ertelenir ve ilgili varlığın beklenen kullanım süresi boyunca itfa edilir.

Geri kiralama işlemi faaliyet kiralaması ve ilgili kira ödemeleri ile satış fiyatları gerçeğe uygun değerde ise, normal bir satış işlemi söz konusudur ve her türlü kâr ya da zarar hemen muhasebeleştirilir.

Faaliyet kiralamaları açısından, satış ve geri kiralama işleminin meydana geldiği tarihteki gerçeğe uygun değerinden düşük olması durumunda, defter değeri ile gerçeğe uygun değer arasındaki fark hemen muhasebeleştirilir.

Finansal kiralamalar açısından, ilgili varlığın değerinde düşüklük olduğu ve bu nedenle buna ilişkin defter değerinin TMS 36 uyarınca geri kazanılabilir tutara iskonto edildiği durumlar hariç olmak üzere, bu tür bir düzeltme gerekmez.

Kamuoyunu aydınlatmaya ilişkin esaslar, kiracı ve kiraya veren açısından, satış ve geri kiralama işlemlerinde de aynen geçerlidir. Önemli kira anlaşmalarına ilişkin olarak gereken tanımlamalar, ilgili anlaşmanın kendine özgü veya sıra dışı koşullarının ya da satış ve geri kiralama işlemine ilişkin koşulların açıklanmasını sağlar.

Satış ve geri kiralama işlemleri, “TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu” Standardındaki ayrı gösterim kriterinin uygulanmasını gerektirebilir.

2.19. Geçiş Uygulamaları

Finansal kiralama olarak yeni sınıflandırılan kiralama işlemleri, “TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar” Standardı çerçevesinde geriye dönük olarak muhasebeleştirilir. Söz konusu değişikliklerin geriye dönük olarak uygulanabilmesi için gerekli olan bilgiye sahip olunmadığı durumlarda;

- (a) İlgili değişiklikler, değişikliğin uygulanmaya başlandığı tarih itibariyle mevcut olan durum ve koşullara bağlı olarak uygulanır ve
- (b) Finansal kiralama olarak yeni sınıflandırılan arazi kiralamalarına ilişkin varlık ve borçlar, değişiklerin uygulanmaya başlandığı tarihteki gerçeğe uygun değerleri üzerinden kaydedilir. Söz konusu gerçeğe uygun değerler arasındaki farklılık, dağıtılmamış kârlar arasında muhasebeleştirilir (TMS, 2009).

BÖLÜM 3: VERGİ KANUNLARINA GÖRE FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ

Finansal kiralama faaliyetinde bulunan şirket ile finansal kiralama ilişkisinin karşı tarafını oluşturan kişi ya da kuruluş açısından ortaya çıkan ve vergi düzenlemelerinden kaynaklanan yükümlülüklerin çeşitli açılardan ele alınması mümkün olmaktadır. Zira söz konusu kişi ve kuruluşların faaliyetlerinin her aşamasında vergi ödenmesini gerektiren işlemler yapılması söz konusu olmaktadır.

3.1. Vergi Usul Kanunu'na Göre Finansal Kiralama

4842 sayılı Kanun'un 25. maddesi ile V.U.K.'ya mükerrer 290. madde eklenmiştir. 4842 sayılı Kanunun 25. maddesiyle V.U.K.'ya eklenen 290. madde finansal kiralama işlemleriyle ilgili vergisel düzenlemeler yanında uluslararası muhasebe standartlarında belirlenmiş muhasebe kurallarına uyumluluk getirmektedir. Mükerrer 290. madde toplam 4 fıkradan oluşmaktadır. İlk iki fıkrada finansal kiralama işlemlerinde, finansal kiralamaya konu olan iktisadi kıymet ile sözleşmeden doğan hak, borç ve alacakların değerlendirme esasları düzenlenmiş, üçüncü fıkrada ise mükerrer 290. maddenin uygulamasında yer alan tanımlara yer verilmiştir. Dördüncü ve son fıkrada ise maddenin uygulamasına yönelik usul ve esasları belirleme konusunda Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir. Maliye Bakanlığı anılan yetki uyarınca 319 sıra no'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde ayrıntılı açıklamalarda bulunmuştur (Altındağ, 2004:3).

Ancak, 4842 sayılı Kanunun 39. maddesinin h bendi hükmü gereğince 25. madde 01.07.2003 tarihinden itibaren yapılacak finansal kiralama işlemlerinde uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdiğinden belirtilen tarihten sonra yapılacak finansal kiralama işlemlerinde bu tebliğ hükümlerine uyulması gerekmektedir. Yapılan yasal düzenleme ile finansal kiralama işlemlerinde kiralama işleminin hukuki mahiyeti veya şekli yerine, özün önceliği ilkesi benimsenmektedir (Maliye Bakanlığı, 2009).

Mükerrer Madde 290.

1. Kiracı tarafından finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, kiralama konusu iktisadi kıymetin rayiç bedeli veya

sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilir.

2. V.U.K.'nın mükerrer 290. maddesi hükmüne göre finansal kiralama yapan kiracı, finansal kiralamaya konu iktisadi kıymeti kullanma hakkını aktifleştirecek, kullanma hakkı '260 Haklar' hesabında aktifleştirilecektir. Aktifleştirilecek olan bu kullanma hakkı kira ödemelerinden faizin indirilmesi suretiyle bulunacak olan tutardır. Bilânçonun aktif tarafına kaydedilerek muhasebeleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı karşılığında ise bilânçosunun pasif tarafına da sözleşmeden doğan borç tutarları kaydedilecektir.

3. Finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri, borç anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılacak ve bu ayrıştırma işlemi her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılacaktır. Kiralayan açısından yorumu yapılan "her bir dönem sonu" ifadesi, kiracı açısından sözleşmede belirtilen kira ödeme tarihidir.

4. Kanunun mükerrer 290. maddesinde, finansal kiralama borçlarının 213 sayılı V.U.K.'nın 285. maddesi kapsamında reeskonta tabi tutulmasının mümkün olmadığı hükme bağlandığından, finansal kiralama konusu iktisadi kıymetin kiracısı olan işletmenin, söz konusu kiralamaya ilişkin finansal kiralama borçlarını reeskonta tabi tutmasına imkân bulunmamaktadır.

5. V.U.K.'nın mükerrer 290. maddesi hükmüne göre, sözleşmeden doğan alacak, kiralama süresi boyunca yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı, kiralama konusu iktisadi kıymet ise, bu iktisadi kıymetin net bilânço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilecektir. İktisadi kıymetin net bilânço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması durumunda ise, iktisadi kıymet iz bedeliyle değerlendirilecek ve aradaki fark iktisadi kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tabi tutulacaktır.

6. Kiralama süresi boyunca kiracı tarafından yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarının, alacak olarak aktive alınması gerekmektedir. Aktifleştirilen alacak tutarı ile

kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkın ise, gelecek dönemlere ait faiz gelirleri olarak pasifleştirilmek suretiyle kayıtlara intikal ettirilmesi gerekmektedir.

7. Kiralayanın finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin üretimini veya alım satımını yapması halinde, iktisadi kıymetin net bilânço aktif değeri olarak rayiç bedeli dikkate alınacaktır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki farkın normal bir satış işleminden elde edilen kar veya zarar olarak işleme tabi tutulması gerekmektedir.

8.V.U.K.'nın mükerrer 290. maddesinde, aktifleştirilen alacak tutarının reeskonta tabi tutulmasının mümkün olmadığı hükme bağlandığından, finansal kiralama konusu iktisadi kıymeti kiralayan işletmenin söz konusu kiralamaya ilişkin olarak aktifleştirdiği alacaklarını reeskonta tabi tutmasına imkân bulunmamaktadır.

290. madde hükmüne göre, bir kiralamanın finansal kiralama sayılması için kiralamada,

- İktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi,
- Kiracıya, kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması,
- Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün %80'inden daha büyük bir bölümünü kapsamaması,
- Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin %90'ından daha büyük bir değeri oluşturması, şartları aranmaktadır.

V.U.K.'nın mükerrer 290. maddesi hükmüne göre doğal kaynakların araştırılması veya kullanılmasına yönelik kiralama sözleşmeleri ile sinema filmleri, video kayıtları, patentler, kopyalama hakları gibi kıymetlerle ilgili lisans sözleşmelerini finansal kiralamaya konu olamayacaktır. Ayrıca V.U.K.'nın mükerrer 290. maddesinde, arazi, arsa ve binalarla ilgili kiralama sözleşmelerinin, sadece sözleşmede kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devrinin öngörülmesi veya kiracıya kira süresi sonunda kiralama konusu gayrimenkulü düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması durumunda finansal kiralama kapsamında değerlendirilecektir.

10.06.1985 tarih ve 3226 sayılı Kanunla uygulamaya giren F.K.K.'nın tanımına girmekle beraber yukarıdaki tanımlamaya girmeyen kiralama işlemleri V.U.K.'nın mükerrer 290. maddesi hükmünde yer alan yukarıdaki şartları sağlamadıkları durumda, vergi uygulamaları yönünden finansal kiralama kabul edilmeyecek ve adi kiralama olarak değerlendirilecektir (Tuğlu ve Atila, 2007).

3.1.1. Kur Farkı ve Faiz Giderleri

4842 sayılı Kanunla eklenen V.U.K.'nın mükerrer 290. maddesinde, finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme ve kayıt düzeni konusunda özel bir düzenleme getirilmiştir. V.U.K.'nın finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme başlıklı bu maddesi, kurumların ticari kazançlarını tespit ederlerken finansal kiralama sözleşmelerinden doğan hak, borç ve alacaklarını nasıl değerlemeleri gerektiğini düzenlemektedir.

Yapılan özel düzenleme çerçevesinde kiracı finansal kiralama yoluyla kiraladığı iktisadi kıymeti kullanım hakkı olarak aktifleştirecek ve amortisman ayırabilecektir. Kullanım hakkı, kiralama konusu iktisadi kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olmasıyla değerlendirilecektir. Kiralayan ise mülkiyet hakkını elinde bulundurduğundan, kiralama konusu iktisadi kıymet, bu iktisadi kıymetin net bîlânço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilir. İktisadi kıymetin net bîlânço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması halinde, iktisadi kıymet iz bedeliyle değerlendirilir.

Eski düzenlemeden farklı olarak, V.U.K.'nın mükerrer 290. maddesinde yapılan düzenlemeye göre, artık finansal kiralama sözleşmesinde belirtilen anapara ve faiz ödemeleri ayrıştırılacaktır.

Ancak burada ortaya birtakım sorunlar çıkmaktadır; çünkü anılan kanun maddesinde hak olarak aktive kaydedilmesi gereken tutar tam olarak belirtilmemiştir. Anapara ve faiz ayrıştırması yapılması gerektiği belirtilmiş; ancak faizlerin hak bedelinin içine mi kaydedileceği yoksa ilgili olduğu yılda doğrudan gider mi yazılacağı açıklanmamıştır. Yine, yabancı para cinsinden düzenlenen sözleşmelerde taksit ödemelerinden kaynaklanan kur farkları ile dönem sonlarında kalan taksitlere ilişkin yapılan kur değerlendirmelerinde ortaya çıkan kur farklarının da nasıl değerlendirilmesi gerektiği

konusunda hem kanun maddesinden hem de finansal kiralama işlemlerini düzenleyen 319 nolu VUK genel tebliğinde bir açıklama yapılmamıştır. Bu nedenle, uygulamada çok farklı yaklaşımlar ve kayıtlar ortaya çıkmaktadır. Uygulamada karşılaşılabilecek üç yöntem bulunmaktadır.

İlk yaklaşımı kabul edenler V.U.K.'da finansal kiralama sözleşmelerinden doğan faiz ve kur farklarının değerlendirilmesine ilişkin bir açıklama yapılmadığından, genel uygulamaya gidilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bir başka deyişle, hukukun genel kurallarından biri olan “özel hüküm varsa özel hüküm genel hükümden önce uygulanır; özel hükümlerde bir açıklama yoksa genel hüküm uygulanır.” kuralı uygulanması gerektiği, dolayısıyla, iktisadi kıymet satın alınmasından kaynaklanan borçlanma giderleri ile ilgili genel düzenleme olan 163 seri nolu VUK genel tebliğ hükümlerine başvurularak aktifleştirme dönemine ilişkin faiz ve kur farklarının maliyete intikal ettirilmesi gerektiği, diğer yıllarda ise mükellefin dilediği gibi kayıt yapılabileceği görüşünü benimsemektedirler. Ayrıca bu yöntemi uygulayanlardan bir kısmı da yukarıdaki gibi düşünmekle birlikte satın alınan, finansal kiralama süresinin sonunda gerçekleşeceğinden yola çıkarak aktifleştirme döneminin tüm sözleşme süresince devam edeceğini, dolayısıyla tüm yıllara ait faiz ödemelerinin maliyete atılması gerektiğini düşünmektedir.

İkinci yaklaşımı benimseyenler finansal kiralamanın kanunda özel olarak düzenlendiğini belirtmekte kanunda kur farkları ve faiz ödemeleri için ayrı bir değerlendirme hükmü olmadığından kurumların dönemsel ilkesine uyarak gider yazmak veya maliyetle ilişkilendirmek hususunda serbest olduklarını ifade etmektedirler.

Son yaklaşım ise, finansal kiralama işlemlerinin özel bir düzenlemeye tabi tutulduğu, bu nedenle normal bir iktisadi kıymet alımı gibi düşünülmeyeceği ortaya çıkan kur farklarının ve katlanılan faizlerin doğrudan giderleştirilmesi gerektiği yönündedir. Bu noktada konuyla ilgili Maliye Bakanlığının görüşüne göre; yabancı para cinsinden yapılan finansal kiralama sözleşmelerinde kiracının sözleşme tarihinden sonra oluşan anapara kur farkları ile kiracı tarafından ödenen faizlerin ilgili kıymetin maliyetine intikal ettirilmesi ve maliyete eklenen bu farkların ilgili kıymetin amortisman süresi içinde itfa edilmesi gerekmektedir.

Finansal kiralama özü itibariyle bir kiralama işlemidir. Her ne kadar finansal kiralama konusu kıymet aktife kaydedilse de doğrudan iktisadi kıymet aktifleştirilmemektedir, iktisadi kıymeti kullanma hakkı aktife kaydedilmektedir. Kanunda belirtildiği gibi, iktisadi kıymet sözleşme süresinin sonunda kiracıya düşük bir bedelle satılmaktadır. Neticede yapılan işlemler satın almadan ziyade bir kiralama işleminin özelliklerini sergilemektedir. Normal kiralama işlemlerinden doğan faiz ve kur farkı giderleri ise ilgili oldukları yıllarda doğrudan giderleştirilir.

319 seri nolu VUK genel tebliğinde kiralayan ile ilgili yapılan açıklamalarda sözleşme düzenlendikten sonra ortaya çıkan kur farkları faiz giderlerinin doğrudan gider yazılması gerektiği belirtilmiştir. V.U.K.'nın mükerrer 290. maddesinin kanuna eklenmesini sağlayan 4842 sayılı Kanunun finansal kiralamayla ilgili maddesinin gerekçesi şu şekildedir: Finansal Kiralama işlemine konu iktisadi kıymete ilişkin amortisman ayırma hakkı kiracıya ait olmaktadır. Yapılan kira ödemeleri anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılacaktır ve faiz giderleri ile ilgili dönemlerde vergiye tabi gelirin tespitinde indirim konusu yapılacaktır. Kiralayan ise kira ödemelerini anapara geri ödemesi ve faiz geliri olarak ayrıştırarak, elde ettiği gelirleri dönemler itibariyle vergiye tabi kazancının tespitinde dikkate alacaktır.

Uygulamada karşılaşılan bir başka sorunda ayrılacak amortisman tutarlarında ortaya çıkmaktadır. Çünkü faiz ve kur farkları ilgili oldukları yıllarda maliyete intikal ettirilirse, her sene ayrılacak amortisman tutarları yeniden hesaplanacaktır. Dolayısıyla, finansal kiralama sözleşmelerinden doğan faiz ve kur farklarının maliyetle ilişkilendirilmesi hem mükellefleri zor duruma düşürecek hem de hesaplanacak amortisman tutarlarının her yıl değişmesinden kaynaklanan hesap hatalarına ve karmaşıklılara sebep olacaktır. Bu sebeple finansal kiralamadan doğan faiz giderleri ve kur farkı gelir veya giderleri hiçbir şekilde iktisadi kıymetin maliyetiyle ilişkilendirilmemeli ve ayrı değerlendirilmelidir (Vergi Dünyası, 2008:131).

Maliye Bakanlığı, ilk yıl için ödenen kur farkları ve faiz giderlerinin sözleşme yapılmasından önce kıymetin maliyetine ilave edilebilecek olması halinde maliyete ilave edilmesini aksi halde gider kaydedilmesini öngörmektedir. İzleyen yıllara ait kur farkı ve faiz giderleri ise doğrudan gider kaydedilecektir (Bengü, 2007:105).

3.2. Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre Finansal Kiralama İşlemleri

Vergi usul kanununun mükerrer 290. maddesiyle yapılan düzenlemeye göre; 01.07.2003 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, sadece finansal kiralama şirketleri değil, diğer kişi, kurum ve işletmeler tarafından yapılan kiralama işlemleri de finansal kiralama sayılabilmektedir. Bu nedenle, kiralama faaliyetinde bulunanların elde edecekleri gelirin vergilendirilmesi, bunların gelir vergisi mükellefi mi yoksa kurumlar vergisi mükellefi mi olduklarına göre değişmektedir.

3.2.1. Gelir Vergisi Mükelleflerince Yapılacak Kiralamalarda Gelir Vergisi ve Vergi Tevkifatı

Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde, gerçek kişilerin gelirlerinin gelir vergisine tabi olduğu, 3. maddesinde Türkiye'de yerleşmiş olan gerçek kişiler ile resmi daire veya müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, teşekkül, müessese ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşlarının tam mükellef sayılarak Türkiye içinde ve dışında elde edecekleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden gelir vergisine tabi tutulacakları, 6. maddesinde de Türkiye'de yerleşik olmayan gerçek kişilerin sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilecekleri hükme bağlanmıştır.

VUK'un mükerrer 290. maddesi ile yapılan düzenlemeye göre kiracı açısından kiralanan sabit kıymet, gayri maddi bir hak (kullanma hakkı) mahiyetinde bulunmaktadır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin 5. bendine göre; kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmek zorunda olan ticaret ve serbest meslek erbabı ile zirai kazançlarını bilanço esasına göre tespit eden çiftçiler tarafından dar veya tam mükelleften kiralanıp kiralanmadığına bakılmaksızın, Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddede yazılı mal ve hakların kiralanması karşılığında nakden veya hesaben yapılan ödemelerden kiralayanın gelir vergisine mahsuben tevkifat yapılması gerekmektedir.

Bu nedenle Gelir Vergisi Kanunu'nun 70. maddesinde yer alan gayri maddi hak mahiyetindeki kiralama konusu iktisadi kıymetlerin finansal kiralama yoluyla edinilmesi halinde yukarıda belirtilen kişi, kurum ve kuruluşların, nakden veya hesaben yapılan ödemelerden kiralayanın gelir vergisine mahsuben tevkifat yapmaları gerekmekte olup, tevkifat oranı 2003/6577 Bakanlar Kurulu kararı ile %22 olarak belirlenmiştir (Koç, 2004:130).

3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu uyarınca faaliyette bulunacak olan finansal kiralama kuruluşları aşağıdaki esaslar çerçevesinde yatırım indirimi istisnasından yararlanacaklardır.

Yatırımların Teşvik Belgesine Bağlanma Zorunluluğu:

Finansal Kiralama Kanununun 28. maddesinde de belirtildiği üzere; kiralayanın teşviklerden yararlanabilmesi için finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilen yatırımların Teşvik Belgesine bağlanmış bulunması zorunludur.

Yatırım İndirimi İstisnasından Kimin Yararlanacağı:

Yatırım indirimi, ticari, zirai ve kurum kazançlarının vergilendirilmesinde yatırımlara ilişkin kanunda öngörülen harcamaların belirli oranda vergiye tabi matrahtan indirim konusu yapılmasıdır (Bıyık ve Kıratlı, 2001).

Finansal Kiralama Kanununun 9. maddesine göre, "finansal kiralama konusu malın mülkiyeti kiralayan şirkete aittir." Dolayısıyla; teşvik belgesine bağlanmış bulunan yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde, yatırım indirimi istisnası uygulamasından, malın mülkiyetine sahip olan kiralayan yararlanacaktır.

Finansal Kiralama Konusu Mallar Yeni Olmalıdır:

Finansal Kiralama Kanununun 5. maddesine göre; finansal kiralamaya her türlü taşınır ve taşınmaz mallar konu olabilir. Ancak, patent gibi fikri ve sınaî haklar finansal kiralamaya konu olamazlar.

Kiralama konusu mallar dolayısıyla kiralayanın yatırım indirimi istisnasından yararlanabilmesi için; yatırımın Teşvik Belgesine bağlanması ve kiralama konusu malın yeni olması zorunludur.

Kiralama konusu malların, yeni olmasından maksat, bunların yurt içinde veya dışında daha önce hiçbir şekilde kullanılmamış olmasıdır.

Ancak, Gelir Vergisi Kanununun yatırım indirimiyle ilgili ek 3. maddesine göre, yurt dışında kullanılmış olsalar dahi Devlet Planlama Teşkilatınca uygun görülen deniz (yüzer havuzlar dâhil) ve hava araçlarının finansal kiralama konusu yapılması halinde, bu aktif kıymetler yatırım indirimi uygulaması bakımından yeni addolunurlar.

Finansal Kiralama Konusu Olduğu Halde, Yatırım İndirimi İstisnasından Yararlanamayan Yatırım Harcamaları:

Kullanılmış olsun olmasın, her türlü taşınır veya taşınmaz mallar finansal kiralamaya konu olabilirler. Ancak, finansal kiralamaya konu olmakla beraber, personel lojmanları (inşaatı dâhil) ve bu lojmanların tefrişinde kullanılan mallar, arsa ve arazi, yedek parça temini, esas proje dışında münferit tesisat, makine ve araç mübayaası için yapılan harcamalar, bu kıymetler yeni olsalar bile, yatırım indirimi istisnasına konu olamazlar.

Finansal Kira Sözleşmelerinde Sürenin, Finansal Kiralama Kanununun 22. Maddesi Dışında İhlali:

Finansal kiralama sözleşmesinin, sözleşme sona ermeden önce Finansal Kiralama Kanununun 22 maddesinde belirtilenler dışındaki nedenlerle feshi halinde, kiralayanın teşvikler nedeniyle ödemediği vergiler cezalı olarak geri alınır. Ancak, Teşvik Belgesine bağlı finansal kiralama konusu malın, sözleşme süresi içinde ve yatırım bitmeden önce yatırımcı kiracıya satılması halinde; yatırım indirimi uygulaması, Gelir Vergisi Kanununun yatırım indirimiyle ilgili ek 5. maddesi çerçevesinde yapılarak ve bakiye yatırım indiriminden, kira konusu malı satın alan kişi yararlanacaktır.

Finansal Kiralama Sözleşmelerinde Sürenin, Kiralayanın Elinde Olmayan Nedenlerle İhlali:

Finansal Kiralama Kanunu hükümleri çerçevesinde kiralama konusu malın; Finansal Kiralama Kanununun 22. maddesinde belirtilen ve sözleşmenin kiralayanın elinde olmayan nedenlerle yatırım bitmeden önce kiralayana geri dönmesi halinde:

- (a) Malın, ilk kiracı tarafından kullanılmaması ve Teşvik Belgesine sahip üçüncü bir yatırımcıya kiralanması şartıyla, kiralayın yatırım indirimi istisnasından yararlanacaktır.
- (b) Kiralama konusu malın, ilk kiracı tarafından kullanılmış olması halinde, yatırım indirimi uygulaması nedeniyle alınmayan vergiler, cezasıyla birlikte kiralayandan geri alınacaktır.

Kiralayan Açısından Yatırım İndiriminin Başlangıcı:

Kiralayan, yatırım indirimi uygulamasına, kiralama konusu malı, kiracının zilyetliğine terkenden itibaren başlar ve indirimden yararlanacak miktara ulaşıncaya kadar devam eder. Ancak Teşvik Belgesi bulunduğu ve kârlılık durumu elverişli olduğu halde, yatırım indirimi istisnasından yararlanamayan finansal kiralama kuruluşları, söz konusu yıllara ilişkin indirim tutarlarını daha sonraki yıl kazançlarından düşmezler.

Öte yandan, finansal kiralama sözleşmesinde kira bedelinin ödenmesiyle ilgili olarak yer alacak olan hükümler, yatırım indirimi uygulamasında dikkate alınmaz.

Kiralama Konusu Malın, Başka Bir Kiralayana Devredilmesi:

Finansal Kiralama Kanununun 18. maddesine, göre, "sözleşmede aksi öngörülmemişse kiralayın malın mülkiyetini bir üçüncü kişiye devredemez. Sözleşmede bu yetkinin tanınması halinde, devir, ancak başka bir kiralayana yapılabilir. Devralan sözleşme hükümlerine uymak zorundadır.

Bu hüküm çerçevesinde, kiralama konusu malın, başka bir kiralayana satılması halinde, Gelir Vergisi Kanununun yatırım indirimiyle ilgili ek 5. maddesine göre yeni kiralayın, sadece bakiye yatırım indirimi istisnasından yararlanacaktır (Maliye Bakanlığı, 2009).

3.3. Katma Değer Vergisi Kanunu'na Göre Finansal Kiralama İşlemleri

1985 yılında Türkiye'de yürürlüğe giren FKK o dönemin koşullarına göre bazı eksiklikleri olan ve özellikle de vergi konusuna önem vermeyen bir sistem olarak devreye girmiştir. Finansal Kiralama Kanununda katma değer vergisi açısından bir değerlendirme yapılarak bunun %1 uygulanması öngörüldü. Zaman içerisinde, sistemin vergisel ayağının eksik olduğu görüldü. Bu vergisel ayağının eksik olması dikkate alınarak 2003 yılında V.U.K.'a mükerrer 290. madde eklenerek 01.07.2003'ten itibaren geçerli olmak üzere bu sistemin bir ayağı da dikkate alınmak istendi (İAV, 2009).

Gerek 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümleri çerçevesinde yapılan, gerekse V.U.K.'un 4842 sayılı Kanunla eklenen mükerrer 290. maddesi uyarınca finansal kiralama sayılan işlemler, Katma Değer Vergisinin konusuna girmektedir (Koç, 2004:132).

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinin 1. fıkrasında 3297 sayılı Kanunla yapılan bir değişiklik; banka ve sigorta şirketlerinin, F.K.K.'ya göre yaptıkları işlemlerle ilgili olarak aldıkları paralar, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi tutulmamıştır. Banka ve sigorta şirketlerinin F.K.K.'ya göre yaptıkları işlemlerle ilgili olarak bu şekilde bir hüküm getirilerek bu şirketlerin söz konusu faaliyetlerinin KDV'den istisna olmaması sağlanmıştır. Böylece sadece finansal kiralama şirketleri ile yine bu işi yapan banka ve sigorta şirketleri arasında, KDV bakımından vergisel eşitlik sağlanmıştır (Tuğlu ve Atila, 2007).

30 Aralık 2007 tarihinde yayımlanan Bakanlar Kururu Kararı ile mal ve hizmet teslimlerinde uygulanmakta olan KDV oranlarında değişiklik yapılmıştır. Bu oran değişikliği ile Finansal Kiralama işlemlerinde daha önce %1 ve %8 olarak uygulanmakta olan KDV oranı, 31.12.2007 tarihinden itibaren düzenlenecek olan finansal kiralama sözleşmelerinde, finansal kiralama işlemine konu malın tabi olduğu oran üzerinden gerçekleştirilecektir. Bu uygulama ile %8 KDV oranı ile işlem yapılan kiralama işlemlerinde KDV oranı %10 oranında, %1 KDV oranı ile işlem yapılan finansal kiralama işlemlerinde ise, KDV oranı %17 oranında artmış olacaktır (Koçyiğit ve Kılıç, 2008).

3.3.1. Mal ve Hizmetlere Uygulanacak KDV Oranları

Mal teslimleri ile hizmet ifalarına uygulanacak katma değer vergisi oranları;

- (a) Ekli listelerde yer alanlar hariç olmak üzere, vergiye tabi işlemler için, % 18 olarak tespit edilmiştir.
- (b) Ekli (I) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için, % 1
- (c) Ekli (II) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için, % 8

Finansal kiralama işlemlerinde, işleme konu olan malın tabi olduğu katma değer vergisi oranı uygulanır.

(I) sayılı listenin 2/a sırasında yer alan ürünlerin perakende safhadaki teslimlerinde bu maddenin (a) bendinde öngörülen vergi oranı, 1, 2/b ve 3 üncü sıralarında yer alan ürünlerin perakende safhadaki teslimlerinde ise (c) bendinde öngörülen vergi oranı uygulanır.

Perakende safhadaki teslimden maksat; teslimi yapılan ürünlerin aynen veya işlendikten sonra satışını yapanlar ile işletmelerinde kullanacak olanlar dışındakilere satılmasıdır. Ürünleri, aynen ya da işlendikten sonra satanlar ile işletmesinde kullanacak olanların gerçek usulde katma değer vergisi mükellefi olmamaları halinde bunlara yapılan teslimler de perakende teslim sayılır.

(I) sayılı listenin 9 uncu sırasında yer alan "kullanılmış" deyimini, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa göre özel tüketim vergisine tabi olmayan taşıtları ifade eder.

Mal ve hizmetleri tanımlama yetkisi;

Bu karar kapsamındaki mal ve hizmetleri tanımlamaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Yürürlük;

Bu kararın; finansal kiralama işlemlerine ilişkin hükümleri kararın yayımı tarihinden sonra düzenlenen sözleşmeler için geçerli olmak üzere yayımı tarihinde, (II) sayılı listenin "A) GIDA MADDELERİ" bölümünün 13/b, 14 ve 18/b sıraları ile "B)

DİĞER MAL VE HİZMETLER" bölümünün 24 üncü ve 25 inci sıraları 01.01.2008 tarihinde, diğer hükümleri yayımını izleyen gün yürürlüğe girer.

Yürütme;

Bu Karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

(I) SAYILI LİSTE

1- Kuru üzüm, kuru incir, kuru kayısı, ceviz, fındık, antep fıstığı, çam fıstığı, yer fıstığı, kestane, leblebi, ayçiçeği çekirdeği, kabak çekirdeği,

2- a) Mazı, palamut, kendir tohumu, kanola (kolza), kitre,
b) Meyan kökü, meyan balı, meyan hülasesi, çöven, sumak yaprağı, defneyaprağı, ıhlamur, kekik, adaçayı, mahlep, kimyon, susam, anason, haşhaş tohumu, rezene tohumu, süpürge teli ve tohumu ile bunlardan mamul süpürgeler, kapari (kebere), harnup (keçiboynuzu), harnup çekirdeği, zerdali çekirdeği, kayısı çekirdeği, kişniş, acıbadem, kuzugöbeği mantar, şeker pancarı,

3- Buğday, arpa, mısır, yulaf, çavdar, darı, çeltik, soya, kuru fasulye, kuru barbunya, kuru bakla, nohut, mercimek, patates, kuru soğan, sarımsak, zeytin, zeytinyağı, küçük ve büyükbaş hayvanlar (arılar dâhil),

4- Buğday unu, buğday unundan imal edilen ekmekler (kepekli olanlar dahil, diğer katkı maddeliler hariç), yufka,

5- Buğday, arpa, mısır, çeltik, fasulye, yer fıstığı, ayçiçeği, soya, şeker pancarı, patates, pamuk, nohut, yonca, korunga, adi ve diğer fiğler, sorgum, sudan otu ve sorgum-sudan melezinin sertifikalı tohumlukları ile sertifikalı meyve fidanları,

6- 24/6/1995 tarihli ve 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre toptancı hallerinde faaliyette bulunanlara ve bunlar tarafından gerçek usule tabi katma değer vergisi mükelleflerine yapılan taze sebze ve meyve (mamulleri hariç) teslimleri,

7- Suni döllenme için dondurulmuş hayvan spermaları,

8- Gazete ve dergiler (21/6/1927 tarihli ve 1117 sayılı Kanun hükümlerine göre poşetlenerek satılanların tesliminde bu Kararın 1 inci maddesinin (a) bendinde öngörülen vergi oranı uygulanır.),

9- Aşağıda tanımları yapılan motorlu taşıtlardan yalnız "kullanılmış" olanlar, "Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 8701.90.50.00.00 Kullanılmış olanlar ile(1) 87.03 pozisyonundaki binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (87.02 pozisyonuna girenler hariç) (steysin vagonlar ve yarış arabaları dahil). [(Yalnız binek otomobilleri, steysin vagonlar, yarış arabaları, arazi taşıtları, jipler, vb., motorlu karavanlar, elektrik, gaz, güneş enerjili vb. motorlu taşıtlar, "8703.10.11.00.00 özellikle kar üzerinde hareket etmek için dizayn edilmiş sıkıştırma ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motorlu olanlar (dizel veya yarı dizel) veya kıvılcım ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motorlu taşıtlar", "8703.10.18.00 diğerleri"] [Ambulanslar, mahkum taşımaya mahsus arabalar, para arabaları, cenaze arabaları, itfaiye öncü arabaları gibi özel amaçla yapılmış motorlu taşıtlar hariç.] (Katma Değer Vergisi Kanununun 30/b maddesine göre binek otomobillerinin alımında yüklenen katma değer vergisini indirim hakkı bulunan mükelleflerin, bu araçları tesliminde bu Kararın 1 inci maddesinin (a) bendinde öngörülen vergi oranı uygulanır.),

(2008/13426 sayılı BKK ile eklenen bent, Yürürlük: 07.04.2008) Katma Değer Vergisi Kanununun 30 uncu maddesinin (b) bendine göre binek otomobillerin alımında yüklenen katma değer vergisini indirim hakkı bulunan mükelleflerin, kiralamak veya çeşitli şekillerde işletmek üzere iktisap ettikleri ve 31.12.2007 tarihi itibarıyla aktiflerinde veya envanterlerinde bulunan binek otomobillerinin iktisap tarihinden itibaren 2 yıl geçtikten sonra teslimine konu olması halinde bu teslimde % 1 katma değer vergisi oranı uygulanır.

10- Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 2713.20.00.00.11 pozisyonunda yer alan penetrasyon asfalt (cut-back asfaltlar hariç) teslimi,

11- Net alanı 150 m²'ye kadar konut teslimleri ile belediyeler, il özel idareleri, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve bunların % 51 veya daha fazla hissesine ya da yönetiminde oy hakkına sahip oldukları işletmeler tarafından konut yapılmak üzere projelendirilmiş arsaların (sosyal tesisler için ayrılan bölümler dâhil) net alanı 150 m²'nin altındaki konutlara isabet eden kısmı,

12- Konut yapı kooperatiflerine yapılan inşaat taahhüt işleri,

13- Kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kuruluşları ve belediyelere yapılan sadece net alanı 150 m2'ye kadar konutlara ilişkin inşaat taahhüt işleri,

14- Cenaze hizmetleri.

15- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca teslimleri katma değer vergisinden istisna olan araçların, faaliyetleri kısmen veya tamamen bu araçların kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olan mükelleflere kiralanması hizmeti,

(II) SAYILI LİSTE

A-)GIDA MADDELERİ

22.12.2006 tarihli ve 2006/11437 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin;

1 - a) 01.01, 01.02, 01.03, 01.04, 01.05 pozisyonlarında yer alan hayvanlar ile 01.06 pozisyonunda yer alan (yalnız tavşanlar, geyikler, dağ keçisi, keklik, devekuşu, bıldırcın, çulluk, yabani ördek ve kazlar, sülün, beç tavuğu) hayvanlar,

b) 2 no.lu faslında yer alan mallar,

c) 3 no.lu faslında yer alan mallar (0301.10 pozisyonunda yer alan süs balıkları hariç),

2- 4 no.lu faslında yer alan mallar (0408.11.20.00.00, 0408.19.20.00.00, 0408.91.20.00.00, 0408.99.20.00.00 pozisyonlarında yer alan mallar hariç),

3- 5 no.lu faslın 0504.00 pozisyonunda yer alan mallar,

4- 6 no.lu faslın 0601.20.10.00.11, 0601.20.10.00.12, 0602.10, 0602.20, 0602.90.10.00.00, 0602.90.20.00.00, 0602.90.30.00.00 pozisyonlarında yer alan mallar,

5- 7 no.lu faslında yer alan mallar,

6- 8 no.lu faslında yer alan mallar,

7- 9 no.lu faslında yer alan mallar,

8- 10 no.lu faslında yer alan mallar,

9- 11 no.lu faslında yer alan mallar,

10- 12 no.lu faslında yer alan mallar (yalnız; sebze ve meyveler, bunların tohum, çekirdek ve sporları, nane, şeker kamışı, pamuk tohumu ve çiğiti, yağlı tohum ve meyvelerin un ve kaba unları),

11- 15 no.lu faslında yer alan yağlardan insan gıdası olarak kullanılmaya elverişli olanlar ile bunların üretiminde kullanılmaya elverişli olan ham yağlar,

12- 16 no.lu faslında yer alan mallar,

13- a) 17 no.lu faslında yer alan mallar (1704.90.30.00.00 pozisyonunda yer alanlar hariç),

b) 1704.90.30.00.00 pozisyonunda yer alan mallar,

14–18 no.lu faslında yer alan mallar,

15–19 no.lu faslında yer alan mallar,

16–20 no.lu faslında yer alan mallar,

17–21 no.lu faslında yer alan mallar,

18–22 no.lu faslında yer alan mallardan yalnız;

a) 22.01, 2202.10.00.00.19, 2202.90, 2204.30, 2209.00.91.00.00, 22.09.00.99.00.00 pozisyonlarında yer alanlar,

b) 2202.10.00.00.11, 2202.10.00.00.12, 2202.10.00.00.13 pozisyonlarında yer alanlar,

19- 23 no.lu faslın 2306.90.11.00.11, 2306.90.11.00.19, 2306.90.19.00.11, 2306.90.19.00.19 pozisyonlarında yer alan mallar,

20- 25 no.lu faslın 2501.00.91.00.11, 2501.00.91.00.12, 2501.00.91.00.19 pozisyonlarında yer alan mallar.

Bu bölümdeki malların (I) sayılı listede de yer alması halinde, (I) sayılı listede belirlenen oranlar uygulanır.

B) DİĞER MAL VE HİZMETLER

1- Kütü ve elyaf pamuk, linter pamuk, pamuk lifi döküntüleri, natürel veya tops haldeki tiftik, yün ve yapağı,

- 2- Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 41.01 pozisyonundaki sığır ve atların, 41.02 pozisyonundaki koyun ve kuzuların (astragan veya karakul, persaniye, breitschwanz ve benzerleri, Hint, Çin, Moğolistan ve Tibet kuzuları hariç), 41.03 pozisyonundaki keçi ve oğlakların (Yemen, Moğolistan ve Tibet keçi ve oğlakları hariç) ham post ve derileri,
- 3- İplikler ve iplik imali için hazırlanan her nevi filamentler, lifler, vb. (Pamuktan, yünden, tiftikten, hayvan kıllarından, ipekten, sentetikten, suni maddelerden, dokumaya elverişli her nevi maddelerden veya bunların karışımlarından elde edilenler.),
- 4- Pamuklu, yünlü, ipekli, sentetik, suni veya bunların karışımlarından örme dahil her nevi mensucat (pamuk, keten, ipek, sentetik, suni, kauçuk iplik, lif ve benzerleriyle, hayvan kıllarıyla, dokumaya elverişli maddelerle veya bunların karışımları ile birlikte; el tezgahlarında veya diğer şekillerde dokunsun dokunmasın, ağartılmış, boyanmış, baskılı vb. şekillerde olsun olmasın), emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş dokumaya elverişli mensucat, dokunmamış mensucat, vatka, keçe ile her nevi dantela, kordela, kordon ve işlemler,
- 5- Yukarıdaki 4 numaralı sırada yazılı mensucat, vatka, keçe ve dantela, kordela, kordon ve işlemlerden mamul; iç ve dış giyim eşyası (şapka, kravat, kaşkol, kemer, çorap, eldiven vb. dâhil), havlu, bornoz, perde, çarşaf, yastık, yorgan, battaniye, uyku tulumu, her türlü kılıf ve örtüler ile bunların benzeri ev tekstil ürünleri (taşıtlarda kullanılanlar dahil) (yataklar hariç),
- 6- a) İşlenmiş post, deri ve köseleler ile bunların taklitleri ve bunlardan mamul giyim eşyası (şapka, kemer, kravat, eldiven ve benzerleri dâhil),
b) 18/12/2007 tarihli ve 2007/13007 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin "4302.19.95.00.19 Diğerleri" pozisyonunda yer alan eşyalardan yalnız sığırların (bufalo dahil) dabaklanmış ve aprenmiş kürkleri,
- 7- Her nevi maddeden mamul ayakkabı, terlik, çizme ve benzerleri,
- 8- Her nevi maddeden mamul çanta, bavul, valiz ve benzerleri,
- 9- Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları,
- 10- Fason olarak yapılan tekstil ve konfeksiyon işleri,

- 11- 3100 sayılı Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun kapsamına giren ödeme kaydedici cihaz teslimleri,
- 12- 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ile Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 64 üncü maddesine göre otobüs, kamyon ve çekici türü taşıtlarda bulundurulması ve kullanılması zorunlu olan takoğraf cihazı teslimleri,
- 13- Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 4801.00 pozisyonunda yer alan gazete kağıdı (rulo veya tabaka halinde) ile 48.02 pozisyonunda yer alan baskı ve yazı kağıtlarının teslimi,
- 14- Kitap ve benzeri yayınlar (21.6.1927 tarihli ve 1117 sayılı Kanun hükümlerine göre poşetlenerek satılanların tesliminde bu Kararın 1 inci maddesinin (a) bendinde öngörülen vergi oranı uygulanır.), kurşun kalem, boya kalemleri, sulu boya ve pastel boyalar, okul defterleri, silgi, kalemtraş, cetvel, pergel, gönye, iletke,
- 15- Üniversite ve yüksekokullar ile 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında verilen eğitim ve öğretim hizmetleri, "Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği" kapsamında verilen öğrenci taşıma servis hizmetleri ile "Özel Öğrenci Yurtları Yönetmeliği" hükümlerine tabi yurtlarda verilen hizmetler,
- 16- Sinema, tiyatro, opera, operet, bale, müze giriş ücretleri,
- 17- İnsan gıdası olarak kullanılan mamalar, insan ve hayvan sağlığı için kullanılan antiserumlar, immunglobulinler, kan ve kan komponentleri ile kan ürünleri, aşılar,
- 18- Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılan veya ithaline izin verilen beşeri tıbbi ürünler,
- 19- 18.12.2007 tarihli ve 2007/13007 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 0106.90.00.90.14 pozisyonunda yer alan biyolojik mücadelede kullanılan parazit ve predatörler ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından zirai mücadelede kullanılmak üzere ruhsatlandırılan bitki koruma ürünleri,

20- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılan veteriner ispençiyari ve tıbbi müstahzarlar (veteriner kozmetikleri hariç),

21- İlgili Bakanlıklar ya da kanunlarla izin verilen gerçek veya tüzel kişiler tarafından yerine getirilen insan veya hayvan sağlığına yönelik koruyucu hekimlik, teşhis, tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri (hayvan ırkının ıslahına yönelik hizmetler dahil), ambulans hizmetleri,

22- 18.12.2007 tarihli ve 2007/13007 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin;

2520.20.90.10.00 Dişçilikte kullanılan alçılar

2520.20.90.90.11 Tıpta kullanılan alçılar

2804.40.00.00.00 Oksijen

2844.40.20.00.11 Radyoaktif iyot

2844.40.20.00.12 Radyoaktif fosfor

2844.40.20.00.13 Radyoaktif karbon

2844.40.20.00.14 Radyoaktif kobalt

2844.40.20.00.19 Diğerleri

2844.40.30.00.00 Suni radyoaktif izotopların bileşikleri (EURATOM)

30.01 Tedavide kullanılan kurutulmuş guddeler ve diğer organlar (toz haline getirilmiş olsun olmasın); guddelerin veya diğer organların veya bunların salgılarının tedavide kullanılan hülusalari; heparin ve tuzları; tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanmış tarifinin başka yerinde yer almayan veya belirtilmeyen insan veya hayvan menşeli diğer maddeler

30.05	Tıpta, cerrahide, dişçilikte veya veterinerlikte kullanılan eczacılık maddeleri emdirilmiş veya kaplanmış veya perakende satılacak şekilde hazırlanmış veya ambalajlanmış pamuklar, gaz bezleri, bandajlar ve benzeri maddeler (sargılar, sparadrallar, hardal yakıları gibi)
30.06	Bu fasılın 4 nolu notunda belirtilen eczacılık eşyası ve müstahzarları
33.06	Ağız veya diş sağlığını korumaya mahsus müstahzarlar (takma dişleri temizlemeye ve onları ağızda sabit tutmaya mahsus pat ve tozlar dâhil); diş aralarını temizlemekte kullanılan iplikler (diş iplikleri), bireysel kullanıma mahsus ambalajlarda perakende satılacak hale getirilmiş
3307.90.00.90.11	Kontakt-lens veya suni göz solüsyonları
3407.00.00.10.00	Dişçilikte kullanılan alçı esaslı diğer müstahzarlar
3407.00.00.90.11	Dişçi mumu
3407.00.00.90.13	Elastomer esaslı ölçü maddeleri (dişçilikte kullanılan)
3407.00.00.90.14	Çinko oksit-öjenol esaslı ölçü maddeleri (dişçilikte kullanılan)
3701.10.10.00.00	Tıpta, dişçilikte veya veterinerlikte kullanılanlar
3701.20.00.90.12	Seluloitten veya diğer plastik maddelerden sağlık işlerinde kullanılanlar
3821.00.00.00.00	Mikroorganizmaların (virüsler ve benzerleri), bitkilerin, insan veya hayvan hücrelerinin geliştirilmesine veya idamesine mahsus müstahzar kültür ortamları

3822.00	Bir mesnet üzerinde bulunan laboratuvarlarda veya teşhiste kullanılan reaktifler, bir mesned üzerinde olsun olmasın laboratuvarlarda veya teşhiste kullanılan müstahzar reaktifler (30.02 veya 30.06 pozisyonlarında yer alanlar hariç); standart (referans) maddeleri
39. Fası	Plastikler ve mamulleri (Yalnız idrar torbaları, kolostomi torbaları, aseptik dolum torbaları, her nevi eldivenler, her nevi kan alma tüpleri ve prezervatifler)
40. Fası	Kauçuk ve kauçuktan eşya (Yalnız idrar torbaları, kolostomi torbaları, aseptik dolum torbaları, her nevi eldivenler, her nevi kan alma tüpleri ve prezervatifler)
7015.10.00.00.00	Numaralı gözlük camları
8419.20	Tıbbi, cerrahi veya laboratuvar sterilizatörleri
8421.29.00.00.11	Diyalizör
8509.80.00.00.19	Diğerleri (Yalnız elektrikli - pilli diş fırçaları)
90.11	Kombine haldeki optik mikroskoplar (fotomikrografi, sinefotomikrografi veya mikroprojeksiyon mikroskopları dâhil) (Aksam, parça ve aksesuarlar hariç)
90.18	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar (Sintigrafi cihazları, diğer elektromedikal cihazlar ve göz testine mahsus cihazlar dahil) (Aksam ve parçalar hariç)
90.19	Mekanoterapi cihazları; masaj cihazları; psikotekni cihazları; ozonoterapi, oksijenoterapi, aeroterapi, suni teneffüs veya diğer terapik teneffüs cihazları (Aksam ve parçalar hariç)

9020.00	Diğer teneffüs cihazları ve gaz maskeleri (Mekanik parçaları ve değiştirilebilen filtreleri olmayan koruyucu maskeler hariç) (Aksam, parça ve aksesuarlar hariç)
90.21	Ortopedik cihazlar (Koltuk değnekleri, cerrahi kuşaklar ve fitik bağları dahil) ;cebireler, gudyeler ve kırıklara mahsus diğer cihazlar; protez organlar; sağrıların işitmesini kolaylaştırmaya mahsus cihazlar ve vücut kusur veya noksanlığını gidermek amacıyla üstte veya elde taşınan veya vücudun içine yerleştirilen diğer cihazlar(Aksam, parça ve aksesuarlar hariç)
9022.12.00.00.00	Bilgisayarlı tomografi cihazları
9022.13.00.00.00	Diğerleri (dişçiliğe mahsus olanlar)
9022.14	Diğerleri (tıbbi, cerrahi veya veterinerlik amaçlı kullanımlar için)
9022.21	Tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlik amaçlı kullanımlar için
9027.80	Diğer alet ve cihazlar (Yalnız PCR cihazı, kan sayım, nefelometre vb. analiz ve ölçüm cihazları, biokimya, idrar ve eliza cihazları)
9402.10.00.00.11	Dişçi koltukları
9402.90	Diğerleri (Aksam ve parçalar hariç)
9506.91.90.00.00	Diğerleri (Yalnız yürüteç barı vb.)
9603.21.00.00.00	Diş fırçaları

9001.30.00.00.00	Kontak lensler (Yalnız görme kusurunun giderilmesine mahsus olanlar)
9001.40	Camdan gözlük camları (Yalnız görme kusurunun giderilmesine mahsus olanlar)
9001.50	Diğer maddelerden gözlük camları (Yalnız görme kusurunun giderilmesine mahsus olanlar)
90.03	Gözlüklere veya benzeri eşyaya ait çerçeveler ve bunların aksam ve parçaları (Kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere olan gözlük çerçeveleri ve gözlük benzeri eşyaya ait çerçeveler ile bunların aksam ve parçaları hariç)
9004.10.10.00.00	Optik tarzda işlenmiş camlı olanlar (Çerçevesi kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere olanlar hariç)
9004.90	Diğerleri (Çerçevesi kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere olanlar hariç)

pozisyonlarında yer alan eşyaların teslimi ile bunlardan makine ve cihaz niteliği taşıyanların kiralanması hizmetleri,

23- Küşpe, (18.12.2007 tarihli ve 2007/13007 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 2303.10 pozisyonunda yer alan nişastacılık artıkları ve benzeri artıklar ile 2303.30.00.00.00 pozisyonunda yer alan biracılık ve damıtık içki sanayinin posa ve artıkları hariç) (7) tam yağlı soya (fullfat), kepek, razmol, balık unu, et unu, kemik unu, kan unu, tapiyoka (manyok), sorgum ve her türlü fenni karma yemler, (kedi-köpek mamaları hariç) saman, yem şalgamı, hayvan pancarı, kök yemler, kuru ot, yonca, fiğ, korunga, hasıl ve slajlık mısır, üçgül, yemlik lahana, yem bezelyesi ve benzeri hayvan yemleri (yeşil ve kuru kaba yemler ve bunların pellet şeklinde veya mevsimsel ihtiyaçlara göre bir bağlayıcı kullanılarak veya kullanılmadan işlem görmüş olanları dahil),

24- Gazino, açık hava gazinosu, bar, dans salonu, diskotek, pavyon, taverna, birahane, kokteyl salonu ve benzeri yerler hariç olmak üzere kahvehane, kır kahvesi, çay bahçesi, çay ocağı, kıraathane, kafeterya, pastane, ayakta yemek yenilen yerler, yemeği pakette satan veya diğer şekillerde yemek hizmeti sunan yerler, lokanta, içkili lokanta, kebabçı ve benzeri yerlerde (2009/15200 sayılı BKK ile eklenen ibare, Yürürlük: 15.07.2009)(birinci sınıf lokanta ruhsatı ya da işletme belgesine sahip olan yerler ile üç yıldız ve üzeri oteller, tatil köyleri ve benzeri tesislerin bünyesindeki lokantalar hariç) verilen hizmetler (bu yerlerde verilen hizmetlerin alkollü içeceklere isabet eden kısmı hariç),

25- Otel, motel, pansiyon, tatil köyü ve benzeri konaklama tesislerinde sunulan geceleme hizmeti (1618 sayılı Kanun hükümlerine göre Kültür ve Turizm Bakanlığında işletme belgesi almış seyahat acenteleri tarafından müşteriye aktarılan geceleme hizmet tutarı ve bu hizmete ilişkin aracılık bedellerine de konaklama tesislerinde verilen geceleme hizmetlerinin ait olduğu oran uygulanır. Konaklama tesislerinde geceleme hizmetinden yararlanmayanlara verilen tüm hizmetler ile geceleme hizmetiyle beraber verilen ancak ayrıca belgelendirilen ya da geceleme hizmetine ait belgede ayrıca fiyatlandırılan hizmetler bu sıra kapsamında yer almamaktadır. Ancak geceleme hizmeti kapsamında verilmesi ve geceleme bedeline dahil edilmesi mutlak olan diğer hizmetler bu sıra kapsamında yer almakla birlikte bu şekilde belirlenen geceleme bedeli içinde sunulan alkollü içeceklere ilişkin yüklenilen katma değer vergisi tutarları, hizmeti sunanlar tarafından indirim konusu yapılamaz.)

26- Yaşlı, sakat ve dşşkünler için bakım ve huzurevleri ile yetimhanelerde verilen hizmetler,

27- Belediyeler ve bunların iktisadi işletmeleri tarafından verilen atık su hizmetleri.

28- 18.12.2007 tarihli ve 2007/13007 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin;

8424.81	Tarıma ve bahçeciliğe ait olanlar (sıvı veya toz halindeki maddeleri püskürtmeye, dağıtmaya veya pülverize etmeye mahsus mekanik cihazlar)
8428.2030.90.00	Diğerleri (Tarımda kullanılmak üzere özel olarak imal edilmiş pnömatik elevatörler ve konveyörler)
8428 90.71 00 00	Zirai traktörlere takılmak üzere imal edilenler (Tarımda kullanılmak üzere özel olarak imal edilmiş yükleyiciler)
8428.90.95.90.11	Zirai traktörler için hidrolik kaldırıcılar
8432.10	Pulluklar
8432.21.00.00.00	Diskli tırmıklar (diskorolar)
8432 29	Diğerleri: (Tırmıklar, skaritikatörler, kültivatörler, zararlı otları ayıklayan makinalar, çapa makinaları)
8432.30	Ekim ve dikim makinaları
8432.40	Gübreleme makina ve cihazları
8433 20	Çayır biçme makinaları (traktörlere monte edilen parmaklı biçme makinaları dahil)
8433.30	Ot hazırlama makina ve cihazları
8433 40	Ot ve saman balyalama makina ve cihazları (ot ve samanları toplayıp demet veya balya yapmaya mahsus olanlar dahil)
8433.51.00.00.00	Biçer döverler
8433.52	Diğer harman makina ve cihazları

8433.53	Kök ve yumru sökme makinaları
8433.59.11.00.00	Kendinden hareketli olanlar (silaj makinası)
8433.59.19.00.00	Diğerleri (silaj makinası)
8433.59.30.00.11	Orak makinaları (biçerler)
8433.59.30.00.12	Biçer toparlar
8433.59.30.00.13	Biçer bağlarlar
8433.59.80.00.11	Pamuk hasat makinası
8433.59.80.00.12	Mısır hasat makinası
8433.59.80.00.13	Mısır toplama ve daneleme makinaları
8433.59.80.00.19	Diğerleri (diğer hasat ve harman makina ve cihazları)
8433.90	Aksam ve parçalar (84.33 pozisyonundaki makina ve cihazlara ait olanlar) (10)
8434.10.00.00.00	Süt sağma makinaları
8436.10.00.00.00	Hayvan yemlerini hazırlamaya mahsus makina ve cihazlar
8436.80.91.00.00	Otomatik yalıklar
8436.80.99.00.11	Arıcılığa mahsus bal mumunu petek yapan makina ve cihazlar
8436.80.99.00.12	Arıcılığa mahsus diğer makina ve cihazlar
8436.80.99.00.13	Mekanik hayvan kırkma makinaları (elle çalışanlar hariç)
8510.20.00.00.12	Hayvan kırkma makinaları

8701.10.00.00.00	Motokültörler
8701.90.11.00.00	Motor gücü 18 kW.1 geçmeyenler (traktörler)
8701.90.20.00.00	Motor gücü 18 kW.1 geçen fakat 37 kW.1 geçmeyenler (traktörler)
8701.90.25.00.00	Motor gücü 37 kW.1 geçen fakat 59 kW.1 geçmeyenler (traktörler)
8701.90.31.00.00	Motor gücü 59 kW.1 geçen fakat 75 kW.1 geçmeyenler (traktörler)
8701.90.35.00.00	Motor gücü 75 kW.1 geçen fakat 90 kW.1 geçmeyenler (traktörler)
8701.90.39.00.00	Motor gücü 90 kW.1 geçenler (traktörler)
8716.20.00.00.00	Tarımda kullanılmaya mahsus kendinden yüklemeli veya boşaltmalı römork ve yarı römorklar

29- 18.12.2007 tarihli ve 2007/13007 sayılı Kararnamenin eki İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetvelinin;

84.29.52.10.00.00	Paletli ekskavatörler (kulesi 360 derece dönebilen)
84.29.52.90.00.11	Lastik tekerlekli olanlar (kulesi 360 derece dönebilen makina ve cihazlar)
84.29.59.00.10.11	Beko loder
84.47	Örgü makinaları, dikiş-trikotaj makinaları ve gipe edilmiş iplik, tül, dantela, işleme, şeritçi ve kaytancı eşyası veya file imaline mahsus makina ve cihazlar ve püskül, ponpon makina ve

	cihazları
84.52.10	Ev tipi dikiş makineleri
84.52.21.00.00.00	Otomatik üniteler (diğer dikiş makinaları)
84.52.29.00.00.00	Diğerleri (diğer dikiş makinaları)
84.58	Metal işlemeye mahsus torna tezgahları (tornalama merkezleri dahil)
84.59	Metalleri talaş kaldırmak suretiyle delmeye, raybalamaya, frezelemeye, diş açmaya veya vida yuvası açmaya mahsus takım tezgahları (kızaklı işlem üniteleri dahil) [84.58 pozisyonundaki torna tezgahları (tornalama merkezleri dahil) hariç]

gümrük tarife istatistik pozisyon numaralarında yer alan mallar” (Maliye Bakanlığı, 03.05.2010).

Türkiye’deki bir finansal kiralama şirketinin yurt dışından FKK kapsamında kiralamak amacıyla mal satın alması durumunda uygulanacak KDV oranı, yurt içindeki bir firmanın finansal kiralama şirketine mal tesliminde uygulanacak oranların aynı olacaktır (Tuğlu ve Atila, 2007).

Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 6. maddesi hükmü uyarınca finansal kiralamaya konu malın yurtdışındaki leasing şirketlerinden kiralanması durumunda hizmetten Türkiye’de yararlanıldığı için KDV uygulanmaktadır. Bu durumda KDV’nin Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 9.maddesi gereğince kiracı tarafından sorumlu sıfatıyla hesaplanıp ödenmesi ve indirilmesi gerekmektedir.

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 11. maddesi, hizmet ihracının Katma Değer Vergisinden müstesna olduğunu hükme bağlamaktadır. Aynı kanunun 12. maddesi de bir hizmetin yurtdışındaki müşteriler için yapılan bir hizmet sayılabilmesi için; hizmetin yurtdışındaki bir müşteri için yapılması ve hizmetten yurt dışında faydalanılması gerekliliğini öngörmektedir. Bu hükümlere göre, Türkiye’deki leasing

şirketlerinin, yurt dışındaki müşterileri ile yaptıkları finansal kiralama işlemlerinin hizmet ihracı kapsamında değerlendirilerek Katma Değer Vergisinden istisna edilmesi gerekmektedir. Ancak, sözleşmede kiralama süresinin sonunda malın mülkiyetinin kiracıya devredilmesi öngörülmüş ise, devir bedelinin mal ihracı kapsamında değerlendirilmesi gerekliliği düşünülebilir.

Katma Değer Vergisi Kanununun 3174 sayılı Kanunla değişik 13. maddesine 4369 Sayılı Kanunla eklenen (d) bendinde, yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizat teslimlerinin Katma Değer Vergisinden müstesna olduğu hükme bağlanmıştır. Aynı Kanunun, 4369 Sayılı Kanunun 62. maddesi ile eklenen geçici 14. maddesine göre, 4369 Sayılı Kanunun yayımlanarak yürürlüğe girdiği 29.07.1998 tarihine kadar alınan yatırım teşvik belgelerinde yer alan yatırım mallarından, makine ve teçhizat niteliği taşımayanlar için Katma Değer Vergisi Kanununun 4369 Sayılı Kanunla kaldırılan 43.maddesinin ikinci fıkrası hükmü uygulanacağı belirtilmiştir. Bu hükümlerden, teşvik belgesine bağlı bir yatırım gerçekleştirmekte olan yatırımcının leasing şirketinin gerek yurt dışından ithal edeceği gerekse yurt içinden satın alacağı yatırım harcaması konusu malların kiracıya tesliminin Katma Değer Vergisine tabi olmayacağı anlaşılmaktadır.

3.3.2. Yatırım Teşvik Belgeli İşlemlerde KDV Uygulaması

Finansal Kiralama Şirketleri yatırım teşvik belgesi kapsamında yaptıkları alımlarda KDV istisnasından yararlanmaktadırlar. Ancak bu mallara ait finansal kira faturaları bu istisnadan yararlanamamakta, malın tabi olduğu oranda KDV'ye tabi tutulmaktadırlar. Asıl yatırımcı olan kiracı sahip olduğu teşvik belgesi nedeniyle yararlanma hakkına sahip olduğu istisnadan böylece yararlanamamış olmaktadır. Bu soruna çözüm olarak, Katma Değer Vergisi Kanunu'nda bir düzenleme yapılarak istisna kapsamında alınan mallara ait finansal kiralama bedellerinin de KDV'den istisna tutulması gerekmektedir.

3.3.3. KDV Oranlarında Yapılan Değişikliklerin Değişiklik Tarihinde İmzalanmış Olan Sözleşmelerin Mal Alımlarına Ve Kira Faturalarına Uygulanmamasına İlişkin Düzenleme İhtiyacı

Finansal Kiralama işleminin, kiralama konusu malın alımı, kiracıya teslimi ve kira bedellerinin tahsilâtı aşamalarını kapsayan bölünmez bir bütün oluşturması ve finansal

kiralamanın yıllara yayılan ve devamlılık arz eden bir hizmet türü olması nedeniyle, mal alımında uygulanan KDV oranının ne ise kira bedellerine uygulanması gereken KDV oranının da aynı olması ve sözleşme süresi içinde malın tabi olduğu KDV oranı değişse bile sözleşme imza tarihindeki oran ne ise değişmeden uygulanması gerekmektedir.

Türkiye’de 1985 yılında yürürlüğe giren Finansal Kiralama Kanunu o dönemin koşullarına göre bazı eksiklikleri olan ve özellikle de vergi konusuna önem vermeyen bir sistem olarak devreye girmiştir. Finansal Kiralama Kanununda KDV açısından bir değerlendirme yapılarak bunun %1 uygulanması öngörüldü. Fakat zaman içerisinde sistemin vergisel ayağının eksik olduğu görüldü. Bu sebeple 2003 yılında vergi usul kanununa mükerrer 290. madde eklenerek 01.07.2003’ten itibaren geçerli olmak üzere bu sistemin bir ayağı da dikkate alınmak istendi. Fakat bununla finansal kiralama kanununa önemli bir darbe vuruldu; çünkü bu madde bu işi leasing şirketleri dışında başkalarının da bu sistemin içerisinde aktif rol almasına yol açmıştır.

Fakat 2007 yılında KDV oranı %1’den %18’e çıkmıştır. Daha sonra KDV bir kararnamede %8’e indirildi. KDV oranı düşürmesi hâlinde bundan dolayı zarar görecektir firmalara, telafisi için bir ara sistem düşünülmeyi için büyük sıkıntı yaşanmıştır. Bu nedenle bu tür vergi ağırlığına istikrar kazandırmak lazımdır ki bu sistem kendi içerisinde gelişebilsin. İşte daralmanın temel sebeplerinden bir tanesi de budur (İAV, 2009).

3.4. Damga Vergisi Kanununa Göre Finansal Kiralama İşlemleri

Damga vergisi kâğıt üzerinde yapılan hukuki muamelelerden alınan bir vergidir. Damga vergisinde esas olan hukuki muamele değil, hukuki muamelenin üzerine oturtulmuş olan kâğıttır. Bu kâğıt, bir hukuki muameleyi ispat ve belli eden, imzalanmış veya imza yerine geçen bir işaret konulmuş olan ve damga vergisi kanununa ekli (I) sayılı listede yer alan kâğıttır.

Bir hukuki işlem dolayısıyla birden fazla kâğıt düzenlenmesi durumunda, kâğıtların her biri kanundaki diğer şartların da varlığı halinde ayrı ayrı damga vergine tabidir. Damga vergisi kanununa ekli (I) sayılı listenin akitlerle ilgili kâğıtlar bölümünün de yer alan kira mukavelenameleri (mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden) binde 5 oranında damga vergisine tabidir.

Ancak, FKK'nın 30. maddesine göre finansal kiralama sözleşmeleri her türlü vergi, resim ve harçtan istisna olduğundan, finansal kiralama sözleşmeleri dolayısıyla damga vergisi hesaplanmayacaktır.

Buna karşılık finansal kiralama sözleşmelerinin devrine ilişkin düzenlenen kâğıtların finansal kiralama sözleşmesi olarak değerlendirilmesi mümkün olmadığından, söz konusu kâğıtlar damga vergisine tabi olacaktır.

Diğer taraftan V.U.K.'ya göre finansal kiralama sayılmakla birlikte F.K.K.'ya göre finansal kiralama sayılmayan işlemler için damga vergisi istisnası söz konusu değildir.

3.5. Gümrük Vergisine Göre Finansal Kiralama İşlemleri

F.K.K.'nın 29. maddesinde yer alan hükümlere göre; yabancı şirket ile kiracı arasında akdedilen sözleşmeye dayanılarak yurt dışından ithal edilen mallar için gümrük vergisi ertelemesine büyük ölçüde imkân tanınmıştır. Gümrük vergisi erteleme şeklindeki bu uygulama, sadece yabancı şirketler ile Türkiye'deki kiracılar arasında yapılan sözleşmelere göre getirilen mallara tanınmış olup, bir Türk firmasının ithal ettiği malı kiraya vermesi durumunda böyle bir sözleşmenin konusunu teşkil eden mallara bir ayrıcalık getirmemektedir. Ancak bunun da bir istisnası vardır. O da eğer bir yatırım teşvik belgesine bağlanmış ve gümrük vergisi muafiyeti öngörülmüş ise, o zaman bir Türk firmasının aynı kanunun 28. maddesi hükmüne göre gümrük vergisiz ithalat yapması, teşvik ile ilgili tebliğ çerçevesinde mümkün olabilecektir.

Yabancı bir şirket ile Türkiye'de yerleşik bir kiracı şirket arasında yapılan sözleşmeye göre ithal edilen mallara gümrük vergisi bakımından uygulanacak hükümler söz konusu malların kiralama sonunda kesin olarak ithalatının yapılması veya kiralayan yabancı şirkete iade edilmesi açısından farklılıklar göstermektedir.

Kiracının doğrudan yurt dışındaki kiralayan bir şirketten kiralama yapması durumunda gümrük muafiyetinin kiracıya tanınabilmesi için sözleşmede finansal kiralamaya konu olan malın kiracı tarafından satın alınacağına dair bir hükmün yer alması ve kiralayan şirketin ilgili ülkenin finansal kiralama faaliyeti konusunda iznine sahip bulunması gerekmektedir. Sözleşmede satın alma keyfiyeti bulunmadığı takdirde kiracıya gümrük muafiyeti tanınmayacak olup, bu malların Türkiye'ye girişinde gümrük mevzuatının

süre kısıtlaması hariç sözleşme süresine bağlı olarak geçici muafiyet rejimine dair hükümleri uygulanacaktır (Tuğlu ve Atila, 2007).

Bu şekilde Türkiye'ye getirilen mallar için ileride doğabilecek vergileri karşılayabilecek miktarda teminat alınır. Sözleşme süresi sonunda kesin ithalatın yapılmaması ve finansal kiralama konusu malların kiralayana iade edilmek üzere yurt dışına çıkarılmak istenmesi halinde daha önce yapılan teminata bağlama işlemi genel hükümlere göre çözülür (Kocahanoğlu, 2000:201).

Söz konusu vergilerin teminata bağlanması konusunda F.K.K.'nın 28. ve 32. maddeleri gereğince Maliye Bakanlığı tarafından 28.09.1985 tarihinde "Finansal Kiralama Kanunu hükümlerine göre kiralama konusu malların gümrük vergi ve resimlerinin teminata bağlanma usul ve esaslarını gösterir yönetmelik" yayınlanmıştır. Söz konusu yönetmelikte; kiralama yoluyla Türkiye'ye getirilen malların gümrük vergi ve resimlerinin teminata bağlanmasında 6183 sayılı Amme Alacaklarını Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile 1615 sayılı Gümrük Kanununun ve bu kanuna bağlı gümrük yönetmeliğinin ilgili hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Sözleşme süresi sonunda finansal kiralama konusu malların kesin ithalatının yapılması halinde ödenecek gümrük vergileri, vergi ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihteki cari kur ve normal fiyat üzerinden hesaplanmakta ve tahsil edilmektedir.

3.6. Harçlar Yönünden Finansal Kiralama İşlemleri

Finansal kiralama sözleşmesinin hüküm ifade edilmesi için tescil ve şerh işlemleri yapılmalıdır. Finansal Kiralama sözleşmesinin noterlikçe düzenlenmesi ve tescil işlemi noter harcına, gayrimenkullere ait sözleşmenin şerhi tapu ve kadastro harcına, gemilere ait olanların şerhi ise gemi ve liman harcına tabidir.

Ancak F.K.K.'nın 30. maddesine göre, finansal kiralama sözleşmeleri her türlü vergi, resim ve harçtan istisnadır. Böylece finansal kiralama sözleşmesinin noterde tabi olacağı işlemler, tapu sicilinin beyanlar hanesine şerhi ve gemi siciline şerhi durumunda herhangi bir harç alınmayacaktır. Aynı şekilde sözleşme ve onunla ilgili işlemler, herhangi bir resmin konusunu oluştursa bile, mali yükümlülük doğmayacaktır.

V.U.K.'ya göre finansal kiralama sayılmakla birlikte F.K.K.'ya göre finansal kiralama sayılmayan işlemler için harç istisnası söz konusu değildir (Tuğlu ve Atila, 2007).

Bakanlar Kurulu dar mükellefiyete tabi kurumların bu Kanunun uygulamasından doğacak kazanç ve ücretlerinden yapılacak vergi tevkifat nispetlerini sıfıra kadar indirmeye veya kurumlar vergisindeki nispete kadar yükseltmeye yetkilidir (Kocahanoğlu, 2000:202).

3.7. Taşıt Alım Vergine Göre Finansal Kiralama İşlemleri

1318 Sayılı Finansman Kanununun 1.maddesine göre, otomobil, panel, arazi taşıtları, minibüs, otobüs, trolleybüs, kamyon, kamyonet, çekici ve benzeri ile motosiklet, triportörler, traktör, özel amaçla kullanılan yat, kotra vb. her türlü motorlu tekneler, uçak ve helikopterlerin her ne şekilde olursa olsun iktisap edilmesi, Türkiye'ye ithal edilmesi ve vekâletname ile tasarruf hakkının devir alınması Taşıt Alım Vergisine tabi bulunmaktadır. Aynı kanunun 2. maddesine göre, Taşıt Alım Vergisinin mükellefi sözü edilen taşıtları iktisap eden, ithal eden veya tasarruf hakkını devir alan gerçek veya tüzel kişiler olmaktadır. Ancak, 1318 sayılı finansman kanununda finansal kiralama sözleşmesi ile yapılan taşıt alımlarının Taşıt Alım Vergisinden istisna edileceğine dair herhangi bir hüküm düzenlenmemiştir. Bu nedenle finansal kiralama sözleşmeleri gereğince, taşıtın tasarrufunu devralan kişiler, Taşıt Alım Vergisine tabi tutulurlar. Bu hüküm gereğince finansal kiralamaya konu olan taşıtlar için iki kez taşıt alım vergisinin ödenmesi söz konusudur. Birincisinde, taşıtın sahibi olan finansal kiralama şirketi taşıtı alırken normal olarak taşıt alım vergisini ödemekte, ikincisinde ise taşıt kiracıya devredilirken bir kez daha tasarruf hakkının devri nedeniyle ikinci taşıt alım vergisi ödenmektedir. Uygulamada bu unsur zaman zaman maliye ile leasing kiracıları arasında anlaşmazlıklara neden olmuştur. Ayrıca, Türkiye Noterler Birliğinin 1985/60, 1987/54,1990/9, 1991/33, 67, 1994/56, 73, 74 ve 75 sayılı genelgelerinde, finansal kiralama sözleşmelerinin sonunda taşıtın mülkiyetinin kiracıya geçirilmesi bir iktisap olarak değerlendirilmiş ve finansal kiralama sözleşmesi sona erdiğinde kiracının öncelikli hakkının olduğu belirtilmiştir (Uydacı, 2006:43).

3.8. Diğer Kanunlara Göre Finansal Kiralama İşlemleri

Finansal kiralama işlemleri çeşitli diğer kanunlarda da bazı hükümlerle karşı karşıyadırlar. Finansal kiralama işlemlerinin diğer kanunlar itibariyle buldukları hükümler ise aşağıdaki gibidir.

3.8.1. Bankalar Kanunu'na Göre Finansal Kiralama İşlemleri

25.04.1985 tarih ve 3182 Sayılı Bankalar Kanununun 42. maddesi “Bankalar ticaret amacı ile emtia alım satımı ile uğraşamazlar “ demektedir. Ancak aynı Kanunun 95. maddesi uyarınca mevduat kabul etmedikleri sürece bu hükme tabi olmayan kalkınma ve yatırım bankaları bakanlıktan izin almak kaydıyla finansal kiralama faaliyetinde bulunabilirler. Diğer bankaların finansal kiralama faaliyetinde bulunabilmesi, ayrıca kuracakları “Finansal Kiralama Şirketleri” ile mümkündür.

3.8.2. Sermaye Piyasası Kanunu'na Göre Finansal Kiralama İşlemleri

Kiralama şirketleri, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile ilgili mevzuat hükümlerine uymak kaydıyla tahvil, bono vb. menkul kıymetleri ihraç ederek sermaye piyasasından kaynak sağlayabilirler.

3.8.3. Borçlar Kanunu, Medeni Kanun Ve Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanuna Göre Finansal Kiralama İşlemleri

Finansal Kiralama Kanunu'nun 26. maddesi “finansal kiralama sözleşmesine Finansal Kiralama Kanunu'nda hüküm olmayan hallerde Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri, sözleşmenin niteliğine uygun düştükleri oranda ise Borçlar Kanunu'nun özel hükümleri uygulanır.”demektedir.

Borçlar Kanununun 83/1. maddesinde “mevzu para olan borç memleket parasıyla ödenir” hükmü yer almaktadır. Bu kural, tarafların borcu yabancı para cinsinden belirlemeleri halinde yabancı para borcunu memleket parasıyla ödeneceği anlamına gelmeyip, tarafların borç tutarını yabancı para cinsinden belirlememiş olmaları halinde uygulanmaktadır. Taraflar borç tutarını yabancı para cinsinden kararlaştırmış olmaları halinde vade sonunda aynen ödeme şart edilmemiş ise borç ülke parası ile ödenir. Bu suretle borçluya kolaylık sağlanmıştır. Borçlu isterse yabancı para olarak isterse yabancı

paranın vade günündeki rayici üzerinden memleket parası olarak ödeyebilir. Alacaklı ise her iki ödeme biçimi de kabul etmek durumundadır.

Taraflar borç tutarının “aynen”, “efektif” vb. şekilde ödeneceğini kararlaştırmışlarsa borç mutlaka yabancı para ile ödenir. Vade günündeki Türk Lirası ile ödenmez. Borçlar Kanunu’nun 83. maddesine 3678 sayılı Kanunla eklenen 3.fıkıradaki “Yabancı para borcunun vadesinde ödenmemesi halinde alacaklı, bu borcun vade ya da fiili ödeme günündeki rayice göre Türk parası ile ödenmesi isteyebilir” denilmektedir. Buna göre, vade sonunda borç ödenmezse alacaklı vade tarihindeki ya da fiili ödeme günündeki kur üzerinden Türk parası olarak ödeme yapılmasını isteyebilir. Vade tarihindeki ya da fiili ödeme günündeki döviz kuru ile efektif kuru arasında fark bulunabilir. Bu durumda sözleşmede ödemenin efektif olarak yapılacağı belirtilmişse borçlu borç tutarında yabancı ülke parasını temin edip alacaklıya ödeyecektir. Sözleşmede ödemenin yabancı para tutarı üzerinden hesaplanmak suretiyle Türk parası olarak yapılacağı ön görülmüşse, vade tarihindeki ya da ödeme günündeki efektif kur değil, döviz kuru dikkate alınmalıdır. Döviz alış kurunun mu yoksa satış kurunun mu uygulanacağı hususunda sözleşmede hüküm var ise bu kur yok ise döviz satış kurunun uygulanması gerekir.

Finansal kiralama bedelinin ilk taksidi malın teslimi anında ödeneceğinden bu ilk taksit muaccel halde olmadığından Borçlar Kanunu’nun 101/2.maddesinin “Borcun ifa edileceği gün müttefiken tayin edilmiş ya da muhafaza edilen bir hakka istinaden iki taraftan birisi, bunu usulen ihbarda bulunmak suretiyle tespit etmiş ise, mücerret bugünün hitamı ile borçlu mütemerrit olur” şeklindeki hükmü bu durumda uygulanamaz. Kiracının ilk taksit yönünden ihtarı gerekir ve temerrüde düşme anından itibaren 3095 sayılı Kanunun 2/1.maddesi hükmünce faiziyle birlikte ödenmesi istenebilir. Hatta sözleşme ile kabul edilen faiz oranı kiracı kabul etmek zorundadır.

Finansal kirama bedelinin ödeme yeri, sözleşmede aksine hüküm yoksa Borçlar Kanununun 73. maddesi hükmü uyarınca finansal kiralama şirketin bulunduğu yerde ödenmelidir. P.T.T. vasıtası ile adi havale olarak gönderilen kira tutarları, ihtarnamelerin tebliğ tarihinden önce gönderilmiş olsalar bile, finansal kiralama şirketi bu şekilde gönderilen paraları almak zorunda olmadığından, gönderilen ihtarlar haklı olur. Ancak kira parasının adi posta havalesi ile gönderilmesi mutlak hala gelmişse, bu

şekilde gönderilen kira parasını almayarak ihtar çeken finansal kiralama şirketini hakkında kötüye kullanmış sayıldığından ihtar çekmekte haklı değildir.

3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanununun 13.maddesinin 3.fıkrasında ise, “sözleşmede aksine hüküm yok ise kiracı, malın her türlü bakımından ve korunmasından sorumlu olup, bakım ve onarım masrafları kiracıya aittir” hükmüne yer verilmiştir.

Taraflar arasında finansal kiralama sözleşmesi kurulduktan ve kiralama bedelleri belirlenip ödenmeye başlandıktan sonra ya da henüz ödeme başlamadan önce sözleşme hükümlerinde göre finansal kiralama taksit ya da bedelinin aşırı yükselmesi halinde kiracının sözleşmeye devam etmesi kendisinden beklenmeyecek ise kiracı bu beklenmeyen durum nedeni ile fesih hakkını kullanabilir. Ancak meydana gelen durumun kiracıya sözleşmeyi fesih hakkını verip vermeyeceği Türk Medeni Kanunu’nun “Hüsnüniyet” başlığı altındaki 2. maddesi ile aynı kanunun hâkim takdir akını düzenleyen 4. maddesi hükümleri çerçevesinde ve her olayın özelliği dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekir.

Finansal Kiralama Sözleşmesine uygulanmayacak hükümler ise finansal kiralama kanununun 27. maddesinde “Sözleşme hakkında, Medeni Kanun’un 688, 689, 690. maddeleri ve Borçlar Kanununun 222, 223, 224 ve 254. maddeleri ile 6570 Sayılı Gayrimenkuller Kiraları Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz denilerek sıralanmıştır (Uydacı, 2006:48).

3.8.4. İcra ve İflas Kanunları Açısından Finansal Kiralama İşlemleri

Finansal Kiralama Kanunu’nun 19. maddesinde, “Kiracının iflası halinde iflas memuru İcra ve İflas Kanununun 221. maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre büro teşkilinden önce, finansal kiralama konusu malların tefrikine karar verir. İflas memurunun bu kararına karşı 7 gün içinde itiraz edilebilir.

Kiracı aleyhine icra yoluyla takip yapılması durumunda, icra memuru, finansal kiralama konusu malların takibin dışında tutulmasına karar verir icra memurunun kararına karşı 7 gün içinde itiraz edilebilir. ‘Bu itirazlar tetkik merci tarafından en geç bir ay içinde karara bağlanır’ hükmü yer almaktadır.

Kiracının iflası halinde iflas memuru İcra ve İflas Kanunu'nun 221.maddesi hükmüne göre iflas masasını oluştururken Finansal Kiralama Kanunu'nun 19. maddesinin 1. fıkrasının emredici hükmü uyarınca da finansal kiralama konusu malların ayrılmasına karar verir. Çünkü bu malların mülkiyeti iflas etmiş bulunan kiracıya değil, finansal kiralama şirketine aittir.

İflas memurunun malların iflas masası dışında kalmasına karar vermesi durumunda, kiracıdan alacağı bulunan alacaklılar bu kararı öğrendikleri günden itibaren 7 gün içinde icra tetkik merciine itiraz edebilirler. Tetkik merciinin itirazları 1 ay içinde karara bağlaması gerekmektedir. Kanunda, iflas memurunun finansal kiralama konusu malları iflas masası dışında bırakması halinde kiracıdan alacağı bulunan alacaklıların izleyeceği yöntem belirtilirken, iflas memurunun finansal kiralama konusu malların iflas masası dışında bırakılmasına karar vermemesi halinde hangi yola başvuracağı açıklanmamıştır. Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin bu konuda verdiği E.1995/3332 ve K.1996/64654 Sayılı karara göre finansal kiralama konusu malın mülkiyeti finansal kiralama şirketinde kaldığından ve bu konuda özel bir düzenleme bulunmadığından, finansal kiralama şirketinin malın iflas masasından tefrikini talep etmesi ve iflas idaresince bu talebin reddedilmesi ya da reddedilmeyip ikinci alacaklılar toplantısında reddedilmesi halinde, finansal kiralama şirketine istihkak davası açması için icra ve iflas kanununun 228. maddesi hükmü uyarınca 7 günlük süre verilmesi gerekir. Yapılacak tebligatta istihkak davası açılması için 7 günlük dava açma süresi zorunludur. 7 günlük dava açma süresi, sıra cetveli ve red kararı ilan tarihinden değil, anılan kanun hükmüne uygun olarak yapılan tebligatın finansal kiralama şirketine tebliğ edildiği tarihte başlar.

3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümlerine göre finansal kiralama şirketlerinde mal kiralayan kiracı aleyhine icra yoluyla takip yapılması halinde icra dairesinin Finansal Kiralama Kanunu'nun 19/2.maddesi hükmü uyarınca finansal kiralama sözleşmesine konu malların takibin dışında tutulmasına karar vermesi gerekir. İcra dairesinin bu kararına karşı kiracıdan alacağı bulunan alacaklılar, işlemi öğrendikleri günden itibaren 7 gün içinde yazılı ya da sözlü olarak icra tetkik merciine itiraz edebilirler. Bu durumda icra tetkik merciinin itirazları 1 ay içinde karara bağlanması zorunludur.

Finansal kiralama şirketinin istihkak davası açmaması halinde, borçlar kanunu'nun 61. maddesi hükmü uyarınca kiracıya karşı haksız zenginleşmeden dolayı dava açması ve kusurunu ispat etmek şartıyla aynı Kanununun 41. maddesi hükmü uyarınca tazminat istemesi mümkündür.

3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu'nun 26. maddesinde “ Sözleşmeye bu kanunda hüküm olmayan hallerde Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri uygulanır” denildiğinden, iflas eden ya da icra yoluyla takibe uğrayan kiracının, finansal kiralama sözleşmesinde yer alsın ya da yer almasın vakit geçirmeden finansal kiralama şirketini haberdar etmesi gerekir. Ayrıca icra ya da iflas dairesine malın finansal kiralama konusu olduğunu ve mülkiyetinin finansal kiralama şirketine ait olduğunu, özel sicildeki tescilin tapu ya da gemi sicilindeki şerhin varlığını belirtmesi gerekmektedir. Kiracının bu mükellefiyeti dışında tetkik mercii önünde bir şikâyet ve istihkak iddiasında bulunma ya da istihkak davası açma hakkı yoktur. Bu haklar sözleşmede aksine hüküm yok ise malın maliki olan finansal kiralama şirketine aittir. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 27.12.1995 tarihli, 95/1157 sayılı kararında kiracının elinde bulundurduğu finansal kiralama konusu malların haczedilmeyeceği yönünde iddiada bulunmayacağını kabul edilmiştir.

Kiracının elinde bulunan finansal kiralama konusu malın haczi ancak 3 halde mümkündür;

1- Finansal kiralama sözleşmesi hukuken geçerli olmakla birlikte, finansal kiralama kanuna uygun değilse, kiracının elinde bulunan finansal kiralama konusu malların haczedilmesi mümkündür. Örneğin Finansal Kiralama Kanunu, leasing “ Sat ve Geriye Kirala” olarak bilinen türünün kabul etmediğinden, kiracının bir finansal kiralama şirketine sattıktan sonra tekrar geriye kiraladığı mallar hakkında Finansal Kiralama Kanunu'nun kiralama konusu malların haczedilmeyeceğine ilişkin hükümleri uygulanamaz. Ancak bu durumda da malikin istihkak davası açma hakkı vardır.

2- Finansal kiralama sözleşmesinde sözleşme sona erdiğinde kiralama konusu malların mülkiyetini belli bir bedel karşılığında satın alma hakkı verilmişse, sözleşme sonunda etkili olmak üzere malın haczi mümkündür.

3- Finansal kiralama sözleşmesinde, kiracıya sözleşme sona erdiğinde kiralama konusu malların mülkiyetini belli bir bedel karşılığında satın alma hakkı verilmişse, sözleşme sonunda etkili olmak üzere malların haczi mümkündür. Kiracı satın alma hakkını kullanmak istemezse kiracının alacaklıları ya da iflas idaresi kararlaştırılmış bedeli peşin ödemek şartıyla malın mülkiyetinin kiracıya geçmesini sağlayıp malın üzerinde haciz uygulayabilir. Kiralama sözleşmesine bu devir hakkını diğer bir deyişle mülkiyetin 3. kişiye geçmesini yasaklayıcı hüküm konulması mümkün değildir (Uydacı, 2006:52).

BÖLÜM:4 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE ÖRNEK UYGULAMA

Bu bölümde finansal kiralama işlemlerinin uygulama çalışmasına yer verilmiş olup uygulama İstanbul'da bulunan Yatırım Finansal Kiralama A.Ş.'de yapılmıştır.

4.1. Şirket Hakkında Genel Bilgi

Yatırım Finansal Kiralama Anonim Şirketi 1993 yılında kurulmuştur. 27 Ocak 2004 tarihinde TETAŞ Şirketler Grubu'na katılmıştır.

Yatırım leasing, İnşaat, tekstil, metal ana sanayi, tıbbi cihaz, matbaa ambalaj sektörleri başta olmak üzere değişik sektörlerde, her türlü yatırım mallarının finansmanını sağlamaktadır.

Yatırım Leasing'te İş Süreci

1. Müşteri Görüşmesi
2. Teklif sunulur.
3. Kredi Analizi ve istihbarat yapılarak kredi şartları oluşturulur. Kredi onayından sonra ilgili evraklar operasyona devredilir.
4. İlgili evraklar ve başvuru formu ile proforma gönderilir
5. Finansal kiralama sözleşmesi noter huzurunda imzalatılır.
6. Fatura satıcı firmadan temin edilir. Akreditifli işlem ise akreditif açılır. Gerekli teminatlar alındıktan ve finansal kiralama konusu malın kiracıya tesliminden sonra satıcıya ödeme yapılır.
7. Toplam maliyet üzerinden kira planı oluşturularak ödeme planı noter aracılığıyla müşteriye gönderilir (Yatırım Leasing, 2010).

Buna göre finansal kiralama işlemi özet olarak önce Kanunda kiracı olarak adlandırılan ve leasing işleminden yararlanacak olan yatırımcının kiralayacağı malı ve satıcısını belirlemesi ve daha sonra temin ettiği proforma fatura ile leasing şirketine başvurması

gerekmektedir. Bu aşamada birden fazla leasing şirketi ile temas ederek onların önerecekleri kira ödeme koşullarını incelemesi ve kendisi için en uygun kira ödeme planını belirlemesi mümkün bulunmaktadır.

Kira ödeme planını uygun görüldüğünde kiracı ilgili leasing şirketine işlemin yapılması için başvuruda bulunacaktır.

Leasing Şirketi yapılan başvuruyu kredi komitesinde değerlendirecek ve işlemin nihai uygulama koşullarını ve hangi teminatlar karşılığında yapılacağına karar verecektir. Kredi kararı kiracı tarafından kabul edildikten sonra taraflar Finansal Kiralama sözleşmesini imzalayacaklardır.

Sözleşmenin imzasını takiben kiracı kredi kararında belirlenen tüm koşulları yerine getirecektir. Bunu takiben Leasing şirketi satıcı ile temasa geçecek ve sözleşme konusu malın siparişini teyit edecek ve satış faturası karşılığında mal bedelini satıcı firmaya ödeyerek malın satın alma işlemini gerçekleştirecektir. Aynı zamanda satıcıya malın kiracısına teslim edilmesi için yazılı talimat verecektir.

Malı teslim alan kiracı, Teslim Belgesini imzalayacak ve böylece mal kiracının zilyetliğine geçmiş olacaktır. Bundan sonra kiracı sözleşme ekindeki ödeme planına uygun olarak kiralara ödeyecektir.

Sözleşme süresinin sonunda da Leasing Şirketi malı kiracısına sembolik bir bedel karşılığında satarak devredecektir (Leasing Portalı, 2008).

4.2. Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebe Uygulaması

4842 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 25'nci maddesi ile 213 Sayılı Vergi Usul Kanununa Mükerrer 290'nci madde eklenmiştir. Söz konusu madde başlığı "Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme" olarak yer alırken yürürlük tarihinin 01 Temmuz 2003 olması hüküm altına alınmıştır.

Yapılan bu düzenleme neticesinde 01 Temmuz 2003 tarihinden başlamak üzere Finansal Kiralama (Leasing) işlemlerinde, kiralamaya konu olan iktisadi kıymet ile sözleşmeden doğan hak, borç ve alacakların değerlemesi ilgili madde hükümleri doğrultusunda yapılmaktadır.

01.07.2003 tarihinden önce yapılmış olan Finansal Kiralama (Leasing) sözleşmeleri doğrultusunda yapılan kira ödemelerin tamamının gider yazılması uygulamasına devam edilecektir.

Finansal Kiralama 4842 sayılı yasa ile yapılan düzenlemeden önce adi kiralama şeklinde algılanıp uygulama da öyle yapılıyordu. Çeşitli defalar Maliye Bakanlığı Denetim Elemanları Finansal Kiralama Yolu ile edinilen amortismanına tabi iktisadi kıymetler için ödenen kira bedellerinin gider yazılmasının sözleşme süresine yayılması gerektiği ve bu nedenle de ödeme değil, sözleşme süresinin esas alınması gerektiği konusunda eleştirel hareket etmişler ve kimi zaman da bu doğrultuda raporlar düzenlenmiş, mükellefler adına ilave tarhiyatlar yapılmıştır. Ancak yapılan tarhiyatların büyük çoğunluğu yargı kararları doğrultusunda iptal edilmiştir (Aktaş, 2004).

Finansal kiralama şirketleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından 10 Ekim 2006 tarih ve 26315 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve 17 Mayıs 2007 tarih ve 26525 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince uygulanacak tek düzen hesap planı ve İzahnamesi ile Kamuya Açıklanacak Finansal Tabloların Biçim ve İçeriği Hakkında Tebliğ kapsamında tek düzen hesap planını kullanırlar ve finansal tablolarını Türkiye Muhasebe Standartlarına ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak hazırlarlar.

Burada amaç; tüm finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri için muhasebeleştirme ve finansal raporlama açısından tekdüzeni sağlama, tek tip bilanço ve gelir tablosunun doğrudan elde edilmesi, denetim ve gözetim için gerekli olan bilgilerin doğrulanabilir ve denetlenebilir bir şekilde doğrudan ve sağlıklı olarak elde edilmesi, ekonominin izlenmesi ve yönlendirilmesi için yetkili mercilerin ihtiyaç duyduğu bilgilerle, diğer istatistiki bilgilere doğrudan ulaşılması, finansal analiz, risk analizi, verimlilik analizi gibi çeşitli analiz ve yorumlar için ihtiyaç duyulan bilgilerin standart bir şekilde elde edilmesini sağlamak ve kamuya açıklanacak finansal tabloların biçim ve içeriklerini belirlemektir (Kişisel Görüşme, 2010).

Kiralayan şirket, finansal kiralamaya konu olmuş bir varlığı bilançoda bir maddi duran varlık şeklinde değil yapılan net yatırım miktarına eşit bir alacak olarak gösterir. Finansal kiralama işleminde bütün riskler ve faydalar kiracıya devredilmektedir. Bu

itibarla finansal kira alacakları kiralayan açısından yapmış olduğu yatırım ve hizmetler karşılığında alınan ana faaliyet ve faiz geliridir. Bir finansal kiralama sözleşmesinin müzakere edilmesi ve düzenlenmesinde kiralayanın komisyon ve vergi resim harçlar gibi çeşitli finansal kiralama işlemleriyle ilgili direkt giderleri olabilir. Finansal kiralama sözleşmelerinde finansal gelir yaratmak için katlanılan direkt maliyetler ya gerçekleştiği andan gider olarak kaydedilir veya sözleşme süresince elde edilecek gelirden indirilmek üzere aktifleştirilir. İkinci seçeneğin seçilmesi durumunda giderler kazanılmamış gelirin bir gider unsuru olarak kabul edilir ve kazanılmamış gelirler döneme yansıtıldıkça buna ilişkin giderler de döneme yansıtılır. Döneme ilişkin olarak kiracı tarafından yapılan kira ödemeleri brüt kira yatırımından (finansal kiralama alacaklarından) indirilir. Böylece anapara ve kazanılmamış gelirleri bu tutar kadar azaltılır (Sayılğan, 2001:118).

Kiracı şirket ise bir finansal kiralama işlemini aktifinde bir varlık pasifinde ise bir borç olarak gösterir. Bilânçoda varlık ve borç olarak yer alan kiralama işleminin tutarı, varlığın gerçek değeri ile minimum kira ödemelerinin bugünkü değerinden küçük olanıdır. Kira ödemelerinin bugünkü değerini hesaplamak için kullanılan iskonto oranı kiralamadaki zımnî faiz oranı, eğer bunu tespit etmek mümkün değilse kiralayanın borçlanma maliyetidir (Sayılğan, 2001:110).

4.3. Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesinde Kullanılan Hesaplar ve İşleyişleri

Finansal kiralama şirketleri, 17 Mayıs 2007 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince uygulanacak tek düzen hesap planı ve İzahnamesi ile Kamuya Açıklanacak Finansal Tabloların Biçim ve İçeriği Hakkında Tebliğ kapsamında tek düzen hesap planını kullanırlar ve finansal tablolarını Türkiye Muhasebe Standartlarına ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak hazırlarlar.

4.3.1. Kiralayan Şirketin Kullandığı Hesaplar ve Hesapların İşleyişleri

022 Yurtiçi Bankalar - Türk Parası: Şirketlerin bankalara ve özel kanunlarına göre mevduat kabulüne yetkili bulunan kuruluşlara yatırdıkları Türk parası mevduat ile anılan kurum ve kuruluşlarla yapılan işlemlerden doğan borç ve alacakların kaydına

özgü bir hesaptır. Aktif nitelikli bu hesap, vadesiz ve vadeli oluşuna göre, ayrı yardımcı hesaplardan oluşur ve her banka şubesinin hesapları ayrı yardımcı föylerde izlenir. Bankalardan ve özel kanunlarına göre mevduat kabulüne yetkili kuruluşlardan ay sonlarında gelen hesap özetleriyle mutabakat sağlanması gereklidir. Niteliği tespit edilemeyen farklar için bakiye eşitliğinin sağlanması amacıyla aracı ve geçici hesaplar kullanılmamalıdır. Hesap bakiyesi, şirketlerin bankalar ve özel kanunlarına göre mevduat kabulüne yetkili bulunan kuruluşlar nezdindeki mevcut Türk parası mevduatının miktarını gösterir.

150 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar - Türk Parası: Varlıkların finansal kiralama, faaliyet kiralaması ve diğer kiralama yöntemlerinden biriyle kiraya konu edilmesi durumunda, finansal kiralama sözleşmesine göre belirlenen taksitlendirilmiş toplam alacak tutarı ile faaliyet kiralamasının döneme isabet eden kısmı bu hesapta izlenir.

Finansal kiralamanın dışında faaliyet kiralaması ile diğer kiralama türlerinin döneme isabet eden kısmı bu hesabın borcuna, 704 Faaliyet Kiralaması Gelirleri – T.P. hesabına alacak kaydedilerek dönem gelirlerine yansıtılır.

Finansal kiralama yönteminde, kiralamaya konu varlığın maliyeti ile sözleşmeye göre taksitlendirilmiş toplam alacak tutarı arasındaki fark alacak karakterli 15001 Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-) hesabının alacağında izlenir. Dönemsellik ilkesi gereği finansal kiralama kira gelirleri bu hesabın borcuna, 582 Finansal Kiralama Gelirleri - T.P. hesabına alacak kaydedilerek dönem gelirlerine yansıtılır.

226 Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar – Türk Parası: İlgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde, kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihten kiralama süresinin başlangıcına kadar olan sürede kiralama işlemi için üstlenilen maliyetler bu hesapta izlenir. Kiralama süresinin başlangıcıyla birlikte ilgili tutarlar bu hesaptan 150 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar - T.P. hesabına aktarılır.

380 Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar - Türk Parası: Şirketlerin kendi tüzel kişiliği, personeli ve ilişkide bulunduğu üçüncü kişilere ait işlemler nedeniyle

vergi sorumlusu veya vergi yükümlüsü olması halinde ödeyeceği vergi, resim, harç ve primlerin kaydolunduğu hesaptır.

390 Muhtelif Borçlar - Türk Parası: Şirketlerin bu grupta yer alan diğer hesaplarda izlenmeyen borç ve yükümlülükler bu hesapta izlenir.

582 Finansal Kiralama Gelirleri – Türk Parası: Finansal kiralama işlemlerinden sağlanan Türk parası faiz gelirleri bu hesapta izlenir. Bu hesap, 204 Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-) – T.P. hesabı ile karşılıklı çalışır (Fider, 2010).

İşlemin döviz olması durumunda 022 yerine 023, 150 yerine 151, 226 yerine 227, 380 yerine 381, 390 yerine 391 ve 582 yerine de 583 nolu hesap kullanılacaktır.

4.3.2 Kiracı Şirketin Kullandığı Hesaplar ve Hesapların İşleyişleri

260-Haklar: Kiracı tarafından finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı, kira ödemelerinin bugünkü değeri ile iktisadi kıymetin rayiç bedelinden düşük olanı ile söz konusu hesaba kaydedilir.

258/268-Birikmiş Amortismanlar: 258 nolu hesap kiralayan tarafından, finansal kiralamaya konu olan iktisadi kıymete ilişkin amortismanların izlendiği hesaptır.

268 nolu hesap ise kiracı tarafından finansal kiralamaya konu olan iktisadi kıymeti kullanma hakkı (260-Haklar Hs.) üzerinden ayrılan amortismanların izlendiği hesaptır.

301/401-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar: Bu hesap, kiracıların finansal kiralama yapanlara olan anapara ve faiz borçlarının izlendiği hesaptır.

Finansal Kiralama sözleşme tutarı bu hesaba alacak, finansal kiralamaya konu olan ilgili varlık hesabına kira ödemelerinin bugünkü değeri ile borç ve bu iki tutar arasındaki fark da “302-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” hesabına borç kaydedilir.

302/402-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri(-): Finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan borçlar ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerinin izlendiği hesaptır.

Finansal Kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamaya konu olan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark “Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri” olarak bu hesaba borç kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun olarak tamamlanan her dönem sonunda gerçekleşmiş olan faiz giderleri tutarları bu hesaba alacak “66-Borçlanma Maliyetleri” hesap grubunda ilgili borçlanma gideri hesabına borç olarak kaydedilir.

Söz konusu hesaplar, finansal kiralama işleminden kaynaklanan borcun faizden kaynaklanan kısmını göstermekte olup parasal nitelikte bir kıymettir (Yaz, 2008).

4.4. Türk Lirası Üzerinden Yapılan Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Örnek Uygulama

Yatırım Finansal Kiralama A.Ş. rayiç bedeli olan 52.831,36 TL bir ticari aracı satın almıştır. Daha sonra bu ticari aracı, 3 yıl sonra mülkiyeti 500 TL bedelle devredilmek ve ödemeler % 27,5215273 faizle, 36 ay taksitlerle ve dönem sonu ödemeli olmak üzere kiralamıştır. Finansal kiralama sözleşmesi 1 Nisan 2008 tarihinde imzalanmış ve makine aynı gün X A.Ş.’ye teslim edilmiştir.

$$\text{Aylık Taksit Tutarı} = \frac{\text{Anapara} \times \text{Aylık Faiz Oranı}}{1 - \frac{1}{(1 + \text{Aylık Faiz Oranı})^n}}$$

$$1 - \frac{1}{(1 + \text{Aylık Faiz Oranı})^n}$$

$$(1 + \text{Aylık Faiz Oranı})^n$$

n = Geri Ödeme Süresi

$$n = 35$$

$$\text{Aylık Faiz Oranı} = \frac{\text{Yıllık Faiz Oranı}}{12}$$

$$12$$

Yıllık faiz oranı %27,5215273 olduğundan aylık faiz oranı (%27,5215273/12=)
0,022934606

$$\text{Anapara} = 52.831,36 - 2.064,41 = 50.766,95$$

$$\text{Aylık Taksit Tutarı} = \frac{50.766,95 \times 0,022934606}{1 - \frac{1}{(1+0,022934606)^{35}}}$$

$$1 - \frac{1}{(1+0,022934606)^{35}}$$

$$(1+0,022934606)^{35}$$

$$= 2.125,42$$

4.5. Aylık Taksit Tutarının Faiz ve Anapara Olarak Ayrıştırılması ve Finansal Kiralama Ödeme Planının Oluşturulması

Ödenecek Toplam Kira Tutarı 76.954,11 TL

Ödenecek Anapara Tutarı 52.831,36 TL

Ödenecek Faiz Tutarı 24.122,75 TL

X A.Ş. Finansal Kiralama Sözleşmesine Ait Ödeme planı				
Taksit Dönemi	Anapara	Faiz	KDV'siz Kira	KDV'li Kira (%18)
2008/4	2.064,41	0,00	2.064,41	2.436,00
2008/5	961,1	1.164,32	2.125,42	2.508,00
2008/6	983,15	1.142,27	2.125,42	2.508,00
2008/7	1.005,69	1.119,73	2.125,42	2.508,00
2008/8	1.028,76	1.096,66	2.125,42	2.508,00
2008/9	1.052,35	1.073,07	2.125,42	2.508,00
2008/10	1.076,49	1.048,93	2.125,42	2.508,00
2008/11	1.101,18	1.024,24	2.125,42	2.508,00
2008/12	1.126,43	998,99	2.125,42	2.508,00
2009/1	1.152,27	973,15	2.125,42	2.508,00
2009/2	1.178,69	946,73	2.125,42	2.508,00
2009/3	1.205,73	919,69	2.125,42	2.508,00
2009/4	1.233,38	892,04	2.125,42	2.508,00
2009/5	1.261,67	863,75	2.125,42	2.508,00
2009/6	1.290,60	834,82	2.125,42	2.508,00
2009/7	1.320,20	805,22	2.125,42	2.508,00
2009/8	1.350,48	774,94	2.125,42	2.508,00
2009/9	1.381,45	743,97	2.125,42	2.508,00
2009/10	1.413,14	712,28	2.125,42	2.508,00
2009/11	1.445,54	679,88	2.125,42	2.508,00
2009/12	1.478,70	646,72	2.125,42	2.508,00
2010/1	1.512,61	612,81	2.125,42	2.508,00
2010/2	1.547,30	578,12	2.125,42	2.508,00
2010/3	1.582,79	542,63	2.125,42	2.508,00
2010/4	1.619,09	506,33	2.125,42	2.508,00
2010/5	1.656,22	469,20	2.125,42	2.508,00
2010/6	1.694,21	431,21	2.125,42	2.508,00
2010/7	1.733,06	392,36	2.125,42	2.508,00
2010/8	1.772,81	352,61	2.125,42	2.508,00
2010/9	1.813,47	311,95	2.125,42	2.508,00
2010/10	1.855,06	270,36	2.125,42	2.508,00

2010/11	1.897,60	227,82	2.125,42	2.508,00
2010/12	1.941,12	184,30	2.125,42	2.508,00
2011/1	1.985,64	139,78	2.125,42	2.508,00
2011/2	2.031,18	94,24	2.125,42	2.508,00
2011/3	2.077,79	47,63	2.125,42	2.508,00
Devir	0,00	500,00	500,00	590,00
Toplam	52.831,36	24.122,75	76.954,11	90.806,00

4.6. Finansal Kiralama Sözleşmesine İlişkin Muhasebe İşlemleri

2008/4 Taksit Döneminde Ödenecek Faiz ve Anaparanın Hesaplanması:

Toplam Anapara	52.831,36 TL
1. Ay İçin Faiz Tutarı	0,00
Aylık Toplam Taksit Tutarı	2.064,41 TL
1. Ay İçin Faiz Tutarı	0,00
1. Ay İçin Anapara Tutarı	2.064,41 TL

2008/4 Taksit Dönemine İlişkin 1. Faturanın Düzenlenmesi

Anapara	2.064,41 TL
Faiz	0,00
Kira Tutarı	2.064,41 TL
%18 KDV	371,59 TL
TOPLAM	2.436,00 TL

2008/5 Taksit Döneminde Ödenecek Faiz ve Anaparanın Hesaplanması

Toplam Anapara	52.831,36 TL
Ödenmiş Olan Anapara	2.064,41 TL
Kalan Anapara Tutarı	50.766,95 TL
Aylık Faiz Oranı	0,022934606
2. Ay İçin Faiz Tutarı	1.164,32 TL

Aylık Toplam Taksit Tutarı	2.125,42 TL
2. Ay İçin Faiz Tutarı	1.164,32 TL
2. Ay İçin Anapara Tutarı	961,10 TL

2008/5 Taksit Dönemine İlişkin 2. Faturanın Düzenlenmesi

Anapara	961,10 TL
Faiz	1.164,32 TL
Kira Tutarı	2.125,42 TL
% 18 KDV	382,58 TL
TOPLAM	2.508,00 TL

İzleyen aylara ait anapara ve faiz ödemelerinin hesaplanması da aynı şekilde yapılacaktır.

2011/3 Taksit Döneminde Ödenecek Faiz ve Anaparanın Hesaplanması

Toplam Anapara	52.831,36 TL
Ödenmiş Olan Anapara	50.753,57 TL
Kalan Anapara Tutarı	2.077,79 TL
Aylık Faiz Oranı	0,022934606
36. Ay İçin Faiz Tutarı	47,63 TL
Aylık Toplam Taksit Tutarı	2.125,42 TL
36. Ay İçin Faiz Tutarı	47,63 TL
36. Ay İçin Anapara Tutarı	2.077,79 TL

2011/3 Taksit Dönemine İlişkin 36. Faturanın Düzenlenmesi

Anapara	2.077,79
Faiz	47,63 TL

Kira Tutarı	2.125,42 TL
%18 KDV	382,58 TL
TOPLAM	2.508,00 TL

Devir İşlemine Ait Ödenecek Faiz ve Anaparanın Hesaplanması

Toplam Anapara	52.831,36 TL
Ödenmiş Olan Anapara	52.831,36 TL
Kalan Anapara Tutarı	0,00 TL
Aylık Faiz Oranı	0,022934606
37. Ay İçin Faiz Tutarı	500,00 TL
37. Ay Taksit Tutarı	500,00 TL

Devir İşlemine Ait Faturanın Düzenlenmesi

Faiz	500,00 TL
Kira Tutarı	500,00 TL
%18 KDV	90,00 TL
TOPLAM	590,00 TL

Kiralaanın Yapacağı Kayıtlar

Finansal Kiralama Konusu Malın Satın Alınması

_____	01.04.2008	_____
226.00	FİNANSAL KİR. KONUSU YATIRIMLAR	52.831,36-
390.00	SATICI	52.831,36-
_____	//	_____

Satıcıya Ödemenin Yapılması

01.04.2008

390.00 SATICI	52.831,36-
022.00 BANKA	52.831,36-

//

Maliyetin Kesinleşmesi (Finansal Kiralama İşleminin Gerçekleştirilmesi)

01.04.2008

150.00.0 FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI	76.954,11-
250.03 NAKİL VASITALARI	1,00-
150.01 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA ALACAĞI	24.122,75-
226.00 FİNANSAL KİRALAMA KONUSU YATIRIMLAR	52.831,36-
790.99 DİĞER FAİZ DIŞI GELİRLER	1,00-

//

1.Taksidin (Peşinatın) Faturalanması

30.04.2008

150.00.1 FATURALANMIŞ FİN. KİRALAMA ALACAKLARI	2.436-
150.00.0 FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI	2.064,41-
380.10.4 ÖDENECEK KDV	371,59-

//

1.Taksidin Müşteri Tarafından Bankaya Yatırılması

30.04.2008

022.00 BANKA	2.436-
150.00.1 FATURALANMIŞ FİN. KİR. ALACAĞI	2.436-

//

2. Taksidin Faturalanması

31.05.2008

150.00.1 FATURALANMIŞ FİN. KİR. ALACAKLARI	2.508-
150.01 KAZANILMAMIŞ FİN. KİR. ALACAKLARI	1.164,32-
150.00.0 FİNANSAL KİRALAMA ALACAĞI	2.125,42-
380.10.4 ÖDENECEK KDV	382,58-
582.00 FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ	1.164,32-

//

2. Taksidin Müşteri Tarafından Bankaya Yatırılması

31.05.2008

022.00 BANKA	2.508-
150.00.1 FATURALANMIŞ FİN. KİR. ALACAKLARI	2.508-

//

3. Taksidin Faturalanması

30.06.2008

150.00.1 FATURALANMIŞ FİN. KİR. ALACAKLARI	2.508-
150.01 KAZANILMAMIŞ FİN. KİR. ALACAKLARI	1.142,27-
150.00.0 FİNANSAL KİRALAMA ALACAĞI	2.125,42-
380.10.4 ÖDENECEK KDV	382,58-
582.00 FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ	1.142,27-

//

3. Taksidin Müşteri Tarafından Bankaya Yatırılması

_____ 30.06.2008 _____	
022.00 BANKA	2.508-
150.00.1 FATURALANMIŞ FİN. KİR. ALACAKLARI	2.508-
_____ // _____	

İzleyen aylarda da aynı kayıtlar yapılacaktır.

36. Taksidin Faturalanması

_____ 31.03.2011 _____	
150.00.1 FATURALANMIŞ FİN. KİR. ALACAKLARI	2.508-
150.01 KAZANILMAMIŞ FİN. KİR. ALACAKLARI	47,63-
150.00.0 FİNANSAL KİRALAMA ALACAĞI	2.125,42-
380.10.4 ÖDENECEK KDV	382,58-
582.00 FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ	47,63-
_____ // _____	

36. Taksidin Müşteri Tarafından Bankaya Yatırılması

_____ 31.03.2011 _____	
022.00 BANKA	2.508-
150.00.1 FATURALANMIŞ FİN. KİR. ALACAKLARI	2.508-
_____ // _____	

Kiralanan Malın Mülkiyetinin Kiracıya Devri

01.04.2011

150.01.3 KİRALAMA İŞLEMLERİNDE ALACAKLAR	590
250.03 NAKİL VASITALARI	1-
790.99 DİĞER FAİZ DIŞI GELİRLER	499-
380.10.4 ÖDENECEK KDV	90-

//

Devir Bedelinin Müşteri Tarafından Bankaya Yatırılması

01.04.2011

022.00 BANKA	590-
150.01.3 KİR. İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR	590-

//

Kiracının Yapacağı Kayıtlar

Kiralama Sözleşmesinin Kayda Alınması

Finansal kiralama konusu taşıt, rayiç bedeli ile kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilerek aktife alınır. Aynı miktar pasifte anapara borcu olarak gösterilir.

01.04.2008

260 HAKLAR	52.831,36-
302 ERTELENMİŞ FİN. KİR. BORÇLANMA MALİYETİ (-)	11.507,78-
402 ERTELENMİŞ FİN. KİR. BORÇLANMA MALİYETİ (-)	12.614,97-
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	25.444,03-
401 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	51.510,08-

//

30 Nisan 2008 Tarihli Faturanın Tahakkuku

30.04.2008

301 FİNANSAL KİR. İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	2.064,41-
191 İNDİRİLECEK KDV	371,59-
320 SATICILAR	2.436-

//

30 Nisan 2008 Tarihli Faturanın Ödenmesi

30.04.2008

320 SATICILAR	2.436-
102 BANKA	2.436-

//

Nisan 2008 Sonu İtibariyle Vadesi 1 Yılın Altına Düşen Borçların İlgili Hesaba Aktarılması

30.04.2008

401 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	2.125,42-
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	2.125,42-

//

Nisan 2008 Sonu İtibariyle Vadesi 1 Yılın Altına Düşen Ertelemiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetinin İlgili Hesaba Aktarılması

30.04.2008

302 ERTELENMİŞ FİN. KİR. BORÇLANMA MALİYETLERİ (-)	892,04-
402 ERTELENMİŞ FİN. KİR. BORÇLANMA MALİYETİ (-)	892,04-

//

31 Mayıs 2008 Tarihli Faturanın Tahakkuku

_____ 31.05.2008 _____	
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	2.125,42-
191 İNDİRİLECEK KDV	382,58-
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	1.164,32-
320 SATICILAR	2.508-
302 ERTELENMİŞ FİN. KİR. BORÇLANMA MALİYETİ (-)	1.164,32-
_____ // _____	

31 Mayıs 2008 Tarihli Faturanın Ödenmesi

_____ 31.05.2008 _____	
320 SATICILAR	2.508-
102 BANKA	2.508-
_____ // _____	

Mayıs 2008 Sonu İtibariyle Vadesi 1 Yılı Altına Düşen Borçların İlgili Hesaba Aktarılması

_____ 31.05.2008 _____	
401 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	2.125,42-
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	2.125,42-
_____ // _____	

Mayıs 2008 Sonu İtibariyle Vadesi 1 Yılın Altına Düşen Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetinin İlgili Hesaba Aktarılması

31.05.2008

302 ERTELENMİŞ FİN. KİR. BORÇLANMA MALİYETLERİ (-) 863,75-

402 ERTELENMİŞ FİN. KİR. BORÇLANMA MALİYETİ (-) 863,75-

//

İzleyen aylarda da aynı kayıtlar yapılacaktır.

Yıl Sonlarında Amortisman Giderlerinin Kaydı

İlgili ticari aracın faydalı ömrü 4 yıl olduğu için amortisman oranı %25 olarak alınmıştır.

$52.831,36 \times 0,25 = 13.207,84$

31.12.2008

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ 13.207,84-

268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR 13.207,84-

//

İzleyen aylarda da aynı kayıtlar yapılır.

Mart 2011 Tarihli Faturanın Tahakkuku

31.03.2011

301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR 2.125,42-

191 İNDİRİLECEK KDV 382,58-

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 47,63-

320 SATICILAR 2.508-

302 ERTELENMİŞ FİN. KİR. BORÇLANMA MALİYETİ (-) 47,63-

//

31 Mart 2011 Tarihli Faturanın Ödenmesi

_____	31.03.2011	_____
320 SATICILAR		2.508-
102 BANKA		2.508-
_____	//	_____

Kiralama Konusu Malın Devir Alınması

_____	01.04.2011	_____
254 TAŞITLAR		500-
191 İNDİRİLECEK KDV		90-
320 SATICILAR		590-
_____	//	_____

_____	01.04.2011	_____
320 SATICILAR		590-
102 BANKA		590-
_____	//	_____

Finansal kiralama işlemlerinin döviz cinsinden olmasında da yukarıdaki işlemler yapılacaktır. Ancak taksit ödeme tarihlerinde kur farkındaki değişimler de kiralyan ve kiracı tarafından mahiyetine göre gelir veya gider olarak kayıtlara yansıtılacaktır (Başkan, 2006:46).

SONUÇ VE ÖNERİLER

1985 yılında 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile ülkemizde uygulanmaya başlanan finansal kiralama, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için cazip bir finansman yöntemidir. Finansal kiralama kiracı şirket, sözleşme süresi boyunca kira konusu malın kullanma hakkını almakta sözleşme süresi sonunda ise kiralayan tarafından sembolik bir bedel karşılığı olarak düzenlenecek fatura ile malın mülkiyeti kiracıya geçmektedir. Bu yöntem; işletmenin üretim ve yatırım süresince gerekli finansmanı öz kaynaklarını harcamadan elde etmesine imkân vermesi, nakit akışına ve kiralanan malın ekonomik ömrüne uygun ödeme imkânı sağlaması ve maliyetinin banka kredilerine kıyasla düşük olması nedenleriyle yatırım projelerinin gerçekleştirilmesinde önemli bir işleve sahip olmuştur. İşletmelerin öz kaynaklarını harcaması; sermayelerinin azalmasına ve yeni teknolojiden daha az yararlanmasına neden olacaktır. Çünkü finansal kiralama, firmaları eskimiş teknoloji kullanımından da kurtarmaktadır. Böylece yeni teknoloji kullanımı firmaların üretim kapasitesini genişleterek rekabet gücünü olumlu yönde etkileyecektir.

Finansal kiralama dışında, yatırımları finanse eden orta ve uzun vadeli ikinci bir finansman alternatifi yoktur. Ekonominin rant ekonomisine dönüştüğü; orta ve uzun vadeli kaynağın yaratılmadığı ülkemizde, bu yönüyle leasing çok önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

Finansal kiralama işlemlerinin öneminin artmasıyla bu işlemlerin muhasebeleştirilmesinin de önemi artmıştır. Ülkemizde finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik ilkelerin temel kaynağını 10.06.1985 tarihli 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile 17 nolu Türkiye Muhasebe Standardı oluşturmaktadır. Ülkemizde Finansal Kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve mali tablolarda sunumu hakkında çeşitli problemler yaşanmış, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu 17 numaralı uluslararası muhasebe standardının aynı şekilde Türkiye’de de uygulanabileceğini kabul etmiştir. Ancak finansal kiralama şirketleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından 10 Ekim 2006 tarih ve 26315 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve 17 Mayıs 2007 tarih ve 26525 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince uygulanacak tek düzen hesap planı ve İzahnamesi ile Kamuya Açıklanacak Finansal

Tabloların Biçim ve İçeriği Hakkında Tebliğ kapsamındaki tek düzen hesap planını kullanmaktadırlar ve finansal tablolarını Türkiye Muhasebe Standartlarına ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak hazırlamaktadırlar.

Bununla birlikte Finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde özün önceliği ilkesi benimsenmiştir. Bu ilkeye göre kiracı, kiraladığı varlığı aktifte bir varlık, pasifte ise bir borç olarak göstermelidir. Kiralayan ise kiralama konusu varlığı bilânçoda bir maddi duran varlık olarak değil, yapılan net yatırımın tutarına eşit bir alacak olarak göstermelidir.

Ülkemizde finansal kiralama birçok gelişmiş ülkenin aksine, yasal bir düzenleme ile mali sistemimize kazandırılmıştır. 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanun’unda; finansal kiralama işleminin temelini oluşturan sözleşmenin hukuki yapısı, tarafların hak ve yükümlülükleri ayrıntılı olarak düzenlenirken operasyonel kiralama, alt kiralama ve satın geri kiralama gibi finansal kiralama türlerine ise yer verilmemiştir. Operasyonel kiralama, alt kiralama ve satın geri kiralama gibi finansal kiralama türlerinin Kanun kapsamına alınması sektörün sunduğu hizmetleri çeşitlendirerek işlem hacmini olumlu yönde etkileyecektir. Zaten ülkemizde leasing işlem hacminin gelişmiş ülkelerdeki seviyesine ulaşamamasının en önemli nedenlerinden biri Türkiye’de leasing işlemlerinin sadece finansal kiralamadan ibaret olmasıdır.

Dünyada ise leasing uygulamalarının “finansal kiralama ve “operasyonel kiralama olmak üzere 2 ana türü mevcut olduğu; finansman işlevi ağır basan finansal kiralamanın yanı sıra leasing konusu malın bakım-onarım hizmetlerinin de verildiği kiralama işlevinin ağır bastığı operasyonel kiralamanın yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir.

Finansal kiralama sektörünün gelişimini engelleyen diğer önemli etken, Maliye Bakanlığı’nın KDV oranlarında yaptığı değişikliktir. 30.12.2007 tarihinde Maliye Bakanlığı’nın %1 olan KDV oranını %18’e çıkarması ile leasing sektörüne büyük bir darbe vurulmuştur. Bu durum yatırım maliyetinin düşük olması nedeniyle satın alma yerine kiralamayı tercih eden yatırımcılar için leasingin cazibesini kaybetmesine neden oldu. Bu sebeple de sektörde ciddi anlamda bir daralma yaşandı. Oysa ki % 1 olan Katma Değer Vergisi Oranı Türkiye’de finansal kiralama işlemlerinin en teşvik edici unsurlarından biriydi.

2007 yılı sonu itibariyle leasing işlemlerinde KDV avantajının ortadan kalkması sektörde ürün çeşitlendirmeyi ve operasyonel leasinge geçmeyi daha gerekli hâle getirmiştir. Operasyonel kiralamada sözleşme süresinin finansal kiralamaya göre daha kısa olmasının yanı sıra işletmeler söz konusu malı iade etmek amacıyla sözleşmeyi rahatlıkla feshedebilecekler. Ancak finansal kiralamada, sözleşmenin feshinin taraflara bazı yaptırımları vardır. Ayrıca operasyonel kiralama ile sigorta, yedek parça, bakım, onarım, donanım değiştirme, operatörlük ve donanımın türüne bağlı olarak daha pek çok hizmet türünün gelişmesini de söz konusu olacaktır. Bu açıdan operasyonel kiralama; yatırımların canlanmasını, yan hizmet ağlarının gelişmesini, yeni teknoloji girişinin hızlanmasını ve kaynak kullanımında esneklik ve verimliliğin artmasını sağlayacaktır.

Bilindiği gibi fikri ve sınaî haklar, patent hakları, bilgisayar yazılımları, hammadde ve yarı mamul niteliğinde bulunan mallar finansal kiralama konusu yapılamamaktadır. Bunların da finansal kiralamaya konu edilmesiyle birlikte finansal kiralama sektöründe çok daha yüksek işlem hacimlerine ulaşılabilecektir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK), Türkiye’de kurulu finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerini tek bir kanun altında toplamak ve kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışması için “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Taslağı” hazırladı. Bu taslağa göre hem sektöre yeni ürünler getirilmesine izin verilecek ve hem de operasyonel leasing uygulamasına geçilebilecektir. Uygulamaya konulacak bu yeni yasa ile finansal kiralama sektörünün gelişmesi de kaçınılmaz olacaktır.

Yukarıda belirttiğimiz bütün bu değişiklikler şüphesiz finansal kiralama sektörünün mali piyasalar içerisindeki öneminin artmasında ve sektörün işlem hacminin gelişmiş ülkelerdeki düzeyine çıkmasında önemli rol oynayacaktır. Çünkü finansal kiralama, yatırımları ve milli geliri artırıcı etkisi ve ekonomiye ciddi anlamda katkısı olan bir finansal araçtır. Bu sebeple belirtilen problemlerin çözülmesi gelişmekte olan ülkemiz için çok önemlidir.

KAYNAKLAR

- AKTAŞ, Mehmet Ali (2004), “Finansal Kiralama (Leasing) İşlemleri ve Muhasebe Uygulaması”, http://www.alomaliye.com/mehmetali_aktas_leasing.htm, 09.01.2010.
- ALTINDAĞ, Mehmet (2004), “Finansal Kiralamanın Vergi Karşısındaki Durumu”, *Mali Çözüm Dergisi*, Yıl 14, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart, s.1-6.
- BAŞKAN, Halil İbrahim (2006), “Alternatif Bir Finansman Tekniği Olarak Leasing ve Muhasebeleştirilmesi”, http://kutuphane.ksu.edu.tr/etez/sbe/T00607/Halil_Ibrahim_Baskan_tez.pdf, 28.03.2010.
- BENGÜ, Gözde Zeynep, (2007), *Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Türk Mevzuatında Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BIYIK, Recep ve Aydın Kıratlı (2001), **Vergi Teşvikleri ve Korumaları**, Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul.
- CEYLAN, Ali (2002), *Finansal Teknikler*, 4. Baskı, Ekin Kitapevi Yayınları, Bursa.
- CİTER, Tahir (2008), “Finansal Kiralama İşlemlerinden Doğan Faiz ve Kur Farkları”, *Vergi Dünyası*, Yıl 28, Sayı 327, Kasım, s.130-134.
- EGEMEN, Kıvanç, (2007), *Türkiye’de Finansal Kiralama (Leasing) İşlemleri ve Vergilendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ernst & Young, 2010, *Vergi Rehberi*, Ernst & Young Yayınları, Türkiye.
- Fider (Finansal Kiralama Derneği), (2009), “Finansal Kiralama Kanunu”, <http://www.fider.org.tr/pageStructure.aspx?intPageStructureNo=13&sintLanguageID=0&bytContentType=2&intPageNo=9&strHitCountParam=2|13|0|265|769>, 25.10.2009.

- Finans Leasing (2006), “Leasing Mevzuatı”, <http://www.finansleasing.com.tr/leasing-kanunu.asp>, 09.01.2010.
- “Finansal Kiralama Kanunu”, <http://www.vergiturk.com/fkk.htm>, 29.10.2009.
- GEZGİNADAM, Gülşah, (2008), *Operasyonel Leasing ve Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜLELÇE, Hakan, “Operasyonel Leasing Geliyor”, http://www.kobi-efor.com.tr/haber_detay.asp?id=2623, 24.04.2010.
- İAV (İktisadi Araştırmalar Vakfı), (2009), *Finansal Kiralama Sektörünün Vergisel Boyutu Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanun Tasarısı*, Seminer, İstanbul.
- KARA, İbrahim (2001), “Leasing İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi (ABD Uygulaması)”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Yıl 1, Sayı 3, Ocak, s.57–71.
- KOCAHANOĞLU, Alper (2000), *Gerekçeli-Açıklamalı Bankalar Kanunu ve İlgili Mevzuat*, 4. Baskı, Temel Yayınları, İstanbul.
- KOÇ, Mehmet (2004), *Finansal Kiralama (Leasing)*, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- KOÇYİĞİT, M. ve A. Kılıç, (2008), “Leasing Sektöründe KDV Oranı Değişikliğinin İMKB’de İşlem Gören Leasing Şirketlerinin Hisse Senedi Getirisine Etkisi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 40, Ekim, s.165–174.
- Leasing Portalı (2008), “Leasing İşlemi Nasıl Yapılır?”, <http://www.leasingportali.com/detayyenportal.asp?id=16>, 13.03.2010.
- Maliye Bakanlığı, “Gelir Vergisi Kanunu”, http://www.alomaliye.com/gvk_tebliğleri/gvk_146.htm, 13.12.2009.
- Maliye Bakanlığı (2003), “Vergi Usul Kanunu”, http://www.alomaliye.com/vuk_gen_teb_319.htm, 12.12.2009.
- REİSOĞLU, Seza (2004), “Finansal Kiralama Sözleşmeleri ve Uygulamam Sorunları”, http://www.alomaliye.com/seza_reisoglu_finansal_kiralama.htm, 02.05.2010.

- SAYILGAN, Güven (2001), “Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Yıl 1, Sayı 3, Ocak, s.107–127.
- SAYILGAN, Güven (2004), “Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Örnek Uygulama”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Yıl 4, Sayı, 12, Nisan, s. 69-96
- TMS (Türkiye Muhasebe Standartları), (2009), *TMS–17 Kiralama İşlemleri*, 3. Baskı, Gazi Yayınevi, Ankara.
- TORAMAN, Cengiz (2000), “Finansal Kiralamanın Türkiye Uygulamasında Ortaya Çıkan Sorunlar ve Bir Çözüm Önerisi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 7, Temmuz, s.30–37.
- TOROSLU, Vefa (2000), *Leasing İşlemleri ve Muhasebesi*, Beta Yayınları, Ankara.
- TUĞLU, A. ve F. Saraçoğlu, (2001), “Finansal Kiralamaya Konu Olan Malların Devri”, *Mükellefin Dergisi*, Sayı 106, s. 74–80.
- TUĞLU, Ali ve Özkan Atila (2007), **Finansal Kiralama İşlemleri**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara.
- UYDACI, Sıla, (2006), *Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yatırım Leasing (2010), <http://www.yatirimleasing.com/issureci.asp>, 20.03.2010.
- YAZ, Dursun Ali (2008), “Tüm Yönleriyle Finansal Kiralama (Leasing) Uygulaması”, http://www.mustafagulsen.com/yeni/makale_detay.asp?yazarid=42&makaleid=170, 16.01.2010.
- YETGİN, Feyzullah (2001), *Türkiye’de Finansal Kiralama ve Finansal Kiralama Sektörü-Finans Sisteminde Yeni Yönelimler*, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.

EKLER

TEKDÜZEN HESAP PLANI YAPISI

Tekdüzen Hesap Planı, aşağıda belirtilen gruplardan oluşur;

- 0** DÖNEN DEĞERLER
- 1** ANA FAALİYETLERDEN ALACAKLAR
- 2** YATIRIM AMAÇLI DEĞERLER VE DİĞER AKTİFLER
- 3** BANKALARDAN KULLANILAN KREDİLER VE DİĞER YABANCI KAYNAKLAR
- 4** ÖZKAYNAKLAR
- 5** ANA FAALİYET GELİRLERİ
- 6** FİNANSMAN GİDERLERİ
- 7** FAALİYET DIŞI GELİRLER
- 8** FAALİYET GİDERLERİ VE DİĞER GİDERLER
- 9** BİLÂNÇO DIŞI HESAPLAR

Türk parası ve yabancı para hesaplar

Her grup içerisinde yer alan hesaplar, Türk parası ve yabancı para olarak ikiye ayrılmıştır. Türk parası ve yabancı para işlemler için çalışan hesaplar, 012 Yoldaki Paralar – T.P., 013 Yoldaki Paralar – Y.P. örneğinde olduğu gibi, defteri kebir seviyesinde ayrılmıştır. Defteri kebir hesaplarından son hanesi çift numaralı olanlar Türk parası, tek numaralı olanlar ise yabancı para hesaplardır.

Yabancı para olarak belirtilen hesaplar, şirketlerin yabancı para işlemlerine ilişkin tutarların kaydedildiği hesaplardır. Bu hesaplardaki yabancı para bakiyeler ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde dönem sonlarında değerlemeye tabi tutularak değerlendirme farkları ilgili hesaplara intikal ettirilir. Yabancı para hesaplardan ve işlemlerden sağlanan yabancı para faiz, komisyon ve gelirler, işlem

tarihindeki kurdan Türk parasına çevrilir ve ilgili yabancı para kâr/zarar hesaplarına kaydedilir. Yukarıda belirtilen gelirler, yabancı para yerine Türk parası üzerinden tahsil edilse dahi, ilgili yabancı para kâr-zarar hesaplarına kaydedilir.

Hesap numaralama sistemi

Hesap numaralama sistemi, belirli hesaplar hariç altı haneden oluşmuştur. İstisnai hesaplar ise yedi haneden oluşmaktadır. Hesap numaralarının hanelere göre gösterimi aşağıda belirtildiği şekildedir:

1 2 3 4 5 6

A B C D E F

A- Grup numarasını tanımlar,

BC - Defteri kebir hesap numaralarını tanımlar,

DE - Yardımcı hesap numaralarını tanımlar,

F - Alt hesap numaralarını tanımlar.

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesi

Tekdüzen Hesap Planı İzahnamesinde yer alan hesaplar, gruplar, defteri kebir ve gerekli görüldüğü hallerde yardımcı ve alt hesaplar bazında açıklanır. Türk parası hesapların açıklamaları, yabancı paranın esas alınması kaydıyla yabancı para hesaplar için de geçerlidir.

Söz konusu açıklamalar, ilgili hesapların işleyişini daha iyi anlamaya yönelik olup, muhasebe ve finansal tablo ilkeleri ile muhasebe standartlarına aykırılık teşkil etmez.

Tekdüzen hesap planı izahnamesi aşağıda belirtildiği şekilde düzenlenmiştir.

0 DÖNEN DEĞERLER

010 Kasa

Kasa mevcudu yalnızca Türk parası değerlerden oluşur. Kasaya girişler hesaba borç, kasadan çıkışlar ise alacak olarak kaydedilir. Bu hesap aktif nitelikli olup, bakiyesi Türk parası mevcudunu gösterir.

011 Efektif Deposu

Alım satım konusu yapılan yabancı paraların sabit fiyat üzerinden kaydedildiği aktif nitelikli bir hesaptır.

012 Yoldaki Paralar – Türk Parası

Şirket şubelerinin, genel müdürlük ile veya kendi aralarında yaptıkları grup nakilleri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve diğer bankalar aracılığıyla gönderdikleri havaleler ile çıkardıkları Türk parası grupların kaydedildiği bir hesaptır.

013 Yoldaki Paralar - Yabancı Para

012 Yoldaki Paralar – T.P. hesabı için yapılan açıklama, Türk parası yerine yabancı paranın esas alınması kaydıyla, bu hesap için de geçerlidir. Kıymetli maden cinsinden grup nakilleri de bu hesapta izlenir.

019 Kıymetli Madenler - Yabancı Para

Şirketlerce edinilen basılı ve külçe halindeki kıymetli madenler gram olarak bu hesapta izlenir.

022 Yurtiçi Bankalar - Türk Parası

Şirketlerin bankalara ve özel kanunlarına göre mevduat kabulüne yetkili bulunan kuruluşlara yatırdıkları Türk parası mevduat ile anılan kurum ve kuruluşlarla yapılan işlemlerden doğan borç ve alacakların kaydına özgü bir hesaptır. Aktif nitelikli bu hesap, vadesiz ve vadeli oluşuna göre, ayrı yardımcı hesaplardan oluşur ve her banka şubesinin hesapları ayrı yardımcı föylerde izlenir.

024 Yurtdışı Bankalar - Türk Parası

Hesaba yurtdışındaki bankalar ve özel kanunlarına göre mevduat toplamaya yetkili kuruluşlar nezdinde Türk parası üzerinden yapılan vadeli ve vadesiz işlemler kaydedilecektir.

025 Yurtdışı Bankalar - Yabancı Para

Şirketler ile yabancı ülkelerdeki bankalar ve özel kanunlarına göre mevduat toplamaya yetkili kuruluşlar arasındaki işlemleri gösteren efektif ve dövizler, kambiyo, çek ve havale bedelleri, iştirak edilen çek ve senet bedelleri ile akreditif bedellerinin kaydedildiği aktif nitelikli bir hesaptır.

026 Yurtdışı Merkez Ve Şubeler - Türk Parası

Türkiye'de kurulu şirketlerin yurtdışındaki şubelerinden ve şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı şirketlerin ana merkez ile diğer ülkelerdeki şubelerinden olan Türk parası alacaklarının kaydedildiği aktif nitelikli bir hesaptır.

030 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Menkul Değerler - Türk Parası

İlgili Türkiye Muhasebe Standardında belirtilen esaslar çerçevesinde, alım satım amaçlı olarak elde tutulan menkul değerler ve ilk muhasebeleştirme sırasında gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan olarak sınıflandırılan menkul değerlerin kaydedildiği bir hesaptır.

Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler

Alım satım amaçlı olarak elde tutulan menkul değerler 03000'dan 03009'a kadar olan yardımcı hesaplarda izlenir.

03009 Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler Değer Artış Hesabı

Hisse senedi ve yatırım fonu katılma belgeleri gibi sermayede payı temsil eden alım satım amaçlı menkul kıymetlerin değerlerinde, bu kıymetler için yapılan değerlendirme sonucu ortaya çıkan değer artış farkları bu hesaba borç, sonuç hesaplarına alacak kaydedilerek izlenir.

Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflanan Menkul Değerler

İlgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde, ilk muhasebeleştirme sırasında gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan olarak sınıflandırılan menkul değerler 03010'dan 03019'a kadar olan yardımcı hesaplarda izlenir.

032 Satılmaya Hazır Menkul Değerler - Türk Parası

Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan menkul değerler ve vadeye kadar elde tutulacak menkul değerler dışındaki bütün menkul değerler bu hesapta izlenir.

033 Satılmaya Hazır Menkul Değerler - Yabancı Para

Bu hesap, dönem sonlarında ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümlerine göre değerlemeye tabi tutularak bakiyesi Türk parasına dönüştürülür. Yabancı para satılmaya hazır menkul değerlerin kur farkları ve iskonto primleri gelir tablosuna yansıtılır.

038 Menkul Değerler Değer Düşüş Karşılığı (-) – Türk Parası

Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan menkul değerlerin değerlenmiş tutarlarının (fiyatlarının) elde etme maliyetlerinden düşük olması halinde 820030 Menkul Değerler Değer Düşme Giderleri hesabına borç, bu hesaba alacak kaydı yapılmak suretiyle değer düşüşü kayıtlara yansıtılır.

050 Ters Repo İşlemlerinden Alacaklar - Türk Parası

Ters repo işlemlerinden kaynaklanan kısa vadeli alacaklar bu hesapta izlenir.

1-ANA FAALİYETLERDEN ALACAKLAR

Dövizle endeksli ana faaliyet alacakları Türk parası hesaplarda izlenir. Söz konusu alacak tutarları dönem sonlarında dönemsellik ilkesi gereği cari kurlarla değerlendirilir ve değerlendirme sonucu ana parada kur hareketinden kaynaklanan olumlu farklar reeskont hesapları kullanılarak 771 Kambiyo Kârları - Y.P. hesabına gelir kaydedilir.

Faktoring Alacakları

İskontolu faktoring alacakları 100, 101 Kısa Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P., Y.P. ile 102, 103 Orta ve Uzun Vadeli İskontolu Faktoring Alacakları – T.P., Y.P. hesaplarında izlenir. Hesabın bakiyesi iskonto edilen Türk parası ve yabancı para faktoring alacaklarından henüz vadesi gelmemiş ve tahsil edilmemiş olanların tutarını gösterir.

Finansman Kredileri

Finansman kredileri ilgili finansman kredisi hesaplarında izlenir.

150 Kiralama İşlemlerinden Alacaklar - Türk Parası

Varlıkların finansal kiralama, faaliyet kiralaması ve diğer kiralama yöntemlerinden biriyle kiraya konu edilmesi durumunda, finansal kiralama sözleşmesine göre belirlenen taksitlendirilmiş toplam alacak tutarı ile faaliyet kiralamasının döneme isabet eden kısmı bu hesapta izlenir.

Tasfiye Olunacak Alacaklar Ve Zarar Niteliğindeki Alacaklar

Anapara, faiz veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren, doksan günden fazla geciken ancak bir yılı geçmeyen alacaklar "Tasfiye Olunacak Alacaklar" hesabında, bir yıldan fazla gecikmiş olan alacaklar "Zarar Niteliğindeki Alacaklar" hesabında izlenir. "Tasfiye Olunacak Alacaklar" hesabında izlenen alacaklar ödemelerdeki gecikme süresine göre ilgili yardımcı hesaplara kaydedilir.

Özel Karşılıklar

170 Tasfiye Olunacak Alacaklar – T.P. ve 176 Zarar Niteliğindeki Alacaklar -T.P. hesaplarında izlenen alacaklar için ayrılan özel karşılıklar bu hesapta izlenir. Hesaplar, Türk parası/yabancı para alacaklar üzerinden bir indirim kalemi olarak dikkate alınacak negatif aktif düzenleyici hesaplardır. Özel karşılıklar 180, 181 Özel Karşılıklar - T.P., Y.P. hesaplarında izlenir. Yabancı para alacaklar için ayrılan özel karşılıklar tarihi kurlarla değeri.

2 YATIRIM AMAÇLI DEĞERLER VE DİĞER AKTİFLER

220 Ana Faaliyet Alacakları Faiz Ve Gelir Tahakkuk Ve Reeskontları – Türk Parası

Finansman kredilerinin ve iskontolu factoring alacakları dışındaki factoring alacaklarının dönem kârını ilgilendirdiği halde henüz tahsil olunmamış faiz ve diğer gelirleri, tahakkuk yöntemiyle ilgili gelir hesaplarının alacağına, bu hesabın borcuna kaydedilir.

222 Diğer Faiz Ve Gelir Reeskontları – Türk Parası

Dönem kârını ilgilendirdiği halde, henüz tahsil edilmemiş bulunan menkul değerler faiz gelir reeskontları ve diğer faiz ve gelir reeskontlarının döneme isabet eden bölümü bu hesabın borcunda, ilgili kâr/zarar hesabının alacağına gösterilir.

224 Türev Finansal Varlıklar – Türk Parası

Bilânço dışı hesaplarda izlenen türev finansal araçların ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde değerlemeye tabi tutulmasından doğan ve varlık oluşturan farklar aktif nitelikli bu hesapta izlenir.

226 Kiralama Konusu Yapılmakta Olan Yatırımlar – Türk Parası

İlgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde, kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihten kiralama süresinin başlangıcına kadar olan sürede kiralama işlemi için üstlenilen maliyetler bu hesapta izlenir.

228 Kiralama İşlemleri İçin Verilen Avanslar – Türk Parası

Kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihten kiralama süresinin başlangıcına kadar olan sürede kiralama işlemleri için satıcı firmalara ödenen tutarlar bu hesapta izlenir.

238 Satış Amaçlı Elde Tutulan Ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlıklar – Türk Parası

İlgili Türkiye Muhasebe Standardında belirtilen esaslar çerçevesinde satış amaçlı elde tutulan ve durdurulan faaliyetlere ilişkin duran varlık olarak sınıflandırılan varlıklar bu hesapta izlenir.

240 İştirakler - Türk Parası

Şirketlerin, sermaye veya yönetim kontrolü bulunmamakla birlikte, üzerlerinde önemli etkinliğe sahip oldukları ortaklıklarındaki paylarının kaydına özgü aktif nitelikli bir hesaptır.

242 Bağlı Ortaklıklar - Türk Parası

Şirketlerin, sermayesi veya yönetimi üzerinde kontrol gücüne sahip buldukları ortaklıklarındaki paylarının kaydına özgü aktif nitelikli bir hesaptır. **244 Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler – Türk Parası**

Yatırım amaçlı menkul kıymetlerin ve mülkiyeti şirkette kalmak kaydıyla teminata verilen ve bloke edilen vadeye kadar elde tutulacak menkul kıymetlerin kaydına özgü aktif nitelikli bir hesaptır.

246 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar Ve Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler Değer Düşüş Karşılığı (-)- Türk Parası

İştirakler, bağlı ortaklıklar ve iş ortaklıklarının değerlenmiş tutarlarının (fiyatlarının) elde etme maliyetlerinden veya daha önceki değerlenmiş tutarlarından (fiyatlarından) düşük olması halinde değer düşüşü 414030 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve İş Ortaklıklarından hesabına borç, bu hesaba alacak kaydı yapılmak suretiyle muhasebeleştirilir.

248 İş Ortaklıkları – Türk Parası

İş ortaklıkları, ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde bu hesapta izlenir.

250 Menkuller - Türk Parası

Şirketlerce finansal kiralama yoluyla edinilen menkuller ile şirketlerin faaliyetlerini sürdürebilmek için satın aldıkları kasalar, büro makineleri, mobilya, mefruşat, nakil vasıtaları ve diğer menkul eşya ile ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri gereğince yapılacak yeniden değerlendirme sonucu menkullerde doğan değer artışları ve alımı yapılmış ancak henüz kullanım için dağıtım yapılmamış stok menkullerin kaydına özgü aktif nitelikli bir hesaptır.

251 Menkuller - Yabancı Para

Yurtdışında döviz ödemek suretiyle iktisap edilen ve yurtdışı birimin aktifine kayıtlı menkullerin kaydolunduğu bir hesaptır.

252 Gayrimenkuller - Türk Parası

Şirketlerin finansal kiralama yoluyla edindikleri gayrimenkullerin, faaliyetlerini sürdürmek amacıyla satın aldıkları binaların, aynı amaç için satın aldıkları arsalar ve araziler ile bunlar üzerindeki inşa halindeki binalar için yatırdıkları paraların, özel kanunların verdiği yetkiye dayanılarak inşaat ve ticaret veya işletmecilik amacıyla edindikleri gayrimenkul maliyet bedellerinin ve gayrimenkullerin ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümlerine göre yeniden değerlemeye tabi tutulması sonucu meydana gelen değer artışlarının kaydedildiği aktif nitelikli bir hesaptır.

253 Gayrimenkuller - Yabancı Para

Yurtdışında döviz ödemek suretiyle iktisap edilen ve yurtdışı birimin aktifine kayıtlı gayrimenkullerin kaydolunduğu bir hesaptır.

254 Özel Maliyet Bedelleri - Türk Parası

Kira ile tutulmuş olan gayrimenkulleri genişletmek veya iktisadi kıymetini devamlı olarak artırmak amacıyla yapılan harcamalarla faaliyetin yapılması için meydana getirilen tesisata ait harcamalar bu hesaba kaydedilir. Hesap aktif niteliklidir.

256 Birikmiş Amortismanlar – (-) Türk Parası

Bilançoların aktifinde yer alan ve bir yıldan fazla kullanılan, yıpranan ve değer kaybına uğrayan menkul ve gayrimenkuller ile maddi olmayan duran varlıkların itfa edilmelerini sağlamak üzere döneme ait amortisman giderlerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan ve aktifteki azalmayı ifade eden negatif düzenleyici bir hesaptır.

258 Maddi Olmayan Duran Varlıklar – Türk Parası

Şirketlerin tesis olunması veya yeni bir şubenin açılması ya da işlerin devamlı bir surette genişletilmesi için yapılan ve karşılığında maddi bir kıymet iktisap olunmayan giderler bu hesaba kaydedilir. Aktif nitelikli bir hesaptır.

260 Peşin Ödenmiş Vergiler - Türk Parası

Şirketlerin, vergi mevzuatı gereği, menkul sermaye iradı, gelir vergisi ve fon payı, geçici vergi gibi peşin ödedikleri ve dönem sonlarında ödenecek vergilerden mahsup edecekleri vergiler bu hesapta izlenir.

262 Ertelenmiş Vergi Varlığı Hesabı – Türk Parası

İlgili Türkiye Muhasebe Standardı uyarınca oluşturulan ertelenmiş vergi varlıklarının kaydedilmesine özgü bir hesaptır.

264 Duran Varlıkların Değer Düşüş Karşılığı – (-) Türk Parası

Duran varlıklardaki değer düşüşleri, 82005 Duran Varlıklar Değer Düşüş Giderleri yardımcı hesabına borç, bu hesaba alacak kaydı yapılarak kayıtlara yansıtılır. Satış amaçlı elde tutulan ve durdurulan faaliyetlere ilişkin duran varlıkların defter değerinin elde etme maliyetinin altına düşmesine yol açan değer düşüşleri de bu hesapta izlenir.

270 Ayniyat Mevcudu – Türk Parası

Hizmetlerin yürütülebilmesi için satın alınıp ihtiyaç halinde kullanılmak üzere stok olarak elde bulundurulan basılı kâğıt, kırtasiye ve büro levazımı, damga pulu, posta pulu ve diğer kıymetlerin takibi için açılan bu hesap aktif niteliklidir.

272 Aktiflerimizin Vadeli Satışından Doğan Alacaklar - Türk Parası

İştirak, bağlı ortaklık, iş ortaklığı, vadeye kadar elde tutulacak menkul kıymetler ile menkul ve gayrimenkullerin vadeli satışından doğan toplam alacak tutarları bu hesapta izlenir.

274 Aktiflerimizin Vadeli Satışından Kazanılmamış Gelirler (-) - Türk Parası

Şirketlerin iştirak, bağlı ortaklık, iş ortaklığı, vadeye kadar elde tutulacak menkul kıymetler ile menkul ve gayrimenkullerinin vadeli satışından doğan toplam alacak tutarları ile bu varlıkların maliyet bedeli arasındaki fark bu hesabın alacağında izlenir.

278 Muhtelif Alacaklar - Türk Parası

Şirketlerin diğer alacak veya varlık hesaplarında izlenmesi uygun olmayan sair alacakları bu hesapta izlenir. Bu kapsamda, şirketin herhangi bir alacağının ifası için edindiği çek ve kambiyo senetleri de bu hesapta izlenir.

280 Borçlu Geçici Hesaplar - Türk Parası

Aktifte başka bir hesaba geçmesi gerektiği halde, işlemin yapıldığı sırada zorunlu bir nedenle ait olduğu asıl hesaba alınamayan ve genellikle şirketlerin iç işlemleri ile ilgili geçici nitelikteki kayıtların gösterildiği bir hesaptır.

284 Kıymetli Maden Alım Satım Hesabı - Türk Parası

Şirketlerce alınan veya satılan kıymetli madenlerin Türk parası karşılıklarının kaydedildiği bir hesaptır.

285 Kıymetli Maden Vaziyeti Hesabı – Yabancı Para

Alınan veya satılan kıymetli madenlerin gram üzerinden kaydedildiği bir hesaptır. Belli dönemler sonunda yapılan değerlendirme işlemi ile 284 Kıymetli Maden Alım Satım hesabı ile denkliği sağlanır.

288 Enflasyona Göre Düzeltme Farkları – Türk Parası

Aktif nitelikli hesapların enflasyona göre düzeltilmesinden kaynaklanan farklar bu hesabın borcuna 798 Parasal Pozisyon Kârı – T.P. hesabının alacağına kaydedilerek muhasebeleştirilir.

290 Şubeler Cari Hesabı - Türk Parası

Şubelerin genel müdürlükleriyle veya birbirleriyle yaptıkları Türk parası işlemlerin kaydına özgü çift nitelikli bir hesaptır.

291 Şubeler Cari Hesabı - Yabancı Para

Şubelerin genel müdürlükleriyle veya birbirleriyle yabancı para cinsi ve kıymetli maden (gram) cinsi üzerinden yaptıkları işlemlerin kaydına özgü sabit fiyatla hareket gören çift nitelikli bir kambiyo hesabıdır.

292 Efektif Alım/Satım Hesabı - Türk Parası

Şirketlerce alınan veya satılan efektiflerin Türk parası karşılıklarının kaydedildiği bir hesaptır.

293 Efektif Vaziyeti - Yabancı Para

Alınan veya satılan efektiflerin sabit fiyat üzerinden kaydına özgü bir hesaptır. Belli dönemlerde yapılan değerlendirme işlemi ile 292 Efektif Alım/Satım – T.P. hesabı ile denklik sağlanır.

294 Döviz Alım/Satım Hesabı - Türk Parası

Şirketlerce alınan veya satılan dövizlerin Türk parası karşılıklarının kaydedildiği bir hesaptır. Kambiyo hesaplarından sabit fiyatla hareket gören 295 Döviz Vaziyeti –Y.P. hesabı ile karşılıklı çalışır. 292 Efektif Alım/Satım – T.P. hesabındaki açıklama bu hesap için de geçerlidir.

295 Döviz Vaziyeti - Yabancı Para

Alınan veya satılan dövizlerin sabit fiyat üzerinden kaydına özgü bir hesaptır. Söz konusu hesap genelde pasif karakterli olmakla beraber, alışı yapılmayan dövizin satışının yapılması durumunda borç bakiye de verebilir. Bu itibarla söz konusu hesap çift (borç/alacak) karakterlidir.

3 BANKALARDAN KULLANILAN KREDİLER VE DİĞER YABANCI KAYNAKLAR

342 Yurtiçi Bankalardan Kullanılan Krediler - Türk Parası

Şirketlerin yurtiçi bankalardan aldıkları kredilerin izlendiği pasif nitelikli bir hesaptır. Bu hesabın değerlemesi ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümlerine göre yapılır.

344 Yurtiçi Diğer Kuruluşlardan Kullanılan Krediler - Türk Parası

Şirketlerin yurtiçi bankalar dışında kalan diğer kuruluşlardan Türk parası cinsinden aldıkları kredilerin izlendiği pasif nitelikli bir hesaptır.

346 Sermaye Benzeri Krediler – Türk Parası

İlgili düzenleme kapsamında gerekli koşulları taşıyan sermaye benzeri krediler Kurum izninin alınmasıyla birlikte bu hesapta izlenmeye başlanır.

348 Yurtdışından Kullanılan Krediler - Türk Parası

Şirketlerin yurtdışındaki banka, kuruluş ve fonlardan doğrudan sağladıkları kısa, orta ve uzun vadeli Türk parası krediler bu hesapta izlenir.

350 Karşılıklar- Türk Parası

35001 Kıdem Tazminatı Karşılığı

Şirketlerin, çalışanları için ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümlerine göre hesaplayacağı kıdem tazminatından dönemsel olarak ayrılması gereken karşılığın izlendiği pasif nitelikli bir hesaptır.

35004 Vergi Karşılıkları

Şirketlerin, kurumlar vergisi ve gelir vergisi için ayırmak zorunda olduğu karşılıkların kaydolunduğu hesaptır.

35005 Dövizde Endeksli Alacaklar Anapara Kur Azalış Karşılıkları

Dövizde endeksli finansman kredileri, finansal kiralama alacakları ve faktoring alacaklarının anapara tutarında, kurlarda meydana gelen düşüşler dolayısıyla ortaya çıkan azalışların kaydedilmesine mahsus bir hesaptır.

35006 Muhtemel Riskler İçin Ayrılan Serbest Karşılıklar

Anapara, faiz veya her ikisinin tahsilinde gecikme olmayan veya doksan günden daha az gecikme olan alacaklardan doğması beklenen ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararların karşılanması amacıyla, genel olarak ve herhangi bir işlemle doğrudan ilgili olmaksızın ayrılan karşılıklar bu hesapta izlenir.

35007 Teslim Tarihine Göre Muhasebeleştirme Değer Düşüş Karşılığı

İlgili Türkiye Muhasebe Standardı uyarınca teslim tarihine göre muhasebeleştirilen menkul değerlerin, işlem tarihi ile teslim tarihi arasında gerçekleşen değer düşüşleri bu hesapta izlenir.

35030 Kredi Kartları Ve Mali Hizmetlere İlişkin Promosyon Uygulamaları Karşılığı

Kredi kartı hamillerinin yapmış oldukları harcama tutarları karşılığında ya da verilen hizmetler nedeniyle ödül veya benzeri adlar altında yeni mal ve hizmet alımının finanse edilmesine yönelik ödenmesi taahhüt edilen tutarların, dönem sonları itibarıyla son on iki aylık süre içerisinde kullanılan tutarın, bu tutar ile 98011 Kredi Kartları ve Mali Hizmetlere İlişkin Promosyon Uygulamaları Taahhütleri hesabının bakiyesinden oluşan toplam taahhüt tutarına oranı nispetinde hesaplanan kısmı, bu hesabın alacağına, 88200 Kredi Kartları ve Mali Hizmetlere İlişkin Promosyon Uygulamaları Giderleri hesabının borcuna kaydedilmek suretiyle muhasebeleştirilir. Söz konusu tutarın geri kalan kısmı ise 98011 Kredi Kartları ve Mali Hizmetlere İlişkin Promosyon Uygulamaları Taahhütleri hesabında izlenmeye devam edilir.

35099 Diğer Karşılıklar

Yukarıda yer alanlar dışında kalan diğer karşılıklar bu hesapta izlenir.

352 Kiralama İşlemlerinden Borçlar - Türk Parası

İlgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde finansal kiralama, faaliyet kiralaması ve diğer kiralama yöntemlerinden biriyle kiracı durumunda olan şirketlerce, finansal kiralama sözleşmesine göre belirlenen taksitlendirilmiş toplam borç tutarı ile faaliyet kiralaması borcunun döneme isabet eden tutarı bu hesapta izlenir. Finansal kiralamanın dışında faaliyet kiralaması ile diğer kiralama türlerinin döneme isabet eden kira giderleri bu hesabın alacağına, 880 Diğer İşletme Giderleri - T.P. hesabının borcuna kaydedilerek dönem giderlerine yansıtılır.

354 Ertelenmiş Finansal Kiralama Giderleri (-) - Türk Parası

Ertelenmiş finansal kiralama giderleri ilgili Türkiye Muhasebe Standardında belirtilen esaslar çerçevesinde bu hesapta izlenir.

356 Faktoring İşlemlerinden Borçlar - Türk Parası

Faktoring işlemlerinden kaynaklanan her türlü borç tutarları ile şirket tarafından borçludan tahsil edilmiş olup alıcıya ödenecek olan tutarlar bu hesapta izlenir.

360 Faiz Ve Gider Reeskontları - Türk Parası

Dönem sonları itibarıyla, Türk parası cinsinden alınan krediler, çıkarılan tahviller ve diğer faiz ve gider doğurucu pasif hesaplar ile bilanço dışı hesaplarda kayıtlı diğer yükümlülükler üzerinden cari hesap dönemine ait olan faiz ve giderler, reeskonta tabi tutularak bu hesaba alacak ve ilgili gider hesaplarına borç kaydolunur.

364 Türev Finansal Yükümlülükler – Türk Parası

Bilanço dışı hesaplarda izlenen türev finansal araçların Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde değerlemeye tabi tutulmasından doğan ve yükümlülük oluşturan farklar pasif nitelikli bu hesapta izlenir.

366 Yurtdışı Merkez Ve Şubeler - Türk Parası

Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı şirketlerin ana merkez ile diğer ülkelerdeki şubelerine, Türkiye'de kurularak faaliyette bulunan şirketlerin diğer ülkelerdeki şubelerine olan Türk parası borçlarının kaydedildiği, aktifteki 026 Yurtdışı Merkez ve Şubeler – T.P. hesabıyla karşılıklı çalışan bir hesaptır.

368 Enflasyona Göre Düzeltme Farkları – Türk Parası

Pasif nitelikli hesapların enflasyona göre düzeltilmesinden kaynaklanan farklar, bu hesabın alacağına, 898 Parasal Pozisyon Zararı – T.P. hesabının borcuna kaydedilerek muhasebeleştirilir.

376 İhraç Edilen Menkul Kıymetler - Türk Parası

Şirketler tarafından ihraç edilen ve üçüncü şahıslara satılan tahvillerin, bonoların ve varlığa dayalı menkul kıymetlerin kaydına özgü pasif nitelikli bir hesaptır.

378 İhraç Edilen Menkul Kıymetler İhraç Farkları (-) - Türk Parası

İskontolu olarak satılan menkul değerlere ilişkin ihraç farkları bu hesapta izlenir. Hesap, negatif pasif düzenleyici niteliklidir.

380 Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim Ve Fonlar - Türk Parası

Şirketlerin kendi tüzel kişiliği, personeli ve ilişkide bulunduğu üçüncü kişilere ait işlemler nedeniyle vergi sorumlusu veya vergi yükümlüsü olması halinde ödeyeceği vergi, resim, harç ve primlerin kaydolunduğu hesaptır.

386 Ertelenmiş Vergi Borcu Hesabı - Türk Parası

İlgili Türkiye Muhasebe Standardı uyarınca oluşturulan ertelenmiş vergi borçlarının kaydedilmesine özgü bir hesaptır. 896 Ertelenmiş Vergi Borcu Giderleri – T.P. ve 796 Ertelenmiş Vergi Borcu Gelirleri – T.P. hesapları ile karşılıklı olarak çalışır.

388 Satış Amaçlı Elde Tutulan Ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Duran Varlık Borçları – Türk Parası

İlgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde, satış amaçlı olarak sınıflandırılan ve durdurulan faaliyetlere ilişkin duran varlıklarla ilgili yükümlülükler bu hesapta izlenir.

390 Muhtelif Borçlar - Türk Parası

Şirketlerin bu grupta yer alan diğer hesaplarda izlenmeyen borç ve yükümlülükleri bu hesapta izlenir.

392 Alacaklı Geçici Hesaplar - Türk Parası

Mahsup yeri ve şekli önceden kesin olarak belli olmayan veya kısa sürede tediye olunacak veya ilgili hesaplara aktarılacak paralardan, şirketler için gerçek bir borç

özelliği taşımayan ve genellikle şirketlerin iç işlemleri ile ilgili geçici durumda olanların kaydedilmesine özgü pasif nitelikli bir hesaptır.

392020 Peşin Tahsil Edilen Faiz, Ücret Ve Komisyonlar

Kullandırılan krediler için peşin tahsil edilen komisyon ve benzeri masraflar tahsil edildiklerinde bu hesaba kaydedilir. Bu hesapta izlenen tutarların ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde etkin faiz oranı yöntemiyle hesaplanan dönemi ilgilendiren bölümü, ilgili gelir hesabının alacağına yazılmak suretiyle dönem gelirlerine yansıtılır.

394 Ödeme Emirleri - Türk Parası

Şube veya muhabirler tarafından keşide edilen çeklerle havale emirlerinin kaydedildiği pasif nitelikli bir hesaptır.

395 Ödeme Emirleri - Yabancı Para

Yurtdışındaki muhabirler tarafından, şirketlerin şubeleri üzerine çekilmiş yabancı para cinsinden çeklerle havale emirlerinin kaydedildiği pasif nitelikli bir hesaptır.

4 ÖZKAYNAKLAR

410 Sermaye - Türk Parası

Esas sözleşmede Türk parası olarak belirtilen ve ticaret siciline tescil edilmiş bulunan sermaye tutarı bu hesapta yer alır. Bu hesap, pasif nitelikli olup, genel müdürlük muhasebesinde izlenir.

412 Sermaye Taahhütleri - Türk Parası

Türk parası olarak taahhüt edilen sermayenin kaydedildiği bir hesaptır. Bakiyesi henüz tahsil olunmamış sermaye miktarını gösterir. Aktif nitelikli olup, genel müdürlük muhasebesinde tutulur.

414 Sermaye Yedekleri – Türk Parası

Hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen hisse senetleri ve yeniden değerlendirme farkları gibi sermaye hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan ve şirketlerde bırakılan tutarların izlendiği hesap grubudur.

41400 Hisse Senedi İhraç Primleri

Yeni çıkarılan hisse senetlerinin primli satışından kaynaklanan tutarlar bu hesapta izlenir.

41402 Hisse Senedi İptal Kârları

İptal edilen hisse senetlerinin bedellerine mahsuben yapılan ödemelerin, bunların yerine çıkarılan hisse senetlerinden elde edilen hâsılat noksanı kapatıldıktan sonra artan kısmının izlendiği hesaptır.

41403 Menkul Değerler Değerleme Farkları

032 Satılmaya Hazır Menkul Değerler - T.P defteri kebir hesabı altında izlenen menkul değerler ile iştirakler, bağlı ortaklıklar ve iş ortaklıkları portföyünde izlenen kıymetlerin değerlendirilmesinin muhasebeleştirildiği bir hesaptır.

41404 Maddi Ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Farkları

İlgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri gereğince yeniden değerlemeye tabi tutulan sabit kıymetlerin net defter değerinde meydana gelen değer artışlarının kaydedildiği pasif nitelikli bir hesaptır.

41405 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar Ve İş Ortaklıkları Bedelsiz Hisse Senetleri

İştirakler, bağlı ortaklıklar ve iş ortaklıklarınca, kâr kaynaklı olmayan içsel kaynaklardan yapılan sermaye artırımları dolayısıyla edinilen bedelsiz hisse senetlerine isabet eden tutarlar sonucu aktifte meydana gelen artışların izlendiği pasif nitelikli bir hesaptır.

41406 Riskten Korunma Değerleme Farkları

Riskten korunma amaçlı türev finansal araçlara ilişkin kazanç ve kayıplardan, ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde öz kaynaklarda muhasebeleştirilmesi gerekenler bu hesapta izlenir.

41409 Diğer Sermaye Yedekleri

Diğer sermaye yedekleri bu hesapta izlenir.

415 Sermaye Yedekleri – Yabancı Para

Yabancı para olması kaydıyla 414 Sermaye Yedekleri hesabı açıklamaları bu hesap için de geçerlidir.

41503 Menkul Değerler Değerleme Farkları

İlgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde özkaynak kalemleri arasında izlenmesi öngörülen menkul değer ve ortaklık paylarına ilişkin kur farkları bu hesabın ilgili alt hesaplarına kaydedilir.

41504 Maddi Ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Farkları

Döviz ödemek suretiyle iktisap edilen yurtdışındaki gayrimenkuller ile yurtdışı birimlerin aktiflerine kayıtlı menkuller ve maddi olmayan duran varlıkların ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri gereğince yeniden değerlendirme farklarının izlendiği pasif nitelikli bir hesaptır.

41505 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar Ve İş Ortaklıkları Bedelsiz Hisse Senetleri

Şirketlerin yabancı para cinsinden ortak olduğu iştirakler, bağlı ortaklıklar ve iş ortaklıklarınca, kâr kaynaklı olmayan içsel kaynaklardan yapılan sermaye artırımları dolayısıyla edinilen bedelsiz hisse senetlerine isabet eden tutarlar sonucu aktifte meydana gelen artışların izlendiği pasif nitelikli bir hesaptır.

41509 Diğer Sermaye Yedekleri

Diğer sermaye yedekleri ve kur farkları bu hesapta izlenir.

420 Kâr Yedekleri – Türk Parası

Kanun ve esas sözleşme hükümleri ya da şirketlerin yetkili organları tarafından alınan kararlar uyarınca, dağıtılmamış ya da şirketlerde alıkonulmuş öz kaynak kalemleri bu hesabın ilgili tali hesaplarında izlenir.

42000 Yasal Yedekler

Türk Ticaret Kanununun 466 ncı maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının üçüncü bendi, 467 nci maddesi gereğince yıllık kârdan ayrılan yedek akçelerin kaydedildiği pasif nitelikli bir hesaptır.

42001 Statü Yedekleri

Ana sözleşme hükümleri çerçevesinde faaliyet yılı kârından mahsup edilmek suretiyle ayrılan yedekler bu hesapta izlenir.

42002 Olağanüstü Yedekler

Yıllık vergi sonrası kârdan yasal yedeklerin ayrılmasından sonra, genel kurul kararı uyarınca ayrılan yedek akçeler bu hesaba kaydolunur. Genel kurulu bulunmayan şirketlerde yönetim kurulu kararı ile 420020 Genel Kurul Kararı Uyarınca Ayrılan Yedek Akçe alt hesabını aynı amaçla kullanabilir. Birikmiş zararlar ise bu hesaptan mahsup edilir. Nitelik itibarıyla 420021 Dağıtılmamış Kârlar alt hesabı alacak bakiye, 420022 Birikmiş Zararlar alt hesabı borç bakiye verir.

440 Kâr Ve Zarar – Türk Parası

Yıl sonlarında gider ve gelir hesaplarının bakiyelerinin devredildiği çift nitelikli bir hesaptır.

442 Geçmiş Yıllar Kâr Ve Zararı - Türk Parası

Bilânço ve gelir tablosu, yetkili organları tarafından henüz onaylanmamış şirketlerin geçmiş yıllar kâr ve zararı bu hesapta izlenir.

448 Enflasyona Göre Düzeltme Farkları – Türk Parası

Öz kaynak kalemlerinin enflasyona göre düzeltilmesinden kaynaklanan farklar bu hesabın alacağına, 898 Parasal Pozisyon Zararı – T.P. hesabının borcuna kaydedilerek muhasebeleştirilir. Düzeltme neticesinde negatif enflasyon sebebiyle oluşan olumlu farklar ise bu hesabın borcuna, 798 Parasal Pozisyon Kârı – T.P. hesabının alacağına kaydedilir.

5 ANA FAALİYET GELİRLERİ

Faktoring Alacaklarından Alınan Faizler

Faktoring alacaklarından alınan faizler, faktoring alacağının türüne göre ilgili hesaplara kaydedilir.

Finansman Kredilerinden Alınan Faizler

Finansman kredilerinden alınan faizler ilgili hesaplara kaydedilir.

548 Tasfiye Olunacak Ve Zarar Niteliğindeki Alacaklardan Alınan Faizler – Türk Parası

Türk parası ve yabancı para tasfiye olunacak alacaklar ve zarar niteliğindeki alacaklardan tahsil olunan faizlerin kaydolunduğu bir hesaptır.

570 Bankalardan Alınan Faizler – Türk Parası

Bankalardan alınan faiz gelirleri bu hesaba kaydedilir.

576 Ters Repo İşlemlerinden Alınan Faizler – Türk Parası

Ters repo işlemlerinden elde edilen faiz gelirleri bu hesaba kaydedilir.

578 Enflasyona Göre Düzeltme Farkları – Türk Parası

Faiz geliri hesaplarının enflasyona göre düzeltilmesinden kaynaklanan farklar, 898 Parasal Pozisyon Zararı – T.P. hesabının borcuna bu hesabın alacağına kaydedilir.

580 Menkul Değerlerden Alınan Faizler - Türk Parası

Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan menkul değerler, satılmaya hazır ve vadeye kadar elde tutulacak Türk parası menkul değerlerden alınan faizlerin kaydedildiği hesaptır.

582 Finansal Kiralama Gelirleri – Türk Parası

Finansal kiralama işlemlerinden sağlanan Türk parası faiz gelirleri bu hesapta izlenir. Bu hesap, 204 Kazanılmamış Finansal Kiralama Gelirleri (-) – T.P. hesabı ile karşılıklı çalışır.

592 Şubelerden Alınan Faizler - Türk Parası

Bu hesaba, şubelerin karşılıklı işleyen hesapları üzerinden genel müdürlükçe tahakkuk ettirilerek belgesi düzenlenen Türk parası faizler kaydedilir.

598 Diğer Alman Faizler - Türk Parası

Bu hesaba, yukarıda belirtilenler dışındaki işlemler sonucu elde edilen Türk parası faiz gelirleri kaydedilir.

6 FİNANSMAN GİDERLERİ

622 Yurtiçinden Kullanılan Kredilere Verilen Faizler - Türk Parası

Şirketlerin, yurtiçindeki banka ve diğer kuruluşlardan Türk parası üzerinden kullandığı kredilere ödediği Türk parası faizler, bu hesapta izlenir.

624 Yurtdışından Kullanılan Kredilere Verilen Faizler - Türk Parası

Şirketlerin, yurtdışındaki finansal kuruluşlardan Türk parası üzerinden kullandığı kredilere ödediği Türk parası faizler bu hesapta izlenir.

630 İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler - Türk Parası

Şirketler tarafından, üçüncü kişilere Türk parası üzerinden satılarak ihraç edilen menkul kıymetlere verilen Türk parası faizler bu hesaba kaydedilir.

642 Faktoring İşlemlerinden Borçlara Verilen Faizler - Türk Parası

Faktoring borçlarına verilen Türk parası faizlerin takip edildiği bir hesaptır.

644 Finansal Kiralama Giderleri – Türk Parası

Finansal kiralama yoluyla edinilen varlıklar için yapılan Türk parası ödemeler bu hesaba kaydedilir.

650 Şubelere Verilen Faizler - Türk Parası

"Alacaklı Şubeler" hesabına genel müdürlük tarafından tahakkuk ettirilen Türk parası faizler bu hesaba kaydolunur.

678 Enflasyona Göre Düzeltme Farkları – Türk Parası

Faiz gideri hesaplarının enflasyona göre düzeltilmesinden kaynaklanan farklar, bu hesabın borcuna 798 Parasal Pozisyon Kârı – T.P. hesabının alacağına kaydedilir.

698 Verilen Diğer Faizler - Türk Parası

Şirketlerce verilen diğer Türk parası faizler bu hesapta izlenir.

7 FAALİYET DIŞI GELİRLER

700 İskontolu Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret Ve Komisyonlar – Türk Parası

İskontolu faktoring alacaklarından alınan ücret ve komisyonların kaydedildiği hesaptır.

702 Diğer Faktoring Alacaklarından Alınan Ücret Ve Komisyonlar – Türk Parası

İskontolu faktoring alacakları dışındaki faktoring alacaklarından alınan Türk parası ve yabancı para komisyon ve ücretler bu hesapta izlenir.

704 Faaliyet Kiralaması Gelirleri - Türk Parası

Faaliyet kiralaması işlemlerinden elde edilen gelirler bu hesapta izlenir.

720 Finansman Kredilerinden Alınan Ücret Ve Komisyonlar – Türk Parası

Finansman kredilerinden alınan ücret ve komisyonların kaydedildiği hesaptır.

746 Tasfiye Olunacak Ve Zarar Niteliğindeki Alacıklardan Alınan Ücret Ve Komisyonlar – Türk Parası

Tasfiye olunacak alacaklar ve zarar niteliğindeki krediler ve diğer alacıklardan tahsil olunan Türk parası ve yabancı para ücret ve komisyonlar bu hesaba kaydedilir.

750 Sermaye Piyasası İşlemleri Kârları - Türk Parası

Türk parası menkul değerlerin satışından doğan kârlar ile menkul değerlerin alım-satımı ile ilgili komisyon bedellerinin kaydedildiği bir hesaptır.

752 Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Kârlar – Türk Parası

Alım satım amaçlı türev finansal araçlardan doğan kârlar bu hesapta izlenir.

754 Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Kârlar – Türk Parası

Riskten korunma amaçlı türev finansal araçlara ilişkin kazançlardan, ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde kâr yazılması gerekenler bu hesapta izlenir.

771 Kambiyo Kârları - Yabancı Para

Kambiyo hesapları kapsamında efektif, döviz ve kıymetli maden alım-satımı ve değerlemesi ile arbitraj işleminden elde edilen kârlar gibi çeşitli kambiyo kârlarının Türk parası karşılıklarının kaydedildiği bir hesaptır.

774 Birleşme Gelirleri – Türk Parası

Birleşme ve devir işlemlerinden sağlanan gelirler, ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde bu hesapta izlenir.

778 Enflasyona Göre Düzeltme Farkları – Türk Parası

Faiz dışı gelir hesaplarının enflasyona göre düzeltilmesinden kaynaklanan farklar 898 Parasal Pozisyon Zararı – T.P. hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilir.

780 Alınan Kâr Payları - Türk Parası

Şirketlerin Türk parası iştiraklerinin, bağlı ortaklıklarının ve iş ortaklıklarının faaliyetleri sonucu elde ettikleri kârdan sermaye payı olarak dağıtılan Türk parası temettülerin şirket payına düşen miktarı ile gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarara yansıtılan menkul değerler ve satılmaya hazır menkul değerlerden elde edilen kâr paylarının kaydedildiği bir hesaptır.

790 Diğer Faiz Dışı Gelirler - Türk Parası

Yukarıda sayılanlar dışında kalan diğer faiz dışı gelirlerin kaydedildiği bir hesaptır. Finansal kiralama ve faaliyet kiralaması işlemlerine ilişkin kira geliri dışındaki diğer gelir tutarları da bu hesapta izlenir.

792 Olağanüstü Gelirler - Türk Parası

Şirketlerin normal faaliyetlerinin dışında tekrar olma olasılığı düşük olan işlemlerden ve/veya olaylardan elde ettiği, cari yıl kârını veya zararını önemli ölçülerde etkileyen Türk parası gelirlerin kaydolunduğu bir hesaptır.

794 Ertelenmiş Vergi Varlığı Gelirleri – Türk Parası

İlgili Türkiye Muhasebe Standardı uyarınca oluşturulan ertelenmiş vergi varlığı 262 Ertelenmiş Vergi Varlığı Hesabı – T.P.’nin borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilir.

796 Ertelenmiş Vergi Borcu Gelirleri – Türk Parası

Sonraki dönemlere ilişkin kurumlar vergisi tutarı, ilgili dönemde 386 Ertelenmiş Vergi Borcu – T.P. hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilerek kapatılır ve 35004 Vergi Karşılıkları ve 380 Ödenecek Vergi, Resim, Harç, Prim ve Fonlar – T.P. hesaplarının açıklamasında belirtildiği şekilde cari dönem vergisi olarak kaydedilir.

798 Parasal Pozisyon Kârı – Türk Parası

Aktif nitelikli hesapların enflasyona göre düzeltilmesinden kaynaklanan farklar 288 Enflasyona Göre Düzeltme Farkları – T.P. hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilir.

8 FAALİYET GİDERLERİ VE DİĞER GİDERLER

810 Personel Giderleri - Türk Parası

Şirketlerde çalışan bütün personele ödenen aylık ve ücretler, ödenek ve tazminatlar, yapılan sosyal yardımlar, yolluk ve sigorta primleri gibi çalışanların haklarının ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde kaydına özgü bir hesaptır.

811 Personel Giderleri - Yabancı Para

Yurtdışında görevli personele yabancı para üzerinden ödenen aylık ve ücretler, ödenek ve tazminatlar ve yapılan sosyal yardım, yolluk ve sigorta primleri gibi hakların ödeme tarihi itibarıyla Türk parası karşılıklarının kaydına özgü bir hesaptır.

820 Karşılık Ve Değer Düşme Giderleri - Türk Parası

82000 Özel Karşılık Giderleri

Özel karşılıklar bu hesaba borç, 180 Özel Karşılıklar – T.P. hesabına alacak yazılmak suretiyle muhasebeleştirilir.

82001 Kıdem Tazminatı Karşılığı - Dönem Sonunda Hesaplanan

Dönem sonları itibarıyla hesaplanan yükümlülük tutarları 35001 Kıdem Tazminatı Karşılığı hesabına alacak, bu hesaba borç verilerek gider yazılır.

82002 Vergi Karşılığı

Şirketlerin yurtiçi faaliyetleri sonucu elde ettiği vergiye tabi dönem kârı üzerinden ödenecek kurumlar vergisi ile gelirleri üzerinden ödenecek gelir vergisinin döneme isabet eden kısmı için ayrılan karşılıkların kaydedildiği hesaptır.

82003 Diğer Karşılık Ve Değer Düşme Giderleri

820030 Menkul Değerler Değer Düşme Giderleri

Türk parası menkul değerlerin değerlenmiş tutarlarının maliyet bedellerinin altına düşmesi sonucu doğan değer düşüklüğü tutarları 032 Satılmaya Hazır Menkul Değerler – T.P. ve 038 Menkul Değerler Değer Düşüş Karşılığı – T.P. hesaplarının açıklamaları çerçevesinde, bu hesaba borç verilerek zarar yazılır.

820031 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar Ve Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler Değer Düşüş Giderleri

İlgili Türkiye Muhasebe Standartları hükümleri çerçevesinde, Türk parası iştirakler, bağlı ortaklıklar, iş ortaklıkları ve vadeye kadar elde tutulacak menkul değerlere ilişkin değer düşüklüğü tutarları 246 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler Değer Düşüş Karşılığı (-) - T.P. hesabına alacak ve bu hesaba borç verilerek zarar yazılır.

820033 Kısa Vadeli Çalışan Hakları Yükümlülükleri Karşılığı Giderleri

Hesap, şirketlerin çalışanları için ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümlerine göre hesaplayacağı kısa vadeli çalışan haklarından doğan yükümlülükleri için ayırması gereken karşılıkların kaydedilmesine mahsustur.

820035 Muhtemel Riskler İçin Ayrılan Serbest Karşılık Giderleri

Hesap, 35006 Muhtemel Riskler İçin Ayrılan Serbest Karşılıklar yardımcı hesabı ile karşılıklı çalışır.

820039 Diğer

Yukarıda belirtilenler dışında kalan diğer karşılıklarla ilgili giderler bu hesaba kaydedilir.

82005 Duran Varlıklar Değer Düşüş Giderleri

Türk parası duran varlıklarda değer düşüşleri olduğunda, 264 Duran Varlıkların Değer Düşüş Karşılığı –(-) T.P. hesabına alacak, bu hesaba borç verilerek değer düşüklüğü tutarı zarar yazılır.

830 Vergi, Resim, Harçlar Ve Fonlar - Türk Parası

Menkul ve gayrimenkullere ilişkin her türlü vergi yükümlülükleri ile faaliyetler nedeniyle ödenecek çeşitli vergi, resim, harç ve fonların kaydedildiği bir hesaptır.

831 Vergi, Resim, Harçlar Ve Fonlar - Yabancı Para

Şirketlerin yurtdışındaki ülkelere ödediği yabancı para vergi, resim, harçlar ile yurtdışı kredilerden ödenen kaynak kullanımını destekleme fonunun Türk parası üzerinden kaydedildiği bir hesaptır.

840 Verilen Komisyon Ve Ücretler- Türk Parası

Şirketlerin diğer ortaklık ve kuruluşlardan sağladığı Türk parası yabancı kaynaklar ile faktoring borçları ve diğer işlemler nedeniyle ödediği komisyon ve ücretlerin izlendiği bir hesaptır.

841 Verilen Komisyon Ve Ücretler – Yabancı Para

Şirketlerin diğer ortaklık ve kuruluşlardan sağladığı yabancı para cinsi dövizler karşılığı kaynaklar ile yabancı para üzerinden yapılan işlemler nedeniyle yabancı para olarak ödediği komisyon ve ücretlerin Türk parası karşılıklarının izlendiği bir hesaptır.

850 Amortisman Gideri – Türk Parası

Şirketlerin mülkiyetindeki menkul ve gayrimenkuller ile ilk tesis ve taazzuv giderlerinin ve özel maliyet bedelleri gibi giderlerin itfa edilmelerini teminen ilgili bilanço döneminde ayrılan amortismanlar bu hesapta izlenir.

861 Kambiyo Zararları – Yabancı Para

Efektif, döviz ve kıymetli maden alım/satımı ve değerlemesi ile arbitraj işlemlerinden kaynaklanan zararlar bu hesapta izlenir.

86100 Arbitraj Zararları

Mevcut dövizlerden bir kısmının ihtiyaç duyulan başka bir döviz cinsine dönüştürülmesi sırasında şirketin kurlarına nazaran iki borsa fiyatı arasında meydana gelen aleyhte farkların Türk parası karşılıkları bu hesapta izlenir.

86101 Efektif Ve Döviz Alım/Satım Ve Değerleme Zararları Efektif ve döviz alış kurları ile satış kurları arasında şirket aleyhine oluşan farkın ve değerlendirme zararının izlendiği bir hesaptır.

86110 Kıymetli Maden Alım/Satım Değerleme Zararları

Kıymetli maden alış fiyatıyla satış fiyatı arasında şirket aleyhine oluşan farkın ve değerlendirme zararının izlendiği bir hesaptır.

86199 Diğer

Yukarıdaki yardımcı hesaplara alınmayan diğer kambiyo zararlarının takibi bu hesapta yapılır.

862 Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Zararlar – Türk Parası

Riskten korunma amaçlı türev finansal araçlara ilişkin kayıplardan, ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde zarar yazılması gerekenler bu hesapta izlenir.

870 Sermaye Piyasası İşlemleri Zararları - Türk Parası

Türk parası menkul değerlerin satışından doğan zararların kaydedildiği bir hesaptır.

872 Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Zararlar – Türk Parası

Alım satım amaçlı türev finansal araçlardan doğan zararlar bu hesaba kaydedilir.

874 Birleşme Giderleri – Türk Parası

Birleşme ve devir işlemleri için yapılan giderler ilgili Türkiye Muhasebe Standardı hükümleri çerçevesinde bu hesapta izlenir.

878 Enflasyona Göre Düzeltme Farkları – T.P.

Faiz dışı gider hesaplarının enflasyona göre düzeltilmesinden kaynaklanan farklar bu hesabın borcuna, 798 Parasal Pozisyon Kârı – T.P. hesabının alacağına kaydedilir.

880 Diğer İşletme Giderleri - Türk Parası

Şirketlerin faaliyetlerini yürütebilmesi için bilanço dönemi içinde yaptığı diğer işletme giderleri bu hesaba kaydedilir.

882 Diğer Giderler Ve Zararlar - Türk Parası

Şirketlerin faaliyetlerini yürütebilmesi için bilânço dönemi içinde yaptığı, işletme giderleri haricindeki diğer gider ve zararlar bu hesaba kaydedilir.

890 Olağanüstü Giderler - Türk Parası

Şirketlerin normal faaliyetlerinin dışında tekrar olma olasılığı düşük olan işlemlerden ve/veya olaylardan elde ettiği, cari yıl kârını veya zararını önemli ölçülerde etkileyen, Türk parası giderlerin kaydolunduğu bir hesaptır.

894 Ertelenmiş Vergi Varlığı Giderleri – Türk Parası

Cari yıla ilişkin kurumlar vergisi, sonraki dönemlerde ertelenmiş vergilere ilişkin düzenlemeler kapsamında oluşturulan ertelenmiş vergi varlığından indirilirken, bu hesabın borcuna 262 Ertelenmiş Vergi Varlığı Hesabı – T.P. hesabının alacağına kaydedilir.

896 Ertelenmiş Vergi Borcu Giderleri – Türk Parası

İlgili Türkiye Muhasebe Standardı kapsamında oluşturulan ertelenmiş vergi borçları bu hesabın borcuna 386 Ertelenmiş Vergi Borcu Hesabı – T.P. hesabının alacağına kaydedilerek gider yazılır.

898 Parasal Pozisyon Zararı – Türk Parası

Pasif nitelikli hesapların enflasyona göre düzeltilmesinden kaynaklanan farklar, bu hesabın borcuna, ilgili "Enflasyona Göre Düzeltme Farkları" hesabının alacağına kaydedilir. Faiz geliri ve faiz dışı gelir hesaplarının enflasyona göre düzeltilmesinden kaynaklanan farklar bu hesabın borcuna, ilgili "Enflasyona Göre Düzeltme Farkları" hesabının alacağına kaydedilir.

9 BİLANÇO DIŞI HESAPLAR

924 Alınan Teminatlardan Alacaklar- Türk Parası

Şirketlerce alınan teminatlar bu hesapta izlenir. Hesap, 926 Alınan Teminatlardan Borçlar- T.P. hesabı ile karşılıklı çalışır.

934 Verilen Teminatlardan Alacaklar – Türk Parası

Şirketlerce verilen teminatlar bu hesapta izlenir. Hesap, 936 Verilen Teminatlardan Borçlar - T.P. hesabı ile karşılıklı çalışır.

944 Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Alacaklar – Türk Parası

Riskten korunma amaçlı türev finansal araçlar bu hesapta izlenir.

950 Riski Üstlenilen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar – Türk Parası

Factoring sözleşmesi kapsamında alacağın tahsil edilmemesi riski kısmen veya tamamen faktoring şirketince üstlenilen faktoring işlemleri bu hesapta izlenir.

954 Riski Üstlenilmeyen Faktoring İşlemlerinden Alacaklar – Türk Parası

Factoring sözleşmesi kapsamında riski tümüyle satıcıya ait olan faktoring işlemlerine konu alacak tutarları bu hesapta izlenir.

964 Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Araçlardan Alacaklar - Türk Parası

Alım satım amaçlı türev finansal araçlar bu hesapta izlenirken, ilgili Türkiye Muhasebe Standardı uyarınca değerlemeye tabi tutulmasından doğan farklar ilgili bilânço hesabı ile ilgili kâr/zarar hesabı karşılıklı çalıştırılmak suretiyle muhasebeleştirilir.

975 Döviz Endeksli Ana Faaliyet Alacaklarından Alacaklar - Yabancı Para

Şirketlerin döviz endeksli ana faaliyet alacak tutarlarının istatistikî amaçla izlenmesi amacıyla kullanılan hesaptır.

980 Taahhütlerden Borçlar - Türk Parası

Taahhütlerden borçlar bölümü "Cayılamaz Taahhütler" ve "Cayılabilir Taahhütler" olmak üzere iki alt bölüme ayrılmıştır. Taahhütlerin ilgili yardımcı hesapları aşağıda açıklanmıştır.

98000 Vadeli Aktif Değerler Alım – Satım Taahhütleri

Belirli bir tarihte kredi, menkul değer veya diğer bir varlığın önceden kararlaştırılmış şartlarda yapılmış alım satım sözleşmeleri bu hesaba kaydolunur. Bu kapsamda, valörlü döviz ve menkul değer alım satım işlemleri bu hesapta izlenir.

98002 İştirakler, Bağlı Ortaklıklar Ve İş Ortaklıkları (Satılmaya hazır menkul değer niteliğindeki ortaklıklar dâhil) Sermayesine İştirak Taahhütleri

Şirketlerin iştiraklerine ve bağlı ortaklıklarına (satılmaya hazır menkul değer niteliğindeki ortaklıklar dâhil) olan Türk parası sermaye taahhütlerinin henüz ödenmemiş kısımları bu hesapta izlenir.

98003 Kullandırma Garantili Finansman Kredisi Tahsis Taahhütleri

Borçluya karşı ödeme yapılmasını sağlayan cayılamaz kesin tahsis taahhüdünü içeren ve müşteriye tahsis edilen, fakat müşteri tarafından henüz kullanılmayan finansman kredisi tutarını gösteren bir hesaptır.

98010 Kredi Kartları Harcama Limiti Taahhütleri

Kredi kartlarının hamiline teslim tarihinden itibaren, tahsis edilen harcama limiti tutarı bu hesapta izlenir.

98011 Kredi Kartları Ve Mali Hizmetlere İlişkin Promosyon Uygulamaları Taahhütleri

Kredi kartı hamillerinin yapmış oldukları harcama tutarları karşılığında ya da verilen hizmetler nedeniyle şirketlerin ödül veya benzeri adlar altında yeni mal ve hizmet alımının finanse edilmesine yönelik ödemeyi taahhüt ettiği tutarların, bu amaçla üye işyerlerinden tahsil edilen tutarlar ile 35030 Kredi Kartları ve Mali Hizmetlere İlişkin Promosyon Uygulamaları Karşılığı hesabına aktarılan tutarlar düşüldükten sonra kalan kısmı bu hesapta izlenir.

98049 Diğer Cayılamaz Taahhütler

Yukarıda belirtilenler dışında kalan şirketlerin diğer cayılamaz taahhütleri bu hesapta izlenir.

98050 Cayılabılır Finansman Kredisi Tahsisi Taahhütleri

Kredi sözleşmesine başlangıçta veya sonradan konulan özel bir şarta bağlanmış olan ve bu şartın yerine getirilmemesi halinde cayılabılır hale gelen kredi tahsis taahhütleri bu hesaba kaydedilir.

98099 Diğer Cayılabılır Taahhütler

Yukarıda belirtilenler dışında şirketlerin diğer cayılabılır taahhütleri bu hesapta takip edilir.

984 Emanet Bırakanlar – Türk Parası

Şirketlere işlem yapılmak amacıyla bırakılan kıymetlerin, sahipleri açısından izlendiği bir hesaptır. Hesap, 982 Emanet Kıymetler – T.P. hesabı ile karşılıklı çalışır.

996 Diğer Bilânço Dışı Hesaplardan Alacaklar - Türk Parası

Yukarıdaki hesaplarda yer almayan diğer bilanço dışı hesaplar bu hesapta izlenir. Bu hesap 998 Diğer Bilânço Dışı Hesaplardan Borçlar – T.P. hesabıyla karşılıklı çalışır.

ÖZGEÇMİŞ

Saadet ÖZTAŞ, 09.05.1985 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. 1996 yılında ilkokuldan, 1999 yılında ortaokuldan, 2002 yılında ise Kabataş Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe bölümünden mezun olmuştur.

2005 yılında Sakarya Üniversitesi Sakarya Meslek Yüksekokulu İşletme bölümünü, 2008 yılında ise Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünü bitirmiştir. 2008 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe ve Finansman bölümü yüksek lisans programına başlamıştır. 2009 yılının Eylül ayında Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU rehberliğinde Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi çalışmasına başlamıştır. 2009 yılının Eylül ayında Yatırım Finansal Kiralama A.Ş.'de muhasebe bölümünde analist olarak başladığı görevine halen devam etmektedir.